सिमकोट गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना

आ.व.२०७९/८०–आ.व.२०८१/८२

Medium Term Expenditure Framework

2022/23-2024/25

सिमकोट गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सिमकोट,हुम्ला
कर्णाली प्रदेश,नेपाल
२०७९

सिमकोट गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना आ.व.२०७९/८०–आ.व.२०८१/८२

प्रकाशक	:	सिमकोट गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सिमकोट,हुम्ला कर्णाली प्रदेश, नेपाल
सम्पर्क	:	सम्पर्क फोन : ०८७-६८० इमेलः info@simkotmun.gov.np वेबसाइट : simkotruralmun.gov.np
सर्वाधिकार ©	:	प्रकाशकमा
प्रकाशन मिति	:	२०७९
प्राविधिक सहयोग	:	आवरण आर्किटेक्चर एण्ड ईन्जिनियरिङ् कन्सल्टेन्सी प्रा.लि.,धनगढी,कैलाली

प्रकाशकीय

उपलब्ध श्रोत तथा साधनलाई आवधिक योजना र वार्षिक बजेटबीच तालमेल र सामनजस्यता गराई नीति,आवधिक योजना,वार्षिक बजेट र कार्यक्रमको स्थिरता र सुनिश्चितता गर्नु मध्यमकालीन खर्च संरचनाको उद्धश्ेय रहेको छ । मध्यमकालीन खर्च संरचना आवधिक योजना र दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्ने एक महत्वपुर्ण औजार हो । सरकारी खर्चमा पारदर्शिता बढाउन,सावर्जनिक निकायलाई जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउन तथा वित्तीय अनुशासन प्रवर्द्धन गर्न यसको प्रयोग अपरिहार्य रहेको छ । यसरी प्राथमिकताका आधारमा बजेट तथा साधनलाई सुनिश्चित गरी सरकारलाई साधन श्रोतको अनुमान तथा वितरणमा सहजता ल्याई स्पष्ट दिशा निर्देश गर्न सघाउ पुऱ्याउँछ । तसर्थ सिमकोट गाउँपालिकाले अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन,२०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार पारेको हो । गाउँपालिकाबाट तयार पारिएको प्रस्तुत खर्च संरचना पहिलो प्रयास हो । विषयगत शाखाबाट प्राप्त अप्रशोधित सूचना तथा तथ्याङ्कमा आधारित रही खर्च संरचना तयार पारिएको छ । गाउँपालिकाको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमको निरन्तरता र योजनाको पूर्ण कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका माध्यमद्धारा दिगो विकास हुने विश्वास लिईएकोछ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको निर्माण गर्दा दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्दै "उच्च हिमाली,विविधतायुक्त,व्यापारिक र पर्यटकिय शहर :समृद्ध हाम्रो सिमकोट नगर भन्ने गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच पूरा गरी ''समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली'' को राष्ट्रिय अभियानको सफलतामा सहयोग पुग्ने विश्वास लिईएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाको नतिजा सूचक निर्माण गर्दा दिगो विकासका लक्ष्य,राष्ट्रिय रणनीति,बिषयगत एवं क्षेत्रगत गुरुयोजना र गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई आधार मानिएको छ । खर्च संरचनालाई यथार्थपरक र अर्थपुर्ण बनाउन योजना र कार्यक्रमलाई प्रथम र दोस्रो प्राथमिकताक्रममा वर्गिकरण गरिएकोछ । नतिजा सुचक अनुसारका लक्ष्य प्राप्तिका लागि निरन्तर र योजनाबद्ध रुपमा अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा लैजानुपर्ने देखिन्छ । यो मध्यमकालीन खर्च संरचना गाउँपालिकाको नीति अनुशासनलाई प्रारम्भिक अबस्थादेखि नै प्रभाबकारी बनाउन कोशेढुङ्गा साबित हुने अपेक्षा गरिएको छ । अन्त्यमा, यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यमा संलग्न हुनुहुने गाउँपालिकाका सबै पदाधिकारी र कर्मचारीहरुप्रति विशेष धन्यबाद सहित विषयगत शाखाबाट यस कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने सम्पुर्ण कर्मचारीमा गाउँपालिका धन्यबाद ज्ञापन गर्दछ ।

सिमकोट गाउँपालिका
२०७९ आश्विन

विषयसूची

परिच्छेद १
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि १
१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य १
१.३ संस्थागत व्यवस्था २
१.४ तर्जुमा प्रक्रिया ३

परिच्छेद २
मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि ७
२.२ सोच,लक्ष्य,उद्धेश्य तथा रणनीति ७
२.२.१ सोच ८
२.२.२ लक्ष्य ८
२.२.३ उद्देश्य ८
२.२.४ रणनीति ८
२.३ मध्यमकालीन आर्थिक खाका ११
२.४ मध्यमकालीन नतिजा खाका ११
२.५ मध्यमकालीन बजेट खाका १३
२.६ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट १४
२.६.१. रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण १४
२.६.२ प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १६
२.६.३ दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १६
२.६.४ लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १७
२.६.५ जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १७
२.६.६ स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १७
२.६.७ विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण १८

परिच्छेद ३
आर्थिक क्षेत्र

३.१ पृष्ठभूमि १९
३.२ समस्या तथा चुनौती १९
३.३ सोच २०
३.४ लक्ष्य २०
३.५ उद्धेश्य २०
३.६ रणनीति २१
३.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य २१
३.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान २४
३.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २५
३.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान ३२

परिच्छेद ४
सामाजिक क्षेत्र

४.१ पृष्ठभूमि ३३

४.२ समस्या तथा चुनौती ३३
४.३ सोच ३५
४.४ लक्ष्य ३५
४.५ उद्धेश्य ३५
४.६ रणनीति ३५
४.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ३६
४.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ३९
४.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ४०
४.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान ४६

परिच्छेद ५
पूर्वाधार क्षेत्र

५.१ पृष्ठभूमि ४७
५.२ समस्या तथा चुनौती ४७
५.३ सोच ४८
५.४ लक्ष्य ४८
५.५ उद्धेश्य ४८
५.६ रणनीति ४८
५.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ४९
५.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ५०
५.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ५१
५.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान ५५

परिच्छेद ६
वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१ पृष्ठभूमि ५६
६.२ समस्या तथा चुनौती ५६
६.३ सोच ५७
६.४ लक्ष्य ५७
६.५ उद्देश्य ५७
६.६ रणनीति ५८
६.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ५९
६.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ६०
६.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ६१
६.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान ६७

परिच्छेद ७
संस्थागत विकास तथा सुशासन

७.१ पृष्ठभूमि ६८
७.२ समस्या तथा चुनौती ६८
७.३ सोच ६९
७.४ लक्ष्य ६९
७.५ उद्देश्य ६९
७.६ रणनीति ७०
७.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ७०
७.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान ७२
७.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ७३
७.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान ७९

अनुसुचीहरु

अनुसूची १ : मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यदल

अनुसूची २ : मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा सम्बन्धी मार्गदर्शन

अनुसूची ३ :तीन आर्थिक वर्षको कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र सांकेतीकरण

तालिका सूची

तालिका १ : मध्यमकालीन समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य (प्रचलित मूल्यमा) ११
तालिका २ : प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य ११
तालिका ३ : रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन वर्षको अनुमान र प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १४
तालिका ४ : प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १६
तालिका ५ : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १६
तालिका ६ : लैंगिक उत्तरदायी बजेटको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १७
तालिका ७ : जलवायु संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १७
तालिका ८ : स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा) १७
तालिका ९ : आगामी तीन आ.व.को विषय क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाँटको प्रक्षेपण (रकम रु. हजारमा) १८
तालिका १०: विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य २१
तालिका ११: विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य २४
तालिका १२ : आर्थिक विकास अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण २५
तालिका १३ : सामाजिक विकास क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ३६
तालिका १४ : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ३९
तालिका १५ : सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण ४०
तालिका १६ : पूर्वाधार विकास क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ४९
तालिका १७ : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ५०
तालिका १८ : भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण ५१
तालिका १९ : वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ५९
तालिका २० : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ६०
तालिका २१: वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण ६१
तालिका २२ :संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ७०
तालिका २३ :विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य ७२
तालिका २४ : संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण ७३

परिच्छेद १
परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

स्थानीय सरकारको नीति कार्यक्रम, दीर्घकालीन एवम् अल्पकालीन योजनाहरु, रणनीतिक तथा आवधिक योजनाहरु समेतले लिएका समष्टिगत तथा विषयगत लक्ष्य र उद्देश्य हासिल गर्न सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका हुन्छ। विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता र वित्तीय सुशासन जस्ता विषयहरू सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनका मुख्य अवयवहरू हुन्। मध्यमकालीन खर्च संरचनाले आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमबीच अन्तरसम्बन्ध कायम गरी सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन मद्यत गर्दछ। यसले विभिन्न स्रोतहरुको व्यवस्थापन र आशातित नतिजाको खाका समेत प्रस्तुत गर्दछ।

प्राथमिकताका आधारमा सार्वजनिक स्रोतको बाँडफाँट गरी खर्चको प्रभावकारिता बढाउनु मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख उद्देश्य हो। मध्यमकालीन खर्च संरचनाले विकास योजनाको लक्षित नतिजा हासिल गर्नको निमित्त उपलब्ध स्रोत साधनको प्रभावकारी विनियोजन र परिचालन, पारदर्शी र मितव्ययी खर्च प्रणाली, वित्तीय सुशासन जस्ता पक्षमा सुधार ल्याउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दछ साथै यसले आवधिक योजना र वार्षिक बजेटबीच तादात्म्यता ल्याई स्रोत व्यवस्थापनका अतिरिक्त र अपेक्षित उपलब्धिको खाका समेत प्रस्तुत गर्दछ।

नेपाल सरकारले तर्जुमा गरेका विभिन्न कानूनहरु, अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी कार्यान्वयन गर्न अनिवार्य गरेको छ। अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारहरूलाई मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने जिम्मेवारी तोकेको छ। यस ऐन अनुसार सङ्घीय एवम् प्रदेश नीति र कानून, स्थानीय दीर्घकालीन तथा आवधिक योजनाको आधारमा स्थानीय तहले आगामी तीन आर्थिक वर्षको खर्चको प्रक्षेपण सहित मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा र सोको आधारमा आगामी आर्थिक वर्षको वार्षिक विकास कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। उक्त ऐनले प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन हुने आर्थिक वर्ष र त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुनसक्ने प्रतिफल र उपलव्धि समेत उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।

यसै सन्दर्भमा सिमकोट गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिका, विषयगत समिति, कार्यदल, विषयगत शाखा र वडा कार्यालय,सेवा केन्द्रसँग राय परामर्श गरी गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना, गाउँपालिकामा उपलब्ध अन्य सूचना र चालु आर्थिक वर्षको वार्षिक कार्यक्रमलाई आधार मानेर सिमकोट गाउँपालिकाको मध्यमकालीन खर्च संरचना (२०७९/८०-२०८१/८२) तयार गरिएको छ।

१.२ अवधारणा तथा उद्देश्य

अवधारणा

मध्यमकालीन खर्च संरचना नीति तथा योजनाको निर्दिष्ट लक्ष्य प्राप्तिका लागि आवधिक/दीर्घकालीन योजनाको स्रोतको दीर्घकालीन आवश्यकताअनुसार र वार्षिक बजेटलाई जोड्ने माध्यम हो। यसले नीतिगत परिवर्तन एवम् खर्चको पुनर्वितरणलाई निर्देशित गर्न मध्यमकालीन दृष्टि र समष्टिगत तथा क्षेत्रगत स्रोतको अनुमान बढाउन मार्गदर्शन गर्दछ। मध्यमकालीन खर्च संरचनाले सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको एक औजारको रूपमा सरकारसँग उपलब्ध सीमित स्रोत-साधनको वस्तुनिष्ठ आकलन गर्ने र योजनाको प्राथमिकताको क्षेत्रमा मध्यम अवधिको लागि बाँडफाँट गर्ने गर्दछ। यो सीमित स्रोत र असीमित आवश्यकता बीच तादाम्यता ल्याउने र नीतिगत प्राथमिकताको आधारमा स्रोतलाई बाँडफाँट गर्ने प्रक्रिया हो। यस संरचनामा मुख्यतः समष्टिगत आर्थिक खाका, नतिजा खाका र बजेट खाका गरी तीन वटा अवयवहरु समावेश गरिएका छन्।

दीर्घकालीन योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमको उपलब्धिको आधारमा उत्पादन, रोजगारी, आय र लगानी लगायतका परिसूचक समावेश गरी मध्यमकालीन आर्थिक खाका (Medium Term Fiscal

Framework - MTFF) निर्धारण गरिएको छ । स्थानीय तहलाई संघ तथा प्रदेशबाट प्राप्त हुने अनुदान, आन्तरिक आय, आन्तरिक ऋण तथा अन्य स्रोत समेत आकलन गरी क्षेत्रगत प्राथमिकता अनुरूप विषयगत शाखा र अन्तर्गतका निकायहरूसँग सम्बन्धित नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रम तथा आयोजनागत रूपमा खर्चको अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका (Medium Term Budgetary Framework - MTBF) तयार गरिएको छ। यो खाका तयार गर्दा बजेटको कार्यान्वयनबाट तीन वर्षमा प्राप्त हुने प्रतिफलको पनि अनुमान गरी मध्यमकालीन नतिजा खाका (Medium Term Result Framework – MTRF) तयार गरिएको छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनामा पहिलो आर्थिक वर्षमा बजेटको वास्तविक स्रोत र खर्चको अनुमान हुन्छ भने त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षका लागि स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण गरिन्छ। पहिलो वर्षको बजेट कार्यान्वयन भएपछि उपलब्धि समीक्षा गरी बाँकी दुई वर्षको प्रक्षेपित अनुमान परिमार्जन एवम् थप एक वर्षको बजेट प्रक्षेपण गरिन्छ। यसरी मध्यमकालीन खर्च संरचनामा चक्रीय हिसाबले प्रत्येक वर्ष तीन वर्षको बजेटको आँकलन गर्नुपर्ने हुन्छ। यसप्रकार मध्यमकालीन खर्च संरचनाले बजेट तर्जुमा प्रक्रियालाई बढी यथार्थपरक र वस्तुनिष्ठ बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ ।

उद्धेश्य

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मुख्य उद्देश्य उपलब्ध स्रोत साधनलाई नीति, आवधिक योजना र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बीच तालमेल गराई सार्वजनिक खर्च प्रणालीमा सुधार ल्याई वित्तीय अनुशासन कायम गर्नु हो । सिमकोट गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना र आर्थिक वर्ष २०७९/८० को वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट सँगै तर्जुमा गरिएको यस मध्यमकालीन खर्च संरचना गाउँपालिकाको पहिलो प्रयास भए पनि यसबाट गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना अनुसार समग्र विकासको प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र तथा कार्यक्रममा लगानी, निरन्तरता र कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने अपेक्षा गरिएको छ। यसका अतिरिक्त मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीबाट देहायअनुसारको उद्देश्य हासिल हुने अपेक्षा गरिएको छ :

(क) नीति,आवधिक योजना र वार्षिक विकास योजनालाई बजेटसँग तादाम्यता कायम गराईआवधिक योजनाका बहुवर्षीय योजना/कार्यक्रमहरूका लागि स्रोतको सुनिश्चिता गर्नु

(ख) आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गर्न र प्राथमिकता प्राप्त आयोजनालाई स्रोतको सुनिश्चितता गर्नु,

(ग) स्थानीय सरकारलाई प्राप्त हुने मध्यम अवधिको आन्तरिक र बाह्य स्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्नु,

(घ) सार्वजनिक खर्चलाई बढी प्रभावकारी र कुशल बनाई मितव्ययीरुपमा लक्षित प्रतिफल हासिल गर्नु,

(ङ) बजेट अनुमानलाई यथार्थपरक बनाउनु ।

१.३ संस्थागत व्यवस्था

मध्यमकालीन खर्च संरचना आवधिक योजना र वार्षिक बजेटबीच तादात्म्यता कायम गर्ने औजार भएकोले वार्षिक बजेट निर्माणमा यसको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। यसका लागि स्थानीय गाउँपालिकामा देहाय बमोजिमको संस्थागत व्यवस्था गरिएको थियो :-

क) स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति

स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण सम्बन्धी कार्य स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिमको समितिले गरेको थियो । उक्त समितिले गाउँपालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय, राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, अनुदान, ऋण र अन्य आयको प्रक्षेपण र सो को सन्तुलित वितरणको खाका तथा बजेट सीमा निर्धारण गरेको थियो साथै उक्त समितिले आगामी तीन वर्षको कुल स्रोत र खर्चको प्रक्षेपण,प्रक्षेपित कुल स्रोत र खर्चको आधारमा विषय क्षेत्रगत खर्चको सीमा निर्धारण र मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी समग्र कार्यको निर्देशन गरेको थियो ।

ख) मध्यमकालीन खर्च संरचना प्राविधिक समिति/कार्यदल

सिमकोट गाउँपालिकामा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको लागि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत संयोजक, विषयगत शाखा प्रमुखहरू, सदस्य र योजना शाखा प्रमुख, सदस्य सचिव रहेको कार्यदलले प्रत्येक क्रियाकलापमा एकाइगत लागत आकलन गर्ने, परिमार्जनका साथै शाखा अन्तर्गतका मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यमा समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने तथा सो शाखाहरूको विषयगत रूपमा एकीकृत बजेट मस्यौदा तयार गर्ने, त्रिवर्षीय खर्चको प्रक्षेपण सहित बजेटको आकार र स्रोतको आकलन गरी स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति समक्ष पेश गर्ने; मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी मार्गदर्शनको मस्यौदा तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने र विषयगत शाखा तथा समितिहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने, मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयार गरी विषयगत समितिमा पेश गर्ने काम गरेको थियो ।

ग) विषयगत योजना तर्जुमा समितिहरू

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी प्रक्रियामा विषयगत समितिहरूले देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरेका थिए :

- ✓ विषयगत रूपमा कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकीकरणको आधार तयार गर्ने;
- ✓ कार्यदलबाट प्रस्तावित कार्यक्रम तथा आयोजनाको त्रिवर्षीय खर्च प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना र आगामी आर्थिक वर्षको बजेट उपर छलफल र विश्लेषण गर्ने;
- ✓ कार्यक्रम तथा आयोजनाको विषयगत रूपमा प्राथमिकता निर्धारण गरी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिमा पेश गर्ने काम भएको थियो ।

घ) बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिले खर्चको माग र स्रोतको विश्लेषण गरी विषय क्षेत्रगत खर्चको माग र स्रोतको विवरण तयार गर्ने; विगतको उपलब्धि,आय र खर्चको प्रवृत्ति समेतको विश्लेषण गरी स्थानीय आर्थिक खाका तयार गर्ने; स्थानीय आवधिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति र चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण श्रोत पुस्तिकालाई आधार लिई खर्च तथा स्रोत अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका तर्जुमा गर्ने;स्थानीय आवधिक योजना तथा विषय क्षेत्रगत योजनाको लक्ष्य र उपलब्धि सूचकका आधारमा तोकिएको ढाँचामा समष्टिगत मध्यमकालीन नतिजा खाका तयार गर्ने;विषय क्षेत्रगत सन्तुलन तथा प्राथमिकता कायम हुनेगरी स्रोत विनियोजन तथा प्रक्षेपण गर्ने; र मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई अन्तिम रूप दिई स्वीकृतिका लागि आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रमसँगै कार्यपालिकामा पेश गर्ने काम उक्त समितिले गरेको थियो ।

१.४ तर्जुमा प्रक्रिया

सिमकोट गाउँपालिकाले सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (परिमार्जित) एवम् राष्ट्रिय योजना आयोगबाट जारी स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ मा समाविष्ट मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी सम्बन्धी अवधारणा, मार्गदर्शन तथा औजारहरु प्रयोग गरी यो मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गरिएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचना देहाय बमोजिमको चरण तथा प्रक्रिया अबलम्बन तर्जुमा गरिएको थियो :

१. प्रारम्भिक चरण

प्रक्रिया १ :प्राविधिक सहयोगका लागि टोलि परिचालन

यस सिमकोट गाउँपालिकाको आगामी तीन आर्थिक वर्षको लागि मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्न गाउँपालिकाद्धारा परामर्शदाता नियुक्त गरी परिचालन गरिएको थियो । यस टोलिले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीको समय सीमा, सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्य, गाउँपालिका, र परामर्शदाताको जिम्मेवारी स्पष्ट पारेको थियो ।

प्रक्रिया २ : नीतिगत, कानूनी दस्तावेज, दिग्दर्शन एवं अन्य उपयोगी सन्दर्भ सामग्री संकलन तथा समीक्षा
गाउँपालिकाको मार्गनिर्देशनमा परामर्शदाताद्वारा स्थानीय तहको योजना, श्रोत प्रक्षेपण र सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित नीति, कानून, दिग्दर्शन र कार्यविधि लगायतका सान्दर्भिक दस्तावेज संकलन एवम् अध्ययन गरिएको थियो । दस्तावेजहरुको अध्ययनबाट मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा व्यवस्था गरिएका महत्वपूर्ण तथा सान्दर्भिक व्यवस्था पहिचान तथा विश्लेषण भएको थियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका सन्दर्भमा अध्ययन एवं समीक्षा गरिएका प्रमुख सन्दर्भ सामग्री देहायबमोजिम रहेका छन्:

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- अन्तर सरकारी वित्तव्यवस्थापन ऐन, २०७४
- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायीत्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७
- अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण कार्यविधि
- नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको वित्तीय हस्तान्तरणको अभ्यास
- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार एवं सम्बन्धित स्थानीय सरकारको वित्तीय ऐनहरु
- नेपाल सरकारको क्षेत्रगत नीति, कानून, मार्गदर्शन र मापदण्ड
- स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित)
- स्थानीय सरकारको बजेट तथा योजना तर्जुमा हाते किताब, २०७७
- नेपाल सरकारको दीर्घकालीन सोच, पन्ध्रौं राष्ट्रिय योजना, प्रदेश आवधिक योजनाहरु
- नेपाल सरकारद्धारा जारी कोभिड १९ प्रतिकार्य एवं पुनर्लाभ सम्बन्धी निर्देशिका
- संघ तथा प्रदेशको सान्दर्भिक नीति, कानून तथा प्रतिवेदन
- सिमकोट गाउँपालिकाका सान्दर्भिक नीति, कानून तथा प्रतिवेदन आदि ।

प्रक्रिया ३ : मध्यमकालीन खर्च संरचनाको ढाँचा, औजार र कार्ययोजना तर्जुमा
स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी सम्बन्धी दिग्दर्शनमा उल्लेखित विधि, औजार एवम् कार्ययोजना सम्बन्धमा मिति २०७९ असार ४ गते तयारी बैठकको आयोजना गरी छलफल भएको थियो । छलफलका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी विधि तथा प्रक्रिया औजार र दस्तावेजको ढाँचाको प्रस्ताव तयार गर्नुका साथै, बैठकमा आएका सुझाव तथा पृष्ठपोषणका आधारमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन गरिएको थियो ।

२: लेखाजोखा चरण

प्रक्रिया ४ : अभिमुखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना
मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, ढाँचा, प्रक्रिया, औजार र संस्थागत व्यवस्थाको सम्बन्धमा सरोकारवालासँग छलफल गरी साझा बुझाइ तयार गर्ने उद्देश्यले २०७९ असार ५ गते एक दिवसीय अभिमूखीकरण तथा प्रारम्भिक कार्यशालाको आयोजना गरिएको थियो । सो कार्यशालामा स्थानीय सरकारका निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी एवम् सरोकारवालाको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालामा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको अवधारणा, विधि तथा प्रक्रिया औजार, संस्थागत व्यवस्था र कार्ययोजना प्रस्तुति गरी यस सम्बन्धमा स्पष्टता तथा बुझाईमा एकरुपता कायम गरिएको थियो । सोही कार्यशालाबाट मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल गठन तथा कार्य योजनाको स्वीकृति र यस सम्बन्धमा स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति, विषयगत समिति, कार्यदल र विषयगत शाखाको जिम्मेवारी तथा भूमिका समेत स्पष्ट पारिएको थियो । यसका साथै मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यदल गठन गरी आवश्यक कार्य सम्पादन गरिएको थियो । कार्यदलको विवरण **अनुसूची १** मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रक्रिया ५ : विषयगत समिति तथा शाखासँग परामर्शको आयोजना

दीर्घकालीन सोच, विषयगत रणनीतिक योजना र वार्षिक योजनाको उपलब्धि समीक्षाका लागि विषयगत समिति/एकाइसँग परामर्श तथा छलफल भएको थियो । यस परामर्शबाट प्रमुख उपलब्धि, चालु आयोजना, सालबसाली आयोजना तथा कार्यक्रम, विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार भएका आयोजना, सम्भाव्यता अध्ययन र लागत अनुमान विवरण तयार गरिएको थियो । सो छलफलबाट विषय क्षेत्रगत योजनाको सूची तयार र हरेक आयोजनाको उप-क्षेत्रगत रुपमा श्रोत आवश्यकता निर्धारण गर्ने काम गरिएको थियो ।

प्रक्रिया ६ : श्रोत तथा खर्चको अनुमान र त्रिवर्षिय प्रक्षेपण

राजश्व बाँडफाँड, अन्तर-सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण लगायतका विभिन्न श्रोतबाट उपलब्ध हुने रकमलाई विगत आर्थिक वर्षहरुको श्रोतको उपलब्धताका आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको श्रोतको अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्नुका साथै आन्तरिक श्रोतलाई राजश्व परामर्श समितिको प्रतिवेदनका आधारमा अनुमान तथा प्रक्षेपण तयार गरिएको थियो । विगत आर्थिक वर्षहरुको खर्च सहित गाउँपालिकाका रुपान्तरणकारी आयोजना, चालु तथा बहुवर्षीय आयोजना र आवधिक, विषयगत क्षेत्र रणनीतिका र गुरुयोजना अनुसारका प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको कार्यान्वयनमा आवश्यक पर्ने श्रोतलाई मध्यनजर गरी खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण गरियो । श्रोत तथा खर्च प्रक्षेपणका आधारमा तीन वर्षको बजेट सीमा निर्धारण गरेर उक्त बजेट सीमालाई सबै विषयगत शाखामा क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि उपलब्ध गराइएको थियो ।

३: तयारी चरण

प्रक्रिया ७ : क्षेत्रगत योजना तर्जुमा

विषय क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारीका लागि विषयगत शाखासँग छलफल तथा वैठक गरी विषयगत शाखा/एकाइका कर्मचारी तथा विषयगत समितिका पदाधिकारीहरुको सहभागिता रहेको छलफलबाट प्रत्येक उप-क्षेत्रका आगामी तीन वर्ष सञ्चालन गरिने आयोजना तथा कार्यक्रको पहिचान गर्ने, प्राथमिकता निर्धारण गर्ने, लागत अनुमान यकिन गर्ने र आगामी तीन आर्थिक वर्षको लागि स्रोत आवश्यकता निर्धारण गर्ने र स्थानीय रणनीतिक स्तम्भ, प्राथमिकताक्रम, दीगो विकास लक्ष्य, लैंगिक तथा जलवायु संकेतका आधारमा कार्यक्रम तथा आयोजना तथा उप-क्षेत्रको साँकेतीकरण गर्ने काम भएको थियो ।

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शनका आधारमा उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारीका लागि विषयगत शाखालाई सहयोग तथा सहजीकरण गरिएको थियो । उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदालाई विषयगत क्षेत्र योजना तर्जुमा कार्यशालाको निष्कर्षको आधारमा तयार गरियो । विषयगत शाखाको उप-क्षेत्रगत मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन संरचना तयार गरिएको थियो ।

प्रक्रिया ७: मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा तयारी

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको निर्धारित ढाँचामा विषयगत क्षेत्रका मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई एकीकृत गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा दस्तावेज तयार गरियो । मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यदल र बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिसँग रायपरामर्श गरी मध्यमकालीन खर्च संरचनाको उपरोक्त दस्तावेज तयार गरियो । विषयगत क्षेत्र मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विवरण, विषयगत क्षेत्र योजना र वार्षिक विकास कार्यक्रम समीक्षाबाट प्राप्त उपलब्धि विवरणलाई आधार लिइएको थियो । मध्यमकालीन खर्च संरचनाको दस्तावेजमा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट जारी स्थानीय तहको मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ (परिमार्जित) एवम् राष्ट्रिय योजना आयोगबाट जारी स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७८ (परिमार्जित) को व्यवस्था बमोजिम समष्टिगत मध्यमकालीन वित्तीय खाका, मध्यमकालीन नतिजा खाका र मध्यमकालीन बजेट खाकाको साथै विषयत क्षेत्रको स्थिति, नतिजा खाका, वित्तीय योजना र कार्यक्रम/आयोजनाको सारांश समावेश गरिएको छ ।

प्रक्रिया ८ : मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा प्रस्तुति तथा छलफल कार्यशाला

उल्लेखित प्रक्रियाबाट तयार गरिएको मस्यौदा मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रस्तुति, छलफल तथा आवश्यक सुझाव संकलनका उद्धेश्यले २०७९ साउन ३ गते एकदिने कार्यशाला आयोजना गरिएको थियो । यस कार्यशालामा गाउँपालिका अध्यक्ष,उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, शाखा प्रमुखहरु तथा सम्बद्ध अन्य कर्मचारीहरुको सहभागिता थियो । उक्त कार्यशालामा मस्यौदा प्रतिवेदनका मुख्य पक्षहरु प्रस्तुति गरी आवश्यक थप सूचना तथा तथ्यांक संकलनका साथै विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रगत मुख्य कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको विस्तृत विवरण तयार गरियो । त्यसैगरी विषय उपक्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको प्राथमिकिकरण तथा सांकेतिककरण समेत गरियो ।

प्रक्रिया ९ : मध्यमकालीन खर्च संरचनाको परिमार्जित मस्यौदा तयारी

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको मस्यौदा प्रस्तुति तथा छलफल कार्यशाला तथा गाउँपालिकाका विभिन्न शाखाहरुबाट प्राप्त सुझावहरु समेटी मस्यौदा दस्ताबेजलाई आवश्यक परिमार्जन गरिएको छ । यस क्रममा मस्यौदा दस्तावेजमा नपुग भएका आवशयक सूचना तथा तथ्यांकहरु विभिन्न शाखाहरुबाट संकलन गरी यस परिमार्जित मस्यौदामा समेटिएको छ ।

परिच्छेद २
मध्यमकालीन खर्च संरचना

२.१ पृष्ठभूमि

सामाजिक तथा आर्थिक विकास र समृद्धिका लागि सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसका लागि साधन स्रोतको विनियोजन कुशलता, कार्यान्वयन दक्षता तथा वित्तीय अनुशासनका तीनै पक्ष उत्तिकै प्रभावकारी हुनुपर्दछ । यी तीनवटै पक्षहरुमा सुधार गर्ने उपाय तथा औजारको रुपमा मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई लिइन्छ । नेपालमा दशौं योजना देखि नै मध्यमकालीन खर्च संरचनाको तर्जुमा र कार्यान्वयन गरी प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्रमा साधन र स्रोतको विनियोजन गर्ने पद्धतिको शुरुवात गरिएको हो ।

सङ्घीय संरचना अनुरुप अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी सङ्घीय कानूनले संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ-आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्रका विषयहरुमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । उक्त विवरणमा चालु खर्च, पूँजीगत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम समेत खुलाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । उपरोक्त संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था अनुसार यस गाउंपालिकाले तय गरेको दीर्घकालिन योजना अनुसार प्राथमिकताका क्षेत्रमा साधन स्रोतको विनियोजन सहित वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना आवश्यक रहेको छ ।

संविधानले आत्मसात गरेको समाजवाद उन्मुख राष्ट्र निर्माण एवम् नेपाल सरकारले घोषणा गरेको समृद्ध नेपालः सुखी नेपालीको दीर्घकालीन सोच अनुरुप तयार चालु पन्ध्रौं योजना,कर्णाली प्रदेश सरकारको प्रथम आवधिक योजना र गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना,नीति तथा कार्यक्रमलाई आत्मसात गर्ने प्रयास गरिएको छ । योजना तथा विकास उपलब्धिको सफलता वित्तीय सङ्घीयताको कुशल व्यवस्थापन, तीब्र आर्थिक वृद्धि एवम् विकास कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा निर्भर रहन्छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनाले यसतर्फ गाउँपालिकालाई मार्गदर्शन गर्नेछ ।

आर्थिक वर्ष (२०७९/८०-२०८१/८२) का लागि तुर्जमा गरिएको मध्यमकालीन खर्च संरचनाले उपरोक्त योजनाहरुको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको घोषणा, प्रतिवद्धता, विगत आर्थिक वर्षका वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र दीगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्रलाई मुख्य आधारका रुपमा लिइएको छ । गाउँपालिकाका तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरु, प्राथमिकता तथा विकास कार्यक्रम र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रभित्र संलग्न कार्यसूची अनुसारका कार्यक्रम तथा आयोजनालाई यस संरचनामा समेट्ने प्रयास गरिएको छ ।

२.२ सोच,लक्ष्य,उद्धेश्य तथा रणनीति

प्रस्तुत मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच तथा योजनालाई प्रमुख आधारको रुपमा लिइएको छ । गाउँ विकासको सोच, लक्ष्य उद्देश्य तथा रणनीतिलाई यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समावेश गरिएको छ । आवधिक योजनामा उल्लेख नभएका विवरण गाउँपालिकाको समावेशी स्थानीय आर्थिक विकास योजना र अन्य क्षेत्रगत रणनीतिक योजनाहरुका साथै चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, पन्ध्रौ राष्ट्रिय योजना, कर्णाली प्रदेश सरकार,गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना एवम् संघ, प्रदेश र गाउँपालिकाका विषयगत नीतिको समेत उपयोग गरिएको छ । यस मध्यमकालीन खर्च संरचनाको समष्टिगत सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

२.२.१ सोच

गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच देहायअनुसार रहेको छ,

"उच्च हिमाली,विविधतायुक्त,व्यापारिक र पर्यटकिय शहर :समृद्ध हाम्रो सिमकोट नगर"

गाउँपालिकाको यस दीर्घकालीन सोचले सिमकोटलाई दीर्घकालमा नेपाल, चीन र भारत तीन देशबीचको एक प्रमुख पर्यटकिय,व्यापारिक केन्द्र र नेपालको उच्च भुभागमा एक प्रमुख समृद्ध शहरका रुपमा स्थापित गर्ने सोच राखेको छ। साथै सिमकोटलाई यसको अवस्थिति र संभावनालाई मध्यनजर गर्दै कर्णाली प्रदेशको व्यापारिक केन्द्रका रुपमा स्थापित गर्ने सोच राखेको छ।

२.२.२ लक्ष्य

व्यापारिक,पर्यटकिय शहर तथा त्रिदेशीय आर्थिक केन्द्र एवं समृद्ध सिमकोट निर्माणको आधार तयार गर्ने।

योजना अवधि (२०७९/०८०-२०८३/८४) को अन्त्यसम्ममा,

- कृषि, पशु, वन, सेवा र अन्य क्षेत्रमा उल्लेख्य मात्रामा व्यापार, व्यवसायको विकार विस्तार भएको हुनेछ। लघु, घरेलु, साना तथा मझौला गरी गाउँपालिकाभित्र कुल १०० उद्योग व्यवसाय सञ्चालनमा आएका हुनेछन्।
- उद्योग व्यवसाय गाउँपालिकाको एउटा प्रमुख पेशा/आर्थिक क्षेत्रका रुपमा स्थापित भएको हुनेछ। गाउँपालिकाभित्रै सञ्चालित उद्यम व्यवसायमा गाउँपालिकाका करिब ४० प्रतिशत घरधुरी (१५०० जना) ले स्व/रोजगार प्राप्त गरेका हुनेछन्।
- ६० किमी पक्की सडक निर्माण भएको हुनेछ तथा कुल १०० कि.मी सडक सञ्जाल विस्तार भई बाह्रै महिना यातायात सञ्चालन भई गाउँपालिकाभित्रको आन्तरिक पहुँच र आवद्धतामा उल्लेख सुधार भएको हुनेछ।

२.२.३ उद्देश्य

- उत्पादन, रोजगारी र आयमा दीगो वृद्धि गर्ने
- गाउँपालिकालाई व्यापारिक तथा पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्ने
- बसोबास, बजार, भौतिक सुविधा तथा अन्तरआवद्धता सहज, व्यवस्थित र उत्थानशील बनाउने
- वनको दीगो व्यवस्थापन, गुणस्तर अभिवृद्धि र जैविक विविधता संरक्षण गर्ने
- दीगो फोहोरमैला व्यवस्थापन एवम् वातावरणीय स्वच्छताको अवस्था हासिल गर्ने
- समुदायलाई विपद् उत्थानशील र पूर्वाधारलाई विपद् प्रतिरोधी बनाउने
- सेवा प्रवाह तथा विकासका उपलब्धिलाई समावेशी, सहज, प्रभावकारी र जवाफदेही बनाउने

२.२.४ रणनीति

गाउँपालिकाले लिएको विषयगत लक्ष्यहरुलाई हासिल गर्न देहायअनुसार विषयगत लक्ष्य प्राप्तिका लागि रणनीति निर्धारण गरिएको छ :

आर्थिक विकास :

- जैविक तथा वानस्पतिक विषादीको उत्पादन गरी हानीकारक रसायनीक विषादी र रसायनीक मलको अन्त्य गर्ने,
- एक वडा एक कृषि /पशू सेवा प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने।
- एक घर एक करेसाबारी बनाउन आवश्यक व्यवस्था गर्ने।

- व्यवसायिक रुपमा कृषि, पशुपालन तथा स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योग संचालन गर्ने युवालाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने ।
- टुक्रीएर रहेका जग्गाहरुलाई एकितृत गरी चक्लाबन्दी तथा पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने ।
- पम्परागत खेतीको अन्त्य गर्न विभिन्न जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरी आधुनिक खेती प्रणालीको विकास गर्ने ।
- बजारिकरण व्यवस्थाको लागि प्रत्येक वडास्तरमा शित भण्डारण केन्द्रको स्थापना गर्ने ।
- अर्गानीक उत्पादन, प्रमाणीकरण तथा बजारीकरण गर्ने ।
- एक टोल एक सिचाई कुलो निर्माण गरी बाह्रै महिना व्यवसायिक खेति गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने,
- फलफुल खेतीलाई प्रवर्द्धन गरी नमुना कृषि उत्पादन क्षेत्रको विकास गर्ने ।

सामाजिक विकास :

- स्थानीय तह र सरोकारवाला निकायसंगको समन्वय एवं सहकार्यमा आवश्यकतामुखी पुर्वाधार निर्माण गर्ने ।
- सक्रिय शिक्षण, वैज्ञानिक मुल्याङ्कन प्रणाली, आधुनिक शिक्षण प्रविधिको प्रयोग मार्फत सिकाई उपलब्धि सुधार गर्ने ।
- विद्यालय, शिक्षक,विद्यार्थी अनुपात हेरी प्राथमिकताका आधारमा अन्तरक्रिया गरी सहमतिका आधारमा विद्यालय गाभ्ने र दरबन्दि मिलान गर्ने ।
- प्रत्येक वर्ष एक-एकका दरले सात वटै माविलाई आवश्यक मापदण्ड सहितको नमुना विद्यालय घोषणा गर्ने ।
- सरोकारवाला निकायसङ्गको समन्वय सहकार्यमा विद्यालय खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छताका पुर्वाधार निर्माण, प्रयोग र प्रभावकारीता परीक्षणमा नियमितता दिने ।
- शिक्षक,कर्मचारी,जनप्रतिनिधि तथा अन्य ब्यक्तित्वहरुका छोरा छोरीहरुलाई अनिवार्य रुपमा सामुदायिक विद्यालयमा भर्ना गर्ने ।
- प्रत्येक बस्तिमा अनिवार्य अभिभाबक शिक्षा संचालन गर्ने ।
- अनिवार्य आधारभुत शिक्षा,निशुल्क माध्यामिक शिक्षा, प्रारम्भिक कक्षा सिकाईलाई अनिवार्य रुपमा कार्यान्वयन गर्ने ।
- बालमैत्री, अपाङ्ग, लैङ्गिक तथा वातावरणमैत्री भौतिक संरचना निमार्ण गर्ने ।
- विद्यालय कार्य सम्पादन करार सम्झौता प्राथमिकता साथ कार्यान्वयन गर्ने ।
- अधारभुत तहमा कम्तीमा एक कक्षा एक शिक्षक र ४० विद्यार्थी बराबर एक शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने ।
- कक्षा एकदेखि तिनसम्म चौतर्फि विकासमा ध्यान दिई कक्षा शिक्षण र कक्षा ४ देखि १२ सम्म विषय शिक्षणको व्यवस्थापन गर्ने ।
- राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुप विद्यालयमा खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधा सुनिश्चित गरी तारे विधि लागु गर्ने ।
- असहाय तथा टुहुरा बालबालिकाको भर्ना तथा निरन्तरताका लागि सहयोग गर्ने ।
- पूजीगत बजेटको २० प्रतिशत बजेट शैक्षिक क्षेत्रमा लगानी गर्ने ।
- सबै स्वास्थ्य संस्था मार्फत प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तरियता सुनिश्चित गरी स्वास्थ्य सुशासन कायम गर्ने ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य उपचार कोषको व्यवस्था गरी तोकिएको बमोजिम कोष संचालन गर्ने ।
- समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै स्वस्थ रहन नागरीकको जिम्मेवारीलाई स्वास्थ्य सचेतना मार्फत स्वस्थ जीवनशैली प्रवर्द्धन गर्ने ।
- एलोप्याथिक,आयूर्वेद र बैकल्पिक उपचार पद्धतिको एकीकृत सेवा प्रवाह गर्ने ।
- स्वास्थ्य/स्वास्थ्य सुचना प्रणालीलाई सुदृढिकरण गरी ई रिपोर्टिंग गर्ने ।

- खानेपानीका श्रोत तथा मूलहरुको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा पुनर्भरण गर्ने ।
- अनिवार्य रुपमा एक घर एक धारा निर्माण एवं पुर्ण सरसफाइ अभियान संचालन गर्ने ।
- निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरुको मर्मत संभार तथा व्यवस्थापन र सुधार विस्तार गरी खानेपानी सुरक्षा योजना लागु गर्ने ।
- उत्कृष्ट शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्था तथा उपभोक्ता समितिहरुलाई पुरस्कार तथा प्रोत्साहन गर्ने ।
- विपन्न तथा पछाडि पारिएका वर्गहरुलाई निर्णायक तहमा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ।
- एकल महिला तथा लक्षित वर्गहरुका लागि सिप विकास तथा आयआर्जनका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- युवा स्वरोजगार तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- बालविवाह, छाउपडी, महिला हिंसा, छुवाछुत जस्ता सामाजिक कुरुतीहरुको अन्त्य गर्ने ।
- बालश्रमलाई अन्त्य गरी बालश्रम बिरुद्ध कानुनी कार्यवाही गर्ने ।

पूर्वाधार विकास :

- सबै बस्तीहरुमा सडक संजाल विस्तार गर्ने तथा गोरेटो, घोरेटो बाटोमा लगानी घटाउने ।
- भौतिक संरचना निर्माण गर्दा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई अनिवार्य समावेश गर्ने ।
- गाउँपालिकामा उज्यालो अभियान लागु गरी विद्युतिकरण गर्ने ।
- एकीकृत वस्ती तथा स्मार्ट शहरको स्थापना तथा व्यवस्था गर्ने ।
- नयाँ घर निर्माण गर्दा अनिवार्य रुपमा सुरक्षित घरको नक्सापास गरी निर्माण गर्ने ।
- गा.पा.लाई सुचना तथा संचार प्रविधिमा समायोजन गर्ने ।
- सडक संजाललाई प्रत्येक वस्तिमा लिङ्क रोड जोड्न गाउँपालिका स्तरबाट बजेट विनियोजन गर्ने ।
- गाउँपालिका यातायात गुरुयोजना,खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन :

- पाखो र नाँगो क्षेत्रलाई बृक्षारोपण गरी हरीयाली बनाउने ।
- प्रत्येक वनमा बृहत हाइटेक नर्सरी स्थापना गर्ने ।
- २०१७ सालभन्दा पछि अतिक्रमण गरेका वनलाई खारेज गर्ने ।
- मुहानको पहिचान तथा संरक्षण सहित स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ।
- बस्तीबाट निस्कने फोहोरको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- जलाधार तथा सिमसार क्षेत्रको संरक्षण गर्ने ।
- भवन निर्माण आचार संहिता अनिवार्य रुपमा लागु गर्ने ।
- जोखिम पार्श्वचित्रको आधारमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी नीति, कानुन बनाई लागु गर्ने ।

सस्थागत विकास तथा सुशासन :

- गाँउपालिकाको केन्द्रमा मापदण्ड अनुसारको जग्गा व्यवस्था तथा कार्यालय भवन निर्माण गरी आवश्यक जनशक्ति सहितको सेवाप्रदान गर्ने ।
- गाँउपालिकामा करको दायरा फराकिलो गर्ने ।

- गै.स.स.,विकास साझेदार, वित्तिय लगानीकर्ता र निजी साझेदार लगानीकर्ताहरुको लगानी वृद्धि गर्ने ।
- आमभेलाद्धारा योजना तर्जुमा तथा प्राथमिकिकरण निर्धारण गर्ने ।
- योजना कार्यान्वयनको सुरुदेखि अन्त्यसम्म सुचकमा आधारित नियमित र प्रभावकारी अनुगमनका साथै आवश्यक पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने ।
- गाँउपालिकाका सवै विषयगत शाखाका मासिक, चौमासिक, वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, आगामी योजना, लागत प्रतिवेदन समयमै सार्वजनिक गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तेस्रो पक्षद्धारा गर्ने व्यवस्था गर्ने ।

२.३ मध्यमकालीन आर्थिक खाका

"समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली" को राष्ट्रिय सोच तथा संकल्प, कर्णाली प्रदेशको "समृद्ध कर्णाली : सुखारी कर्णालीबासी"को सोच र सिमकोट गाउँपालिकाको विकासको सोच तथा लक्ष्य अनुरुप आगामी तीन आर्थिक वर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको प्रमुख लक्ष्य तथा नतिजा सूचक निर्धारण गरिएको छ । सो अनुसार ३ वर्षको समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य तालिका नं. १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १ : मध्यमकालीन समष्टिगत आर्थिक लक्ष्य (प्रचलित मूल्यमा)

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाई	२०७७/७८ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
१	गाउँपालिकाको कुल वार्षिक उत्पादन/आय	रु.लाखमा	३४५०	३७००	३८५०	३९००
१.१	कृषि क्षेत्रको उत्पादन/आय	रु.लाखमा	३०५०	३२००	३२५०	३३००
१.२	गैर कृषि (उद्योग र सेवा) क्षेत्रको उत्पादन/आय	रु.लाखमा	४००	५००	६००	६००
२	औषत पारिवारिक आय	रु.लाखमा	१.१५	२	२.५	२.८
३	वार्षिक औषत पारिवारिक आय	ने.रु.	२००	२१०	२५०	३००
४	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना	संख्या	१५०	१७५	१९०	२००
५	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	३५	३८	४०	४५
६	प्रतिव्यक्ति वार्षिक औसत आय	ने.रु.	६०६	१९१००५	२२१८१२	२४६४५८

स्रोत :गाउँपालिका दस्तावेज तथा विषयगत विवरण

२.४ मध्यमकालीन नतिजा खाका

पन्ध्रौ योजना, कर्णाली प्रदेश र गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना तथा गाउँपालिकाको वर्तमान विकास योजनाले लिएको समष्टिगत तथा विषयगत अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्ने गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षको समष्टिगत नतिजा खाका निर्धारण गरिएको छ । सो खाका विगत आर्थिक वर्षहरुको उपलब्धि र चालु आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को अनुमानित उपलब्धिको आधारमा आगामी आ.व. २०७९/८० को लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । नतिजा खाकाको दोश्रो र तेश्रो वर्षको लक्ष्य वर्तमान योजना र विगत वर्षहरुको उपलब्धिको आधारमा निर्धारण गरिएको छ । मध्यमकालीन समष्टिगत नतिजा खाका तालिका २.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २ : प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाई	२०७७/७८ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
१	प्रतिव्यक्ति खाद्यान्न उत्पादन (केजी)	के.जी.	१६०	१७०	१८०	२००

क्र.सं.	सूचक/लक्ष्य	एकाइ	२०७७/७८ को अवस्था	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२
२	आफ्नो आयको दुई तिहाइभन्दा वढी खानामा खर्च गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	२०	१९	१७	१५
३	आफ्नो उत्पादन र वर्षभरी खानपुग्ने परिवार	प्रतिशत	६०	६२	६५	७०
४	कुल खेतीयोग्य भूमिमध्ये वर्षैभरी सिचाइ सुविधा उपलब्ध जमीन	प्रतिशत	८०	८०	८५	९०
५	साक्षरता दर	प्रतिशत	७२	७३	७५	८०
६	आधारभूत तह (१-८) खुद भर्ना दर	प्रतिशत	९७	९७.५	९८	९९
७	माध्यमिक तह (९-१२) खुद भर्ना दर	प्रतिशत	५८	५८	५९	६०
८	संस्थागत सुत्केरी गराउने गर्भवती महिला	प्रतिशत	९९	९९	९९	९९
९	५ वर्षमुनिको बाल मृत्युदर (प्रतिहजार जीवित जन्म)	जना	२२	२१	२०	२०
१०	कुपोषण दर	संख्या	४	४	३	२
११	आधारभूत खानेपानी सुविधा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	८०	८५	८८	९०
१२	जीवनमा शारिरीक तथा यौन हिंसा भोगका महिला	प्रतिशत	१०	९	८	७
१३	विषयगत समितिमा महिला प्रतिनिधित्व	प्रतिशत	३५	३५	३५	३५
१४	भवनसहिंता अनुसार निर्माण भएका आवास घर	प्रतिशत	२०	२२	२५	३०
१५	सुरक्षित आवासमा बसोबास गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	२०	२२	२५	३०
१६	स्वच्छ उर्जामा पहुँच प्राप्त घरपरिवार	प्रतिशत	८०	८२	८५	९०
१७	इन्टरनेट र इमेल लगायत सूचना प्रविधिमा पहुँच भएका जनसंख्या	प्रतिशत	७५	८०	८५	९०
१८	आफ्नो आयको दुई तिहाइभन्दा वढी खानामा खर्च गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत	प्रतिशत	२५	२२	२०	१५
१९	हरियाली क्षेत्र	प्रतिशत	०.५	१	२	३
२०	गाउँपालिका को नीति, कानून, निर्णय र सेवा प्रवाहबाट सन्तुष्ट सेवाग्राही	प्रतिशत	५०	६०	६५	७०
२१	कुल बजेटमा आन्तरिक स्रोतको हिस्सा	प्रतिशत	४४	४५	४७	५०
२२	कम्प्युटरमा अभिलेख राख्ने र विद्युतीय माध्यमबाट रिर्पोटिङ गर्ने वडाहरु	संख्या	५	५	५	५
२३	नीति, कानून, कार्यविधि र मापदण्ड पालना	प्रतिशत	५०	६०	७५	९०
२४	निर्धारित ढाँचामा त्रैमासिक रुपमा प्रगति तथा खर्चको विवरण पेश गर्ने वडा र शाखा/एकाइ	प्रतिशत	१००	१००	१००	१००

स्रोत: स्थानीय तहको दस्तावेज र विषयगत विवरण

२.५ मध्यमकालीन बजेट खाका

गाउँपालिकाको त्रिवर्षीय बजेट खाका तर्जुमा गर्दा योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र प्राथमिकता सहित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, दीगो विकास लक्ष्यको मार्गचित्र, क्रमागत तथा विस्तृत अध्ययन भएका आयोजना तथा कार्यक्रम, स्थानीय प्राथमिकता, विनियोजन कुशलता, अनुमान योग्यता र वित्तीय सुशासनलाई मुख्य अधार लिइएको छ । गाउँपालिकाको प्रथम प्रयासमा तयार भएको यस मध्यमकालीन खर्च संरचनामा वित्तीय सङ्घीयताको कार्यान्वयन, स्थानीय आर्थिक स्थायित्व र रोजगारी, तीव्र सामाजिक तथा आर्थिक विकास र सन्तुलित विकासका लागि विकास आयोजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिइएको छ। माथि उल्लिखित समष्टिगत नतिजा खाका तथा विषय क्षेत्रगत नतिजा प्राप्त हुने खर्च तथा स्रोतको अनुमान गरिएको छ । यसका साथै कोभिड १९ लगायतका महामारी र जलवायुजन्य विपद् पश्चातको सामाजिक आर्थिक पुनरुत्थानलाई प्राथमिकता दिइएको छ । महामारी र विपद्ले सिर्जना गरेका विकासका अवसरको उपयोग गर्ने विकास कार्यक्रमको तर्जुमालाई प्राथमिता दिइएको छ।

गाउँपालिकाका गौरवका आयोजना, रुपान्तरणकारी आयोजना, चालु तथा विस्तृत अध्ययन भएका, तुलनात्मक लाभका आयोजना तथा कार्यक्रमका लागि आवश्यक रकम सुनिश्चित हुने गरी बजेट सीमा र सोको आधारमा विषयगत बजेट खाका तर्जुमा गरिएको छ । क्रमागत कार्यक्रम, आयोजना कार्यान्वयनको अवस्था र आगामी कार्यान्वयन योजनाको आधारमा खर्च गर्न सक्ने क्षमता तथा स्रोतको आवश्यकता एवम् उपलब्धतालाई मध्यनजर गरिएको छ। मध्यमकालीन स्रोत अनुमान गर्दा आन्तरिक आय तथा राजस्व परिचालनको विगत प्रवृत्ति, कोभिड १९ महामारी र अन्य विपदबाट स्रोत परिचालनमा परेको चाप र आगामी वर्षहरुमा पर्न सक्ने असर तथा प्रभाव, स्रोतको आवश्यकता लगायतका पक्षहरुलाई ध्यान दिइएको छ । त्रिवषीय खर्चको अनुमान र स्रोतको बाँडफाँट सहितको विषगत शाखा, एकाईलाई प्रदान गरिएको बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन **अनुसूची २** मा प्रस्तुत छ।

आर्थिक वर्ष २०७९/८० को बजेट राजस्व तथा विनियोजनका आधारमा खर्च संरचनाको पहिलो वर्षको राजस्व तथा खर्च आँकलन गरिएको छ । दोस्रो र तेस्रो वर्षको प्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा उल्लेख गरेको आवधिक लक्ष्य, घोषित कार्यक्रम र सो अनुसार संचालन हुने कार्यक्रम तथा हासिल गर्ने नतिजालाई प्रमुख आधार मानिएको छ । प्रक्षेपणका क्रममा गाउँपालिकाको प्राथमिकताका क्षेत्र तथा रणनीतिक महत्वका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई प्रर्याप्त स्रोत व्यवस्था गरिएको छ। आन्तरिक श्रोत, राजस्व बाँडफाँट, उपलब्ध हुने स्रोत र आवश्यकता समेतका आधारमा अन्य कार्यक्रम तथा साधारण प्रशासनका लागि खर्च अनुमान गरिएको छ। नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकम, रोयल्टी (वन तथा खानी तथा खनिज) र आन्तरिक श्रोत समेतका आधारमा गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने राजश्व प्रक्षेपण गरिएको छ। नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरण हुने वित्तीय समानीकरण, सशर्त अनुदान, समपुरक र विशेष अनुदान रकम नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको मध्यमकालीन खर्च संरचनामा उल्लेखित रकम तथा सोको प्रक्षेपणको आधारमा आँकलन तथा अनुमान गरिएको छ।

उल्लिखित आधारलाई विश्लेषण गर्दा आगामी तीन वर्षको अवधिमा कुल बजेट रु. १,७१,४९,५७,००० व्यहोरिने प्रक्षेपण गरिएको छ। यस सम्बन्धी विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

२.६ बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

२.६.१. रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण

रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. २.४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

***तालिका ३* : रणनीतिक स्तम्भको आधारमा आगामी तीन वर्षको अनुमान र प्रक्षेपण (रु. हजारमा)**

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	गतआ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८१/०८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	व्यवसायिक कृषि तथा पशुपंछीजन्य उत्पादन र औद्योगीकरण					११५५०	२.४९	३८४००	६.४३	३८४००	५.८७
२	लघु, साना तथा घरेलु उद्योगको विकास एवम् विस्तार					१९४५	०.४२	१४५९०	२.४४	१५२३०	२.३३
३	बैंक तथा वित्तीय सेवा					०	०.००	७००	०.१२	९००	०.१४
४	स्थानीय युवा रोजगारी अभिवृद्धि					४००	०.०९	१६२५	०.२७	२३४५	०.३६
५	पर्यटकीय पूर्वाधार सेवा र सुविधा					०	०.००	१३६५०	२.२९	१२१५०	१.८६
६	साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन					६१५०	१.३३	७१५०	१.२०	७६५०	१.१७
७	गुणस्तरीय शिक्षा					५१००	१.१०	१३८१०	२.३१	१३८५०	२.१२
८	स्वास्थ्य तथा पोषण					१११६२	२.४१	१४२३२	२.३८	१४२८७	२.१८
९	खानेपानी तथा सरसफाइ					१७३९०	३.७५	१७४३०	२.९२	१७४८०	२.६७
१०	लक्षित वर्ग					३७१५	०.८०	३८६५	०.६५	३९६५	०.६१
११	युवा स्वरोजगार					३६००	०.७८	३६५०	०.६१	३७००	०.५७
१२	आवास, बस्ती र शहरी विकास					२२०००	४.७४	५७८५०	९.६९	५९१३३	९.०४
१३	सडक, पुल तथा यातायात					१३२०००	२८.४५	१४११००	२३.६३	१७२२६५	२६.३४
१४	विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा					७५४००	१६.२५	७९३७०	१३.२९	८३५५८	१२.७८

मध्यमकालीन खर्च संरचना (आ.व.२०७९/८०-२०८१/८२)

रणनीतिक संकेत	रणनीतिक स्तम्भ	गतआ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८१/०८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१५	सूचना तथा सञ्चार प्रविधि					१८९०	०.४१	२०७९	०.३५	२२८७	०.३५
१६	वन,वातावरण तथा जैविक विविधता					२००	०.०४	६५०	०.११	७१५	०.११
१७	फोहोरमैला व्यवस्थापन					१२९००	२.७८	१४१९०	२.३८	१५६०९	२.३९
१८	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन					६२८२०	१३.५४	६९१०२	११.५७	७६०१३	११.६२
१९	विपद् व्यवस्थापन					८४३९०	१८.१९	९२८२९	१५.५५	१०२१११	१५.६२
२०	साधारण प्रशासन					११४१५	२.४६	१०७४५	१.८०	१२२६५	१.८८
	कुल जम्मा					४६४०२७	१००	५९७०१७	१००	६५३९१३	१००

२.६.२ प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकताक्रम बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. २.५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

***तालिका ४* : प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा)**

प्राथमिकताक्रम	आयोजना संख्या	तआ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		ा.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		.व. २०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो (P1)	१६१					३६५२७२	७८.७२	४५३२५८	७५.९२	५०४१६३	७७.१०
दोस्रो (P2)	६०					९१३९०	१९.६९	१३३५७९	२२.३७	१३९५४४	२१.३४
सांकेतिकरण नगरिएको	१६					७३६५	१.५९	१०१८०	१.७१	१०२०६.५	१.५६
कुल जम्मा	२३७					४६४०२७	१००	५९७०१७	१००	६५३९१३	१००

२.६.३ दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

दिगो विकास लक्ष्य बमोजिम आगामी तीन आर्थिक वर्षको व्यय अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. २.६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

***तालिका ५* : दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा)**

संकेत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य					८०९५	१.७४	३७११५	६.२२	३६९७५	५.६५
२	शुन्य भोकमरी					१२९३२	२.७९	४०१८२	६.७३	४०८८२	६.२५
३	स्वस्थ जीवन					१०१८०	१.६६	१२७५०	२.१४	१२८०५	१.९६
४	गुणस्तरीय शिक्षा					५३००	१.१४	१४०१०	२.३५	१४०५०	२.१५
५	लैंगिक समानता					१०००	०.६८	११५०	०.१९	१२५०	०.१९
६	स्वच्छ पानी र सरसफाइ					१७३९०	३.७५	१७४३०	२.९२	१७४८०	२.६७
७	आधुनिक उर्जामा पहुँच					१२९२०	२.७८	१४१४२	२.३७	१५४८२.७	२.३७
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि र मर्यादित काम					०	०.००	३००	०.०५	४००	०.०६
९	उद्योग, नविन खोज र पूर्वाधार					२०९०००	४५.०४	२२५६५०	३७.८०	२६१८५७.५	४०.०४
१०	असमानता न्यूनीकरण					७६१५	१.६४	१२६६५	२.१२	८२१५	१.२६
११	दिगो शहर र बस्ती					३२६००	७.०३	६११६०	१०.२४	६८०१४.०	१०.४०
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन					२०	०.००	२०	०.००	२०	०.००
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन					११२८४०	२४.३२	१२४१२४	२०.७९	१३६५३६.४	२०.८८
१४	सामुद्रिक स्रोतको उपयोग					०	०.००	०	०.००	०	०.००
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग					२३०५०	४.९७	२५७८५	४.३२	२८३६३.५	४.३४
१६	शान्ति, न्याय र सबल संस्था					९१९५	१.९८	८४५५	१.४२	९२९५	१.४२
१७	दिगो विकासको					१८९०	०.४१	२०७९	०.३५	२२८६.९	०.३५

संकेत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
	लागि साझेदारी										
कुल जम्मा						४६४०२७	१००	५९७०१७	१००	६५३९१३	१००

२.६.४ लैङ्गिक सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

लैंगिक सङ्केत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं.२.७ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६ : लैंगिक उत्तरदायी बजेटको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

संकेत नम्बर	लैंगिक सङ्केत	गतआ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	निर्दिष्ट					३१००	०.६७	३२५०	०.५४	३३५०	०.५१
२	सहयोगी					१४९४७२	३२.२१	२५३७९७	४२.५१	२६४११९.५	४०.३९
३	तटस्थ					३११४५५	६७.१२	३३९९७०	५६.९४	३८६४४३.५	५९.१०
कुल जम्मा						४६४०२७	१००	५९७०१७	१००	६५३९१३	१००

२.६.५ जलवायु सङ्केतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

जलवायु संकेत बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका २.८ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७ : जलवायु संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

संकेत नम्बर	जलवायु परिवर्तन संकेत	गतआ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामीआ.व.को विनियोजन		आ.व. २०७९/८० को खर्च प्रक्षेपण		आ.व.२०८०/०८१ को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	अत्यन्त सान्दर्भिक					३८५२०	८.३०	४३०७२	७.२१	४७४०४.२	७.२५
२	सान्दर्भिक					५९९५०	१२.९२	८१९०५	१३.७२	८७१२४.५	१३.३२
३	तटस्थ					३६५५५७	७८.७८	४७२०४०	७९.०७	५१९३८४.३	७९.४३
कुल जम्मा						४६४०२७	१००	५९७०१७	१००	६५३९१३	१००

२.६.६ स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

सिमकोट गाउँपालिकामा हाल कुनै पनि स्थानीय गौरवका आयोजना नभएकाले यहाँ उल्लेख गरिएको छैन।

तालिका ८ : स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु. हजारमा)

उपक्षेत्र	आयोजना/कार्यक्रम	गत आ.व. को यथार्थ	चालु आ.व.को संशोधित अनुमान	आगामी आ.व. को विनियोजन	आ.व. २०७९/८० को खर्च प्रक्षेपण	आ.व. २०८०/०८१ को खर्च प्रक्षेपण
कुल जम्मा						

२.६.७ विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

विषय क्षेत्रगत रुपमा आगामी तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका नं. २.९ मा प्रस्तुत गरिएको छ । विषय क्षेत्रगत आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट, खर्च तथा स्रोतको अनुमान, कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र सांकेतीकरण सम्बन्धी विवरण **अनुसूची ३** समावेश गरिएको छ ।

***तालिका ९* : आगामी तीन आ.व.को विषय क्षेत्रगत खर्चको बाँडफाँटको प्रक्षेपण (रकम रु. हजारमा)**

विषयक्षेत्र/ उपक्षेत्र	कार्यक्रम / आयोजना को संख्या	२०७९/८० को व्यय अनुमान (रु हजारमा)			२०८०/८१ को खर्च प्रक्षेपण (रु हजारमा)			०८१/८२ को खर्च प्रक्षेपण (रु हजारमा)		
		कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत	कुल	चालु	पुँजीगत
आर्थिक	६९	२००४५	१२९१४.९९	७१३०.०१	७६११५	४९०४०.८९	२७०७४.११	७६७७५	४९४६६.१३	२७३०८.८७
सामाजिक	५९	४०९६७	२६३९५.०४	१४५७१.९६	५२९८७	३४१३९.५२	१८८४७.४८	५३२८२	३४३२९.५९	१८९५२.४१
पूर्वाधार	२७	२३१२९०	१४९०२०.१५	८२२६९.८५	२८०३९९	१८०६६१.१	९९७३७.९२	३१७२४३	२०४३९९.६६	११२८४३.३४
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	४७	१६०३१०	१०३२८७.७३	५७०२२.२७	१७६७७१	११३८९३.६	६२८७७.४४	१९४४४८	१२५२८२.८५	६९१६५.१५
संस्थागत विकास तथा सुशासन	३६	११४१५	७३५४.६८	४०६०.३२	१०७४५	६९२३.००४	३८२२	१२१६५	७८३७.९१	२७३०८.८७
कुल जम्मा	२३७	४६४०२७	२९८९७२.६	१६५०५४.४	५९७०१७	३८४६५८	२१२३५९	६५३९१३	४२१३१६.१५	२३२५९६.८५

परिच्छेद ३
आर्थिक क्षेत्र

३.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई खाद्य सम्प्रभुताको हकको व्यवस्था गरेको छ। यसैगरी कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रणको एकलअधिकार गाउँपालिकाको मातहतमा हुने गरी स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा समावेश गरेको छ। कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि, व्यवस्थित आवास व्यवस्थापन तथा दिगो भौतिक पूर्वाधार विकास मार्फत आर्थिक समाजिक रुपान्तरणको लागि भूमिको समुचित उपयोग एवम् व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ। भूमिको पहुँचमा रहेको असमानता, भूमिको खण्डीकरण एवम् गैर-उत्पादनमूलक क्षेत्रमा यसको प्रयोगको कारणले भूमि स्रोतको महत्व सदुपयोग हुन सकिरहेको छैन् । कृषक वर्गको भूमिमा पहुँच, अव्यवस्थित बसोबासलाई व्यवस्थापन, दिगो सहरीकरणका लागि भूमिको वैज्ञानिक दिगो व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ।

कृषियोग्य भूमि बाँझो रहनु, कृषकहरुलाई वित्तीय सेवा सर्वसुलभ रुपमा उपलब्ध नहुनु, उन्नत प्रविधि तथा कृषि उत्पादन सामग्रीहरुको उपलब्धता नहुनु, मूल्य श्रृंखलाका पात्रहरुबीच कार्यगत समन्वयको अभाव, सिंचाई र सडक लगायतका कृषि पूर्वाधारहरुको कमीले गर्दा कृषि क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकेको छैन।

यिनै विषयलाई प्रभावकारी ढंगले सम्बोधन गर्नको लागि गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक कार्यक्रम बमोजिम उल्लेखित कृषि तथा भूमि व्यवस्था क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी गरीवी न्यूनीकरण एवम् गाउँपालिकाको समृद्धिको आधार तयार गर्ने गरी आगामी तीन वर्षका लागि मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ।

३.२ समस्या तथा चुनौती

कृषिको व्यवसायीकरण तथा आधुनिकीकरण हुन नसक्नु,न्यून उत्पादकत्व एवम् व्यवसायिकताको कमीले गर्दा कृषि क्षेत्रबाट अपेक्षित उपलब्धि हुन नसक्नु,जमिन ससाना चक्लामा विभाजित हुँदै जानुले कृषि यान्त्रिकरण तथा व्यवसायीकरणमा समस्या आउनु,साना किसानहरूको सहुलियत कृषि कर्जामा सहज पहुँच स्थापना हुन नसक्नु, बजारको आवश्यकता हेरी कृषि उपजहरू उत्पादन गर्ने क्षमता नहुनु, किसानहरूलाई बजार सम्बन्धी सूचनाको अभाव हुनु,विभिन्न कृषि औजारहरूको पाटपूर्जा बजारमा सहजै उपलव्ध नहुनु,सहकारी तथा नीजि संस्थाहरूले गाउँपालिकालाई कृषिको क्षेत्रमा गरिने आर्थिक लगानी तथा यसको गुणस्तर नियन्त्रणमा प्रभाव पार्न नसक्नु र दर्ता भएका कृषि सहकारी तथा कृषि फर्महरू अनुदानमुखी हुनु कृषि क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतीका रुपमा रहेका छन् । गाउँपालिकामा कृषि क्षेत्रमा लगानी वढाउनु झन् बढी चुनौतीपूर्ण छ।

पशुपन्छी खरिद बिक्रिको लागि उचित बजार नहुनु र पशु उपजले उचित मूल्य नपाउनु,प्राविधिक सेवा टेवाको कमी हुनु,उन्नत नश्लका पशुको संख्यामा वृद्धि गर्न नसक्नु,पशुपन्छीपालन समूहहरू संगठित नहुनु र उनीहरूको संस्थागत विकासका लागि लगानी कम हुनु,पशुपन्छीपालन किसानहरूका लागि उचित खोर तथा गोठको कमी हुनु र यससम्बन्धी ज्ञान, सीपको कमी हुनु,दुग्ध चिस्यान केन्द्र तथा प्रशोधन केन्द्र नहुनु,स्वच्छ मासु पसलको अभाव हुनु,उन्नत घाँस खेतीको अभाव हुनु,दूध तथा मासुजन्य उपजको सहज बजार व्यवस्थापन हुन नसक्नु,स्थानीय स्तरमा दाना उद्योगको अभाव हुनु,ल्याव सुविधा तथा अस्पताल सेवा पर्याप्त नहुनु,पशुधन विमामा किसानको पहुँच अत्यन्त कम हुनु,नश्ल सुधारका लागि दक्ष जनशक्ति नहुनु,अन्यत्रबाट पशुपन्छी ल्याउँदा रोगको जोखिम हुन,पशुमा हाडनाता प्रजनन्को समस्या कायम रहनु पशुपन्छी क्षेत्रका समस्या तथा चुनौती हुन्।

भौगोलिक कठिनाईका कारण सिंचाइ कुलो सञ्चालनका लागि लागत महंगो हुनु,पानीका स्रोतहरू पर्याप्त नहुनु,भएका स्रोतहरूको सही ढंगले उपयोग हुन नसक्नु,वैकल्पिक सिंचाइ सुविधाको अभ्यासमा कमी हुनु सिंचाई क्षेत्रका समस्या तथा चुनौतीका रुपमा रहेका छन्।

गाउँपालिकाभित्र पर्ने पर्यटकीय स्थल, सम्पदा र उपजको पहिचान, नक्साङ्कन, संरक्षण र व्यवस्थापन हुन नसक्नु,यथेष्ट मात्रामा भौतिक पूर्वाधारको विकास तथा विस्तार नहुनु,सहज यातायातको कमी ,पर्यटकीय सम्पदा, संस्कृति, सेवा सुविधा आदिको वारेमा सूचनाको आदान प्रदानको कमी हुनु,मौलिक कला संस्कृतिको संरक्षणमा ध्यान पुग्न नसक्नु,पर्यटन, कला तथा संस्कृतिको विकासका लागि नीति, कार्यक्रम तथा वजेटको व्यवस्था हुन नसक्नु सम्पदा,संस्कृति तथा पर्यटन क्षेत्रका समस्या र चुनौती हुन् ।

व्यवसायिक सोच र संस्कारको अभाव हुनु,पूर्वाधारको अभाव (व्यवसायिक सडक, कृषि सडक) हुनु,तालिम तथा प्रशिक्षण दिनु पर्छ भन्ने सोच तथा सो सम्वन्धी तालिम केन्द्रको अभाव,व्यवसायिक प्रविधिको अभाव, व्यवसायिक सेवा प्रदायक संस्थाको अभाव,बैंक तथा वित्तिय सस्थाहरूवाट प्रवाह हुने ऋणमा सवै व्यवसायीहरूको पहुँचको कमी हुनु,उद्योग, व्यवसाय सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने दीर्घकालीन नीति, रणनीति, कार्यक्रम तथा वजेट विनियोजनको अभाव हुनु,उत्पादनमुखी बजारको व्यवस्थापन नहुनु,व्यवसायिक सुचना केन्द्रको कमि जस्ता पक्षपनि उद्योग व्यवसाय क्षेत्रको प्रमुख समस्या तथा चुनौतीको रुपमा रहेका छन् ।

गाउँपालिकाभर बेरोजगारको संख्या उल्लेख्य रहेको,तोकिएको श्रमको मूल्य कम रहेको,सूचीकृत बेरोजगारहरू लक्षित समुदायवाट कम परेको,बेरोजगारहरूमा श्वेत रोजगारीमा जोड दिने मानसिकता,उचित ज्ञान सीप क्षमताको पहिचान नभएको,तालिमको अभाव,ठूला उद्योग तथा व्यवसायहरूको स्थापना नहुनु श्रम तथा रोजगार क्षेत्रका समस्या र चुनौतीका रुपमा रहेका छन् ।

सहुलियत व्याजदरको वारेमा आम सरोकारवालाहरूलाई जानकारी नभएकोले सुविधा लिन नसक्नु ,ऋण परिचालनमा सिन्डिकेट कायमै रहनु,उद्योग व्यवसायका लागि आवश्यक पर्ने पूँजीको पहुँच सहज नभएको,सहकारी शिक्षाको अभाव,सहकारी मूल्य मान्यताको अनुसरण नहुनु, सहकारीको उपयोग र उपादेयताबारेमा आम नगरिकमा पर्याप्त जानकारी नहुनु,सहकारी संघसंस्थामा अनुशासन तथा सुशासनको अवस्था कमजोर हुनु र सहकारी क्षेत्रमा संकलित पुँजीको उत्पादनशील क्षेत्रमा न्यून परिचालन हुनु सहकारी तथा वित्तिय संस्थाको समस्या तथा चुनौतीको रुपमा रहेका छन् ।

३.३ सोच

गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था, संभावना, अवसर, समस्या, चुनौती तथा नागरिक अपेक्षा समेतलाई मध्यनजर गर्दै आर्थिक विकास क्षेत्रको सोच देहायअनुसार तय गरिएको छः

“दिगो र सबल स्थानीय अर्थतन्त्र निर्माणमा योगदान गर्ने”

३.४ लक्ष्य

यस गाउँपालिकाको आर्थिक विकास क्षेत्रको सोच हासिल गर्ने दिशामा निम्नअनुसार लक्ष्य तय गरिएको छ :
“उत्पादन, रोजगारी र आयमा दिगो वृद्धि गर्ने”

३.५ उद्धेश्य

गाउँपालिकाको आर्थिक विकास क्षेत्रको उद्देश्यहरू देहाय अनुसार रहेका छन्:

१. व्यावसायिक कृषि, पशुपंछीजन्य उत्पादन र औद्योगीकरणमा वृद्धि गर्नु
२. स्थानीय सीप एवम् कच्चा पदार्थमा आधारित लघु, साना तथा घरेलु उद्योगको विकास एवम् विस्तार गर्नु
३. बैंक तथा वित्तीय सेवामा स्थानीयको सहज पहुँच कायम गर्नु
४. स्थानीय युवा रोजगारी अभिवृद्धि गर्नु
५. आन्तरिक एवम् वाह्य पर्यटकको आगमनमा वृद्धि गर्ने ।
६. स्थानीय कला तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन एवम् पर्यटकीय सेवा सुविधाको स्तरवृद्धि गर्ने ।

३.६ रणनीति

कृषि तथा भूमि व्यवस्था

- वडास्तरमा कृषि तथा पशुपन्छी क्षेत्रको व्यवसायिक सेवा अभिवृद्धि गर्ने,
- कृषि व्यवसायलाई विशिष्टीकरण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने,
- दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन मार्फत् प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्ने,
- कृषकलाई कृषि यान्त्रिकीकरणमा सहयोग गर्ने ।

सिँचाइ

- दिगो र भरपर्दो सिंचाइ, बाह्रै महिना उपलब्ध गराउने,

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति

- स्थानीय स्रोत साधन, कच्चा पदार्थ तथा सीप र प्रविधिमा आधारित लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र विस्तार गर्ने,
- औद्योगिक विकासको आधार तयार गर्ने,
- व्यवसायिक गतिविधि केन्द्रित वित्तीय सेवाको पहुँच वृद्धि गर्ने
- बैंकिङ कारोवारमा गाउँवासीको सहज पहुँच कायम गर्ने,

सम्पदा, संस्कृति तथा पर्यटन

- पर्यटकीय स्थलको पहिचान नक्साङ्कन, विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
- पर्यटकीय सम्पदा र सेवाको विशिष्टिकरण गर्ने,
- पर्यटनको विकासको माध्यमद्धारा दिगो रोजगारी सिर्जना र आय वृद्धी गर्ने,
- स्थानीय कला तथा संस्कृतिको संरक्षण गरी व्यवसायिकतातर्फ आकर्षित गर्ने,
- मौलिक सीप, कला तथा संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने,
- स्थानीय सम्पदा, कला तथा संस्कृति सम्बन्धी अध्ययन अनुन्धान गरी पर्यटन विकाससँग आवद्ध गर्ने ।

श्रम तथा रोजगारी

- युवालाई लक्षित गरी उत्पादन र रोजगारीमा वृद्धि गर्ने, (श्रम तथा रोजगार)

३.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सिमकोट गाउँपालिकाको हाल तर्जुमा गरेको आवधिक योजनाको आधारमा आर्थिक विकास क्षेत्र अन्तरगत आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

***तालिका १०*: विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य**

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा रोजगार	जना		२५०	३५०	४५०	५५०
उद्योग र व्यवसाय क्षेत्रमा रोजगार	जना		१५०	२५०	३५०	४५०
वैदेशिक रोजगारीमा गएका व्यक्ति	जना		६१३	५५०	४००	३००
साना किसान तथा उत्पादकको	रु.		५	५.५	६.५	७.५

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
औषत वार्षिक आय	हजारमा					
आफ्नो उत्पादनबाट वर्षभरी खानपुग्ने परिवार	प्रतिशत		२५	३५	४५	६०
पर्यटन क्षेत्रमा रोजगारी सृजना	संख्या		२०	५०	१००	१७५
पर्यटन विकास गुरुयोजना तर्जुमा	भएको/ नभएको		नभएको	नभएको	नभएको	नभएको
संरक्षित कला, सँस्कृति र सम्पदा	संख्या		०	१	२	३
जमीनको उत्पादकत्व प्रति हेक्टर (वार्षिक औषत कुल कृषि उत्पादन)	रु. हजारमा		४.००	४.५	५	५.५
१२ है महिना सिंचाइ हुने क्षेत्र	रोपनी		३१०६२	३३५४६	३७२३६	४१३३१
उन्नत बीउ, जैविक मल, विषादी र आधुनिक कृषि प्रविधि प्रयोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत		३५	४०	५०	६०
पर्यटन प्रवर्द्धनमा संलग्न संघ/संस्था	संख्या		०	१	१	३
पर्यटनसँग सबन्धित सक्रिय संयन्त्र/समिति	वटा		०	१	१	२
पर्यटन र सँस्कृतीसँग सम्बन्धित अध्ययन र सर्वेक्षण विषय	संख्या		०	०	१	१
पर्यटन प्रवर्द्धनमा संलग्न संघ/संस्था	संख्या		०	१	१	३
एकिकृत सेवा (कृषि, पशुपन्छी, मौरी लगायतका) सेवा सञ्चालन भएका पकेट क्षेत्र	संख्या		१	१	३	५
पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रममा संलग्न कृषक, कृषक समूह वा सहकारी र निजी क्षेत्र	संख्या		१	१	५	१०
प्रवर्धित कृषिउपज संकलन तथा बजार केन्द्र	संख्या		१	१	२	४
संचालित कृषि संकलन केन्द्र	संख्या		१	१	२	४
भुइघाँसको व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	रोपनी		४०	५०	१००	२००
सक्रिय व्यवसायिक कृषक सुमह	संख्या		३	५	८	१०
व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न कृषक	संख्या		५८८६	६७२७	८४०८	१००९०
संचालित एक वडा एक नमूना कार्यक्रम	संख्या		०	१	२	३
व्यावसायिक कृषि नर्सरी	संख्या		०	१	३	५
कोल्ड स्टोर/रष्टिक स्टोर/सेलार स्टोर	संख्या		०	१	५	१०
प्रवर्द्धित कृषि उपज संकलन तथा बजार केन्द्र	संख्या		१	१	२	४

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
भमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (बाह्य)	संख्या		५०	५०	१००	२००
भ्रमण गर्ने वार्षिक पर्यटक (आन्तरिक)	संख्या		५००	५००	१०००	२०००
स्तरोन्नती गरिएका पर्यटकीय सम्पदा	संख्या		०	१	२	३
व्यवस्थित पर्यटकीय स्थल	संख्या		०	१	३	४
व्यवस्थित होमस्टे र ग्रामीण पर्यटकीय गाउँ	संख्या		०	३	१०	३०
पर्यटकीय स्तरका होटेल तथा रेष्टुरेण्ट	संख्या		०	३	४	५
कृषि पर्यटन सञ्चालन स्थान	संख्या		०	०	१	२
उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न जनसंख्या	संख्या		८८४	१०००	१३००	१६००
व्यवसायिक प्राविधिक सीपयुक्त दक्षव्यक्ति	संख्या		८	१०	१५	२०
सुचारु व्यापार व्यवसाय	संख्या		४००	४१०	४२०	४४०
कच्चा पदार्थको निकासी परिमाण	रु.हजारमा		५०००	३	४	६
उत्पादन र बजारीकरण सहकारी संस्था	संख्या		१०	४००	५००	६००
उद्यम सृजना र विकास सम्बन्धी तालिम लिने उद्यमी	संख्या		५०	६०००	७०००	८०००
औद्योगिक ग्राम स्थापना	संख्या		०	१२	१४	१६
संचालित औद्योगिक व्यापार मेला	पटक		०	५०	१००	२००
औद्योगिक प्रतिष्ठान तथा उद्यमी व्यवसायी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	पटक		०	०	१	२
सहकारी तथा वित्तीय संस्थामा आवद्ध घरपरिवार	संख्या		१४००	१५००	१७००	२०००
सेवा सुचारु वैक शाखा र वित्तीय सेवा प्रदायक	संख्या		१०	०	१	२
वित्तीय साक्षरता कार्यमबाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत		१०	०	१	२
बैंक र वित्तीय संस्थाबाट औद्योगिक, व्यवसायिक क्षेत्रमा लगानी रकम	रु. लाखमा		४५०	१५००	२१००	२७००
बैकमा खाता हुने वा सेवा उपयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत		२५	३०	४०	४५
घुम्ति बैकिङ प्रणाली सञ्चालन	पटक		०	१	१	१
बेरोजगार लक्षित संचालित व्यवसाय विकास कार्यक्रम	संख्या		०	१०	१५	२५
वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका र जान लागेका युवाले सञ्चालन	संख्या		५	१०	१५	२५

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
गरेको व्यवसाय संख्या						
गाउँपालिकाबाट प्रोत्साहन भएका कलाकार तथा श्रष्टा	संख्या		०	२	४	५
संरक्षित ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक स्थल	संख्या		०	४५०	६००	८००
स्थानीय कला, संस्कृति, सम्पदा, भाषा साहित्यमा आधारित प्रकाशन	संख्या		०	२५	३५	४५
संरक्षण प्राप्त स्थानीय जात्रा तथा मेला	संख्या		०	०	१	२
मातृभाषा पढाइ हुने आधारभूत विद्यालय संख्या	संख्या		०	०	१	२

३.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा आर्थिक विकास क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका ११: विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान (रु हजारमा)				बजेटको श्रोत (रु हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०७९/८०	२००४५	१२९१५	७१३०.०१	०	०	५५००	०	१४५४५
२०८०/८१	७६११५	४९०४०.९	२७०७४.१	०	१२५०	६०५०	१५००	६७३१५
२०८१/८२	७६७७५	४९४६६.१	२७३०८.९	०	१३७५	६६५५	१६५०	६७०९५
जम्मा	१७२९३५	१११४२२	६१५१३	०	२६२५	१८२०५	३१५०	१४८९५५

३.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको आर्थिक विकास क्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहायअुसार प्रस्तुत गरिएको छ।:

तालिका १२ : आर्थिक विकास अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
			कृषि तथा भूमि व्यवस्था			
१	उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	७५००	कृषि फार्म स्थापना र संचालन फोटो	२७ वटा कृषि फार्म स्थापना र सञ्चालन भएको हुने
२	जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (भकारो सुधार कार्यक्रम समेत)	क्षमता विकास	सालबसाली	६००	माईन्युट र फोटो	जैविक मल तथा विषादीको प्रयोगमा बृद्धि भएको हुने ।
३	बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र सञ्चालन गर्ने	क्षमता विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२७५०	फोटोहरु	९ वटा कृषि नर्सरी स्थापना र सञ्चालन भएको हुने ।
४	फलफूल तथा उच्च मूल्ययुक्त बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	३९००	माईन्युट र फोटो	फलफूल तथा उच्च मूल्ययुक्त बालीको उत्पादन बृद्धि भई निर्यात भएको हुने ।
५	संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	क्षमता विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१००००	फोटो	१ वटा संकलन तथा प्रशोधन केन्द्रको स्थापना भएको हुने ।
६	कृषि यान्त्रिकीकरण	प्रविधि विकास	सालबसाली	२०००	फोटो	परम्परागत कृषि औजारलाई विस्थापन गरी नयाँ यन्त्रको प्रयोग भएको हुने ।
७	जैविक विषादी, जैविक मलमा आधारित कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	९००	माईन्युट र फोटो	जैविक मल तथा विषादीको प्रयोगबाट कृषि उत्पादनमा बृद्धि भएको हुने ।
८	नि:शुल्क माटो परीक्षण तथा उपचार	प्रविधि विकास	सालबसाली	७००	फोटो	बाली उत्पादनमा बृद्धि भएको हुने ।
९	कृषि सम्बन्धी सालबसाली कार्यक्रम			५१००		
	जम्मा			३३४५०		
			सिंचाई			
१०	ठेहे सिंचाई आयोजना	गरिबी निवारण	२०७९/८०-	३००००	आयोजनाको फोटो	कृषिमा आधुनिक सिंचाई

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
			२०८१/८२		र अवलोकन	प्रणालीको विकास भएको हुने ।
११	स्याँडा सिंचाइ आयोजना	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	६०००	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	कृषिमा आधुनिक सिंचाई प्रणालीको विकास भएको हुने ।
	जम्मा			**३६०००**		
			पशुपन्छी			
१२	नश्ल सुधार तथा पशुपन्छी उपचार केन्द्र स्थापना	उत्पादन बृद्धि	सालबसाली	१३००	फोटो	उन्नत जातका पशुपन्छी उत्पादन हुनका साथै उपचार केन्द्रको स्थापना भएको हुने ।
१३	उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	गुणस्तरमा बृद्धि	सालबसाली	२००	उन्नत घाँस उत्पादन गरेको फोटो	पशुलाई आवश्यक पर्ने उन्नत घाँस उत्पादन भएको हुने ।
१४	व्यवसायिक पशु तथा पन्छीपालन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	७२००	पशुपन्छी विक्रि वितरण गरेको फोटो	६ जना कृषकबाट व्यवसायिक पशु तथा पन्छीपालन व्यवसाय शुरु भएको हुने ।
१५	उन्नत जातको माउवाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	क्षमता विकास	सालबसाली	३०००	माईन्युट र फोटो	तीन वर्षको अवधिमा २ वटा श्रोत केन्द्रको स्थापना भएको हुने ।
१६	पशु बधशाला तथा मासु बजार विकास कार्यक्रम	स्वच्छतामा बृद्धि	सालबसाली	३०००	फोटो	२ वटा बधशाला तथा मासु बजारको विकास भएको हुने ।
१७	पशु विमा सहजीकरण कार्यक्रम	क्षमता विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२००	माईन्युट र फोटो	कृषकहरु पशु बिमा कार्यक्रमबाट लाभान्वित भएको हुने
१८	घाँस स्रोत केन्द्र विकास कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	२००	फोटो	१ वटा घाँस श्रोत केन्द्रको स्थापना र सेवा प्रवाह भएको हुने ।
	जम्मा			**१५१००**		

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
			उद्योग, वाणिज्य तथा आपुर्ती			
१९	व्यापार-व्यवसाय क्षेत्रमा संलग्न भएका लक्षित समूहहरूको खण्डीकृत तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण तथा अद्यावधिक गर्ने	सिप विकास	सालबसाली	३६०	तथ्याङ्कको अभिलेख	व्यापार व्यवसायमा संलग्न लक्षित समूहहरुको पहिचान भएको हुने ।
२०	बैंक, वित्तीय संस्था तथा अति विपन्न उद्यमीहरूबीच सहुलियत व्याजदरमा आधारित कर्जा सम्बन्धी कार्यशाला गोष्ठी	गरिबी निवारण	सालबसाली	२००	माईन्युट र फोटो	अति विपन्न वर्गको सहुलियत व्याजदरको कर्जामा पहुँच भएको हुने ।
२१	कृषि तथा अन्य उद्यमीहरूले उत्पादन गरेको विक्री सामाग्रीको परिमाणमा आधारित अनुदान कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	१४००	अभिलेख र फोटो	विक्रि सामाग्रीको परिमाणको आधारमा उद्यमीलाई अनुदान प्राप्त भएको हुने ।
२२	स्थानीय उद्यमीहरूले उत्पादन गरेको सामाग्रीहरूको वजारिकरण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	सिप विकास	सालबसाली	२००	माईन्युट र फोटो	स्थानीय सामाग्रीहरुको बजारीकरण भएको हुने ।
२३	परम्परागत ज्ञान तथा सीप युवापुस्तालाई हस्तान्तरण गर्ने कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	११००	उपस्थिति माईन्युट र फोटो	युवाहरुबाट परम्परागत ज्ञान,सीप प्रयोग गरी कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने ।
२४	युवाहरूका लागि लघु उद्यमशीलता सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	६२००	माईन्युट र फोटो	युवाहरुको क्षमता विकास भई लघुउद्यमशिल कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने ।
२५	एक स्थानीय तह एक उद्योगग्राम कार्यक्रम	औद्योगिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१००००	अवलोकन,फोटो	उद्योग ग्रामको विकास भएको हुने ।
२६	कृषि तथा उद्योग मेला एवं प्रदर्शनी	गरिबी निवारण	सालबसाली	२३०	अवलोकन,फोटो	वार्षिक रुपमा कृषि तथा उद्योग मेला एवं प्रदर्शनी भई बस्तुहरुको विक्रिवितरण भएको हुने ।
२७	पालिकास्तरीय उद्यमी तथा व्यवसायीहरूको सञ्जाल स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	नेतृत्व विकास	सालबसाली	१०००	माइन्युट,फोटो	उद्यमी तथा व्यवसायीहरूको सञ्जाल गठन तथा क्रियाशिल भएको हुने ।

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
२८	उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	औद्योगिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	४००	अवलोकन,फोटो	कम्तिमा २ पटक उद्योगको सम्भाव्यता अध्ययन भएको हुने ।
२९	कृषि र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना	औद्योगिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१००००	अवलोकन,फोटो	१ वटा कृषि र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन उद्योग स्थापना भएको हुने ।
३०	दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	सिप विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२००	फोटो	दक्ष जनशक्ति उत्पादनका लागि कम्तिमा २ वटा कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने ।
३१	बजार अनुगमन	क्षमता विकास	सालबसाली	२००	माइन्युट र फोटो	नियमित रुपमा भएको बजारको अनुगमनबाट बजार सुधार भएको हुने ।
३२	व्यवसाय अुनगमन कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	२७५	माइन्युट र फोटो	व्यवसायहरुको नियमित रुपमा अनुगमन भई पृष्ठपोषण प्रदान भएको हुने ।
	जम्मा			**३१७६५**		
बैंक, सहकारी तथा वित्तीय सेवा						
३३	उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि सहकारी विकास कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	५००	अवलोकन र फोटो	उत्पादन,प्रशोधन र बजारीकरणका लागि २ वटा सहकारीको विकास भएको हुने
३४	विप्रेषण पूँजी परिचालन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	४००	माइन्युट,फोटोहरु	कम्तिमा ४ जनाले विप्रेषण पूँजी परिचालन गरेको हुने ।
३५	कृषि, पशुपालन, उद्योग, पर्यटन, निर्माण व्यवसाय बेरोजगार उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	७००	कार्यक्रम संचालनको फोटो	२० जना उद्यमीहरु तयार भएको हुने ।
	जम्मा			**१६००**		

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
			श्रम तथा रोजगारी			
३६	गाउँपालिकाभित्र रहेका शैक्षिक वेरोजगारहरूको प्रोफाइल तयार तथा अद्यावधिकीकरण	सूचना तथा संचार	सालबसाली	२२०	अभिलेख,दस्तावेज	बेरोजगारहरुको पहिचान भई उनीहरुलाई आवश्यक सहयोग प्राप्त भएको हुने ।
३७	गाउँपालिकाभित्र भएका वैदेशिक रोजगारवाट फर्की उद्यम व्यवसायमा लगानी गर्न इच्छुक व्यक्तिहरूको प्रोफाइल तयारी तथा अद्यावधिक	सूचना तथा संचार	सालबसाली	१५०	अभिलेख,दस्तावेज	उद्यम गर्न चाहने व्यक्तिहरुको पहिचान भई उनीहरुलाई आवश्यक सहयोग प्राप्त भएको हुने ।
३८	शैक्षिक वेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारवाट फर्केकाहरूलाई उद्यशीलता सम्वन्धि तालिम	सिप विकास	सालबसाली	३००	माइन्युट र फोटोहरु	५ जना नयाँ उद्यमीहरुले तालिम प्राप्त गरी उनीहरुको उद्यम शुरु भएको हुने ।
३९	बेरोजगारहरूको सूचनाका लागि वडास्तरीय अभियान सञ्चालन गरी सूचिकृत गर्ने व्यवस्था गर्ने	सूचना तथा संचार	सालबसाली	१००	अभिलेख,दस्तावेज	बेरोजगारहरूको सूचनाका लागि २ पटक वडास्तरीय अभियान सञ्चालन गरी उनीहरु सुचिकृत भएको हुने ।
४०	विप्रेषण आयको उत्पादनमूलक कार्यमा उपयोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण तथा कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गर्ने	क्षमता विकास	सालबसाली	१००	माइन्युट र फोटोहरु	२ पटक कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन भइ विप्रेषण उत्पादनमुलक कार्यमा लगानी भएको हुने ।
४१	ज्याला दर रेट सम्वन्धी नीति निर्माणका लागि कार्यशाला गोष्ठी गरी ज्याला दर रेट निर्धारण गर्ने	गरिबी निवारण	सालबसाली	२००	वितरण गरेको भरपाई रपसलको फोटो	ज्यालामा काम गर्ने मजदुरहरुले उचित ज्याला प्राप्त गरेका हुने र सो सम्बन्धी नीति निर्माणका लागि वार्षिक रुपमा कार्यशाला गोष्ठी भएको हुने ।
४२	विप्रेषणको स्रोतवाट उत्पादनमूलक कार्यमा संलग्न युवा उद्यम व्यवसायीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने	उत्प्रेरणात्मक विकास	सालबसाली	२००	पुरस्कृत भएको फोटो	राम्रो काम गर्ने २ जना युवा उद्यमी पुरस्कृत भएको हुने ।
४३	वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर स्वदेशमा	आर्थिक विकास	सालबसाली	१०००	कर्जा सम्बन्धी	७ जना युवाले सहुलियत कर्जा

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	केही गर्न चाहने युवाहरूलाई सहुलियत कर्जा कार्यक्रम				दस्तावेज	प्राप्त गरेको हुने ।
	जम्मा			२२७०		
			पर्यटन			
४४	पर्यटन गुरुयोजना तयारी	गरिबी निवारण	२०७९/८०-०८१/८२	१०००	गुरुयोजनाको प्रति	गुरु योजना कार्यान्वनका लागि बजेट विनियोजन भएको हुने ।
४५	गाउँपालिका/ वडास्तरमा पर्यटन विकास सम्बन्धी नीति, समिति निर्माण तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ।	क्षमता विकास	२०७९/८०-०८१/८२	२००	माइन्युट र फोटो	पर्यटन विकास सम्बन्धी नीति तयार भई भई प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुने
४६	पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने	सूचना तथा संचार	२०७९/८०-०८१/८२	८००	केन्द्रको अवलोकन र फोटो	सूचना केन्द्रबाट पर्यटकहरु सुसुचित भएको हुने ।
४७	होमस्टे तालिम	सिप विकास	२०७९/८०-०८१/८२	३००	माईन्युट र फोटो	५० जनाले होमस्टे तालिम प्राप्त गरी व्यवसाय सञ्चालन गरेको हुने ।
४८	समुदायस्तरमा होमस्टे प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-०८१/८२	२०००	फोटो	सफल होमस्टे व्यवसाय सञ्चालकले पालिकाबाट अन्य सेवा सुविधा प्राप्त गरेको हुने ।
४९	ट्रेकिङ्ग गाईड तालिम	सिप विकास	२०७९/८०-०८१/८२	६००	माईन्युट र फोटो	स्थानीय स्तरमा ट्रेकिङ्ग गाईडहरु उत्पादन भइ परिचालन भएको हुने ।
५०	स्थानीयस्तरमा सांस्कृतिक महोत्सवको आयोजना गर्ने ।	सांस्कृतिक विकास	सालबसाली	४००	माईन्युट र फोटो	सांस्कृतिक महोत्सवबाट सकारात्मक सन्देश फैलन गई सामाजिक सद्भाव बढेको हुने
५१	पर्यटकीय पदमार्ग विकास (महाभारत श्रृंखला)	गरिबी निवारण	सालबसाली	६०००	फोटो,अवलोकन	पर्यटकहरुको आवागमनमा बृद्धि भएको हुने ।
५२	पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	१००००	माईन्युट र फोटो	पर्यटकहरुको संख्यामा बृद्धि

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						भएको हुने ।
	जम्मा			२१३००		
	साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन					
५३	स्थानीयस्तरमा सांस्कृतिक महोत्सवको आयोजना गर्ने ।	सांस्कृतिक विकास	सालबसाली	७५०	फोटो,अवलोकन	स्थानीय संस्कृतिको प्रवर्द्धन भएको हुने ।
५४	सम्पदा अध्ययन तथा वृतचित्र	सांस्कृतिक विकास	सालबसाली	१०००	फोटो,अवलोकन	सम्पदाको प्रचार प्रसार एवं भएको हुने ।
५५	स्थानीय सम्पदा संरक्षण	सांस्कृतिक विकास	सालबसाली	९००	फोटो,अवलोकन	सम्पदाको खोजी भई संरक्षण भएको हुने ।
५६	स्थानीय सम्पदा तथा संस्कृति अध्ययन	सांस्कृतिक विकास	०७९/८०-०८१/८२	४५००	दस्तावेज,फोटो	प्राप्त अध्ययन प्रतिवेदनबाट सम्पदा तथा संस्कृतिको संरक्षण एवं सम्वर्द्धन भएको हुने ।
५७	मौलिक कला गीत तथा नृत्य प्रशिक्षण	क्षमता विकास	सालबसाली	३५००	फोटो	संस्कृतिको संरक्षण एवं कलाकारिताको विकास भएको हुने ।
५८	स्थानीय सांस्कृतिक संग्राहलय स्थापना	सांस्कृतिक विकास	०७९/८०-०८१/८२	४५००	फोटो र अवलोकन	१ वटा संग्राहलय स्थापना भई सञ्चालन भएको हुने
५९	मौलिक गीत तथा कला प्रतियोगिता	सांस्कृतिक विकास	सालबसाली	४०००	फोटो	प्रतियोगितात्मक कार्यक्रम संचालन गरी संस्कृतिको संरक्षण भएको हुने ।
६०	संस्कृति सम्पदा सम्वन्धी डकुमेन्ट्री तयार गर्ने ।	सूचना तथा संचार	२०७९/८०-०८१/८२	५००	भिडियो र फोटो	तयार डकुमेन्ट्रीबाट संस्कृति सम्पदाको जानकारी प्राप्त भएको हुने ।
	जम्मा			१९६५०		

३.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान

सिमकोट गाउँपालिकामा रहेका व्यवसायिक कृषकहरुको संख्या बृद्धि भई कृषि उत्पादकत्व बढ्ने र बजारीकरण सुदृढ भएको हुनेछ । कृषि उत्पादनमा उन्नत प्रविधि, मल, गुणस्तरीय बीउ भरपर्दो सिंचाई प्रणाली, बजार प्रणालीमा सुधार ल्याउन नसकेमा अपेक्षित नतिजा हासिल हुने जोखिम रहन्छ । यसैगरी कृषिजन्य उत्पादनमा नयाँ प्रकोपहरु आउन सक्ने सम्भावना समेत रहन्छ ।

गाउँपालिकाको समन्वयमा संघ र प्रदेश कार्यालयबाट पशुपालन क्षेत्रमा पूर्वाधार, प्रविधि तथा सीप विकास गर्न सकिनेछ । नयाँ व्यवसायीबाट पशुलापन व्यवसायमा लगानी परिचालन हुनेछ र वेरोजगार युवाहरु कृषिमा आधारित व्यवसायमा आकर्षित हुनेछन् । उचित स्याहार, आहार तथा गोठका लागि प्रयाप्त लगानी तथा नियमित उपचारको उपयुक्त व्यवस्थापन गर्न नसकिएमा पशुपालन अपेक्षित नतिजा हासिल नहुने जोखिम रहन्छ । त्यसै गरेर गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा सिचाईलाई प्राथमिकतामा नराखेपनि ब्यवसायीक कृषकहरुबाट समेत आफ्नै पहलमा सिचाई सेवा विस्तार गरिनेछ । मौषम परिवर्तनका कारण बर्षायाममा डुवान तथा हिउदमा अत्यन्त सुख्खा खडेरी हुने कारणले गर्दा भुमिगत सिचाईका पुर्वाधारबाट पानीको मात्रा घट्न तथा क्षति हुन सक्ने जोखिम रहन्छ ।

उद्योग ब्यापार प्रवर्द्धनका लागि पुर्वाधार, सीप तथा प्रविधिको विकास हुन सक्नेछ । उत्पादनमुखि उद्योगमा लगानी र कडा प्रतिस्पर्धाका कारण स्थानीय उद्योग तथा ब्यवसायीहरु पलायन हुन सक्ने जोखिम रहन्छ । साथै गाउँपालिका, नीजि क्षेत्र तथा नागरिक समाजको साझेदारीमा धार्मिक पर्यटन पूर्वाधार विकास, पर्यटन प्रवर्द्धन तथा सेवा सुविधाको विकास र विस्तार हुन सक्नेछ । कोभिड १९ लगायतका महामारी र राजनीतिक अस्थिरताले पर्यटन क्षेत्रको अपेक्षित नजिता हासिल नहुने जोखिम रहन सक्दछ ।

आगामी दिनमा गाउँपालिकामा वित्तीय सेवा विस्तार भएको हुनेछ । वित्तिय संस्थाहरु उत्पादनमूलक, व्यवसायमूलक कार्य तथा स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण बढी क्रियाशिल हुनेछन् तर वित्तिय संस्थाहरुको खराब कर्जा बढ्न सक्ने जोखिम हुनेछ । बेरोजगारहरुको न्यूनीकरणका लागि गाउँपालिकाले रोजगारी सम्बन्धी व्यवहारिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरेको हुनेछ । अनौपचारिक क्षेत्रको रोजगारको स्वरुप परिवर्तन हुदै जाने भएकोले तयार भएका दक्ष श्रमले बजार नपाउने जोखिम रहन सक्नेछ ।

परिच्छेद ४
सामाजिक क्षेत्र

४.१ पृष्ठभूमि

वर्तमान नेपालको संविधानले विगतको एकात्मक शासन पद्धतिको अन्त्य गर्दै नेपाललाई सङ्घीय ढाँचामा रुपान्तरण गरेको छ । फलस्वरुप सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भई सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहमा सरकारहरुको गठन भएर क्रियाशिल रहेका छन् । गाउँपालिकाको विकास तथा समृद्धिमा शिक्षा, भाषा, संस्कृति र पुरातत्व संरक्षण,विज्ञान प्रविधि,महिला,बालबालिका,ज्येष्ठ नागरिक,अपाङ्गता,युवा तथा खेलकुद,समाज कल्याण र खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रहरु समाज परिवर्तनको महत्वपूर्ण पक्षहरु हुन् । नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्था,अन्तराष्ट्रिय मञ्चहरुमा गरिएका प्रतिवद्धता,दिगो विकास लक्ष्यलाई योजनावद्ध रुपमा कार्यान्वयन गर्दै जानु अहिलेको प्रमुख आवश्यकता हो । सोही अनुरुप नेपाल सरकारको पन्ध्रौं योजना (आ.व. २०७६/०७७ देखि २०८०/०८१) र सिमकोट गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना (आ.व.२०७९/८० देखि २०८३/८४) तर्जुमा भइरहेको तथा आ.व.२०७९/८० को वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा भएको सन्दर्भमा यस मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा कार्यले शिक्षा,भाषा,संस्कृति र पुरातत्व संरक्षण,विज्ञान प्रविधि,महिला,बालबालिका,ज्येष्ठ नागरिक,अपाङ्गता,समाजकल्याण र खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रका विषयहरुलाई आवधिक योजनासंग तादाम्यता हुने गरी योजनावद्ध रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउन तथा महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरुमा आगामी दुई वर्षसम्म स्रोतको सुनिश्चितता गर्न मद्दत पुग्ने भएकोले गाउँपालिकासंग सम्बन्धित विषयहरु यस ढाँचामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.२ समस्या तथा चुनौती

शिक्षा,विज्ञान तथा नवप्रवर्तन

- सबै विद्यालयमा विद्यालयमा बालमैत्री तथा अपांगमैत्री कक्षा कोठा,गुणस्तरीय खानेपानी सुबिधा तथा व्यवस्थित घेरावारको कमी,
- विद्यालयमा खेलमैदानको कमी, खेलकुद तथा सिकाइ सामाग्रीको कमी हुनुका साथै आधारभूत तथा मावि स्तरका सबै विद्यालयमा कम्प्युटर ल्यावको अभाव ।
- विद्यालयमा पुस्तकालय र विद्युतीय पुस्तकालयको कमी हुनु र सबै मावि स्तरका (५ वटा) विद्यालयमा विज्ञान प्रयोगशाला नहुनु,
- विद्यार्थी निरन्तरता दर र उपस्थिति दर न्यून हुनु र विद्यालयमा विषयगत तालिम प्राप्त शिक्षकको कमी हुनु,
- सबै विद्यालयमा विद्युतिय हाजिरीको अभ्यास कमी भएको र आधारभूत तहका विद्यालयमा इन्टरनेट सुबिधा नभएको,
- प्रारम्भिक बाल विकासमा केन्द्रको खेल सामाग्री, सिकाइ सामग्री तथा कक्षा कोठा व्यवस्थापनको कमी र बालविकास सहज कर्तामा उपयुक्त तालिमको कमी हुनु,
- विद्युतिय सूचना प्रबिधिमा आधारित वैकल्पिक सिकाइ र अविभावक शिक्षाको अभ्यासमा कमी,
- व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अविभावक समितिको बैठकमा नियमिताको कमी तथा शैक्षिक एजेण्डामा छलफलको कमी हुने गरेको
- विद्यालयमा बालमैत्री शिक्षण सिकाईका साथै बाल क्लवको कृयाशिलतामा कमी हुनु ।

स्वास्थ्य तथा पोषण

- वृद्धि अनुगमन गरिएका २ वर्ष मुनिका कुल बालबालिका मध्ये अधिकांश बालबालिकामा कुपोषण रहनु,

- मापदण्ड अनुसार स्वास्थ्य चौकी,आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, खोप केन्द्र तथा गाउँघर क्लिनीकमा भवन तथा घेराबारको कमी ।
- आपतकालिन स्वास्थ्य सेवाका लागि एम्बुलेन्स सेवा नहुनु,जिल्ला अस्पताल बाहेका सबै स्वास्थ्य संस्थामा ल्याव सेवाको कमी हुनु,
- महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका तथा स्वास्थ्यकर्मीलाई क्षमता विकासका अवसरको कमी
- स्वास्थ्य संस्थामा स्तनपान कक्ष, मापदण्ड अनुसारका शौचालय, हस्पिटलजन्य फोहोर व्यवस्थापनको कमी
- जिल्ला अस्पताल बाहेकका स्वास्थ्य संस्थामा पोषण तथा स्वस्थ आहार सम्बन्धी चेतनाको कमी
- सबै स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेट सुविधा,विद्युतिय हाजिरीको अभ्यास र सिसि क्यामराको उपयोगमा कमी
- प्रोटोकल अनुसारको गर्भपरिक्षण नगर्नु र स्वास्थ्य बीमाको अभ्यासमा कमी रहनु,
- नसर्ने रोगको विस्तार तथा स्वस्थ खानपान, स्वस्थ आनिवानीको अभ्यासमा कमी हुनु,
- स्वास प्रस्वास संक्रमण दर उच्च रहनु,नियमित स्वास्थ्य परीक्षण नहुनु र रोग लुकाउने प्रचलन रहनु ।

खानेपानी तथा सरसफाइ

- करिव २२ प्रतिशत घरमा शौचालय नहुनु र शौचालयको सरसफाइमा कमी हुनु,
- ल्याण्डफिल्ड साइड नहुदा ठोस फोहोरको व्यवस्थापनमा चुनौति रहेको
- घर,सार्वजनिक स्थान र बजारबाट निस्कने फोहोरको व्यवस्थापनको अभ्यासमा कमी
- करिव १२ प्रतिशत घरपरिवारमा पाइप प्रणालीबाट खानेपानी सुविधाको उपलब्धतामा कमी
- सार्वजनिक सौचालयको कमी रहनु र हाल प्रयोगमा रहेका शौचालयको उचित व्यवस्थापन नहुनु,
- खानेपानीको मुहान सफाइ तथा सुरक्षाको अभ्यासमा कमी हुनुका साथै गुणस्तर परीक्षण नियमित नहुनु,
- खानेपानी तथा सरसफाइ योजना तयारी भए पनि प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु,
- स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सम्बन्धी आनिबानीमा कमी हुनु ।

महिला,बालबालिका तथा समाज कल्याण

- सबै लक्षित वर्गका समूह तथा सञ्जालहरू गठन हुन नहुनु,
- अविभावक विहिन बालबालिकाको संख्या बढी रहेको र उनीहरुको लागि सुरक्षित आवासको कमी हुनु,
- घरेलु हिंसा सम्बन्धी घटनाहरु घट्ने गरेको बाल हिंसा, महिला हिंसा, ज्येष्ठ नागरिक हिंसा कायमै रहेको,
- अपांगमैत्री, बालमैत्री तथा ज्येष्ठ नागरिकमैत्री पूर्वाधारको कमी
- अन्धविश्वास तथा गलत सामाजिक अभ्यासका कारण छोरा छोरी बिच विभेद कायमै रहेको र लिंगं पहिचान गरी भ्रुण हत्या गर्ने अभ्यास रहेको
- ज्येष्ठ नागरिकको मनोरञ्जनका लागि दिवासेवा केन्द्रको कमी
- लक्षित वर्गको लागि स्वरोजगारी र उद्यमशिलताको अवसरमा कमी
- दलित जातिमा गरिवी व्याप्त रहेको र छुवाछुतको अभ्यास विभिन्न स्वरुपमा कायम रहनु,
- बाल विवाह तथा बहु विवाहको संख्यामा कमी नआएको र बालबालिकामा डिजिटल एडिक्सन एवं अन्य दुर्व्यसनी.कायम रहेको ।

युवा तथा खेलकूद विकास

- शैक्षिक बेरोजगारी अत्याधिक हुनु र युवाहरु कुलत तथा दुर्व्यसनीमा लाग्नु,
- स्तरीय खेल मैदान तथा खेल सामग्रीको उपलब्धता नहुनु र खेलकुद प्रशिक्षणमा कमी हुनु,
- युवाका लागि सहुलियतपूर्ण ऋणको उपलब्धता नरहेको
- युवा आत्मनिर्भरता र स्वरोजगारीका अवसरमा कमी हुदा बैदेशिक रोजगारीमा उच्च आकर्षण रहनु,

- युवा क्लवहरूमा सृजनशिलता तथा रचनात्मक कृयाकलापको कमी
- युवाका लागि सीपमूलक तालिमको कमी हुदा उनीहरुलाई व्यवसायिकता र उद्यमशिलतामा प्रेरित गर्न नसकिनु,

४.३ सोच

गाउँपालिकाको समस्या एवं चुनौती,संभावना तथा अवसर र नागरिकको अपेक्षा समेतलाई गाउँपालिकाले आयोजना गरेको सहभागितामूलक छलफलका आधारमा सामाजिक विकास क्षेत्रको सोच देहायअनुसार तय गरिएको छ :

"सुशिक्षित, स्वस्थ र सक्षम नागरिक"

४.४ लक्ष्य

सामाजिक विकास क्षेत्रको सोचतर्फ उन्मुख हुने दिशामा निम्नअनुसार लक्ष्य तय गरिएको छ :

- सभ्य, स्वस्थ्य र स्वावलम्बी जनशक्ति विकास गर्ने

४.५ उद्धेश्य

गाउँपालिकाको सामाजिक विकास क्षेत्रको उद्देश्यहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

- गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- स्वास्थ्य तथा पोषणको अवस्थामा गुणात्मक सुधार गर्नु,
- स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच तथा सरसफाइ क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्नु,
- लक्षित वर्गको क्षमता, आत्मसम्मान तथा आत्मनिर्भरतामा अभिवृद्धि गर्नु,
- युवा स्वरोजगारी तथा आत्मविश्वासको अभिवृद्धि गर्नु,

४.६ रणनीति

शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि

१. गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चिताका लागि आधार तयार गर्ने ।
२. विद्यालय शिक्षालाई व्यवहारिक तथा जीवनउपयोगी बनाउन प्राविधिक तथा जीवनपयोगी शिक्षाका अवसर उपलब्ध गराउने ।
३. विद्यालयको संस्थागत सक्षमता अभिवृद्धि गर्ने
४. विद्यालय शिक्षामा सबैको लागि उचित अवसरहरु तयार गर्ने ।
५. उच्च शिक्षामा पहुँच कायम गर्न स्थापना, सञ्चालन र गुणात्मक सुधार गर्ने ।

स्वास्थ्य तथा पोषण

१. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा स्थानीय-वासीको सुलभ तथा सहज पहुँच स्थापित गर्न सेवा विस्तार, सामग्री व्यवस्था तथा पूर्वाधारको स्तरोउन्नती गर्ने
२. स्वास्थ्य संस्थाको सदृढीकरण तथा जनशक्ति व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी गराउने
३. पोषण तथा स्वस्थ जीवनशैलीको प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक आधारहरु तयार गर्ने
४. जनस्वास्थ्य तथा पोषणमा सुधारका लागि सामुदायस्तका गतिविधिलाई प्रभावकारी गराउने

खानेपानी तथा सरसफाइ

१. स्वच्छ खानेपानीमा सहज पहुँच स्थापना गर्न सहकार्य तथा साझेदारीको प्रवर्द्धन गर्ने

२. सरसफाइ तथा स्वस्थ जीवन शैलीको प्रवर्द्धन गर्न संस्थागत संरचना, पूर्वाधार तथा व्यक्तिगत आनिवानीमा सुधार गर्ने
३. स्थानीय समुदायसँगको साझेदारी तथा सहकार्यमा फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई दिगो तथा संस्थागत गराइने गर्ने

महिला,बालबालिका तथा समाज कल्याण

१. महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित लगायत आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पिछडिएको वर्गको क्षमता विकास, आत्मसम्मान र आत्मनिर्भरताका अवसर अभिवृद्धि गर्ने
२. स्थानीय संरचना, नीति तथा निर्णय प्रक्रियामा लक्ष्यित वर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्ने
३. सामाजिक कुसंस्कार, विभेद तथा हिंसा अन्त्यका लागि नीतिगत र व्यवहारिक रुपमा अर्थपूर्ण प्रयत्न गर्ने
४. स्थानीय पूर्वाधार तथा संरचना अपांगमैत्री, जेष्ठ नागरिकमैत्री, बालमैत्री तथा महिलामैत्री गराउने
५. लक्षित वर्गको क्षमता विकास, जागरुकता तथा हित प्रर्वद्धनका लागि समुदायस्तरमा आधारहरु तयार गराउने

युवा, खेलकुद तथा नवप्रवर्तन

१. युवा सशक्तिकरण तथा स्वरोजगारीका अवसरको सिर्जना गरी युवा वर्गको आत्मविश्वास तथा व्यवसायिकतामा अभिवृद्धि गर्ने
२. युवा वर्गमा सकारात्मक सोच, नवप्रर्वतन तथा उद्यमशील संस्कृतिको विकास गर्ने ।
३. खेलकुदको विकासका लागि पूर्वाधार निर्माण, खेलाडीलाई अवसरको सृजना र खेलाडी प्रोत्साहन गर्ने

४.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सिमकोट गाउँपालिकाको हाल तर्जुमा गरेको आवधिक योजनाको आधारमा सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तरगत आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १३ : सामाजिक विकास क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
उच्च शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या		३५२	३६५	३९०	४३०
अस्पताल पुग्न लाग्ने औसत समय	घण्टा		३	३	२	२
कक्षा १० को जिपिए औसत	प्रतिशत		२.८	२.९	३	३
लक्षित वर्गले सञ्चालन गरेका उद्योग	संख्या		४००	४३०	४८०	६५०
बालश्रमिका रुपमा काम गर्न बसेका बालबालिका	संख्या		७	०	०	०
वार्षिक रुपमा प्राविधिक शिक्षामा उत्तिर्ण विद्यार्थी	संख्या		-	३०	३०	९०
विद्यालय वाहिर रहेका (५-१५ वर्ष) बालबालिका	प्रतिशत		३	२.५	१.५	०
कक्षा १० को निरन्तरता दर	प्रतिशत		६०	६२	६६	७०
कक्षा ८ को निरन्तरता दर	प्रतिशत		८५	८७	८८	९०
कक्षा १ भर्ना भएका प्रारम्भिक बाल विकास कक्षाको अनुभव भएका बालबालिका	संख्या		९७	९८	९९	९९
कक्षा ८ को उपलब्धि दर (औषत जिपिए)	अंक		२.६	२.७	२.८	२.९

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	अंक		२६	२६		२५
सिकाइमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको उपयोग गर्ने विद्यालय	संख्या		०	२	७	१३
स्थानीय स्तरमा सञ्चालित प्राविधिक धारका विद्यालय	संख्या		१	१	१	२
प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या		६६	६६	८०	१००
स्थानीय स्तरमा सञ्चालित प्राविधिक विषय	संख्या		१	१	१	२
स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुती गराउने गर्भवती महिला	प्रतिशत		९०	९२	९४	९६
झाडापखालाको संक्रमण दर (प्रति हजारमा)	जना		२८४	२६४	२४०	२२०
स्वाशप्रश्वासको संक्रमण (ARI) दर (प्रति हजारमा)	जना		६४६	६३०	५९०	४४०
परिवार नियोजनाका साधानको उपयोग दर	संख्या		२६	२८	३१	३५
प्रोटोकल अनुसार ४ पटक गर्भ परिक्षण गराउने गर्भवती	प्रतिशत		८१	८५	९०	९५
ल्याव सेवा उपलब्ध स्थानीय स्वास्थ्य संस्था	संख्या		१	२	२	३
स्वास्थ्य संस्थामा सम्म पुग्न लाग्ने औषत समय	मिनेट		९०	९०	६०	६०
जंक फुड निषेधित विद्यालय संख्या	संख्या		०	४	१२	२०
कम तौल भएका २ बर्षमूनीका बालबालिका	प्रतिशत		०.४	०.३	०.१	०
असल खानपानसम्बन्धी अभिमुखिकरणमा सहभागी	संख्या		०	५०	१५०	२००
पाइपबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		६१	६५	७०	८०
जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुन पानीले हातधुने अभ्यास गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत		२०	२५	३०	३५
फोहोर वर्गीकरण गरी विसर्जन गर्ने परिवार	संख्या		०	०	८	१५
WASH Plan अनुसार सरसफाईको मापदण्ड पुरा गर्ने घरधुरी	संख्या		०	०	८	१५
निजी धारा संख्या	संख्या		१६	२०	२५	३५
नियमित गुणस्तर परिक्षण तथा कायम भएको खानेपानी आयोजना	संख्या		०	१०	२०	३५
गुणस्तर कायम गरिएको खानेपानी उपयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत		०	१०	२५	४०
सुरक्षित शौचालय भएका घरधुरी	संख्या		५५	५८		७२

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
सार्वजनिक शौचालय संख्या	संख्या		०	१	२	२
फोहोर विसर्जनको स्थल (खाडल) भएको घरधुरी	संख्या		२	५	१५	२५
लक्षित वर्गको कार्यक्रममा विनियोजना हुने बजेट	प्रतिशत		०.३	३	५	७
सीपमुलक तालिम प्राप्त अपाङ्गता भएका व्यक्ति	संख्या		११	२१	३१	४१
व्यवसायिक सीपमूलक तालिम प्राप्त महिला	संख्या		१०	५०	१००	३००
जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र	संख्या		०	२	४	८
महिला तथा लक्षित वर्गले नेतृत्व गरेका स्थानीय समिति/संरचना	संख्या		१०	११	१४	१७
बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा छलफलमा सहभागी लक्षित वर्ग	प्रतिशत		३०	३३	३५	३७
उपभोक्ता समितिमा लक्षित वर्गको सहभागिता	प्रतिशत		३३	३४	३५	३७
गाउँपालिकाले लक्षित वर्गको क्षमता विकासको लागि आयोजना गरिने तालिम	पटक		३	८	१३	१८
बाल विवाहका घटना	संख्या		४७९	४२०	२५०	१५०
महिला तथा बालबालिकाको क्षमता विकासका कार्यक्रममा वार्षिक रुपमा संलग्न	संख्या		०	६०	१२०	१८०
सीपमूलक तालिम हासिल गर्ने दलित	संख्या		५०	८०	११०	१४०
सीपमूलक तालिम हासिल गर्ने अपांग	संख्या		११	२०	२८	३७
सहयोग वा अनुदानमा महिला, दलित तथा अपांगद्धारा सञ्चालित व्यवसाय	संख्या		०	१०	२०	३०
सक्रिय युवा क्लव तथा युवा संजाल	संख्या		११	११	१२	१३
क्लब तथा सञ्जालमा आवद्ध युवा	संख्या		१५०	१६०	१७०	१८०
उद्यम व्यवसाय र स्वरोजगारीमा संलग्न युवा	संख्या		१५०	१८०	२५०	३३०
कभर्ड हल तथा खेलकुद मैदान	संख्या		०	०	०	१
राष्ट्रियस्तरमा प्रतिनिधित्व गर्ने खेलाडी	संख्या		१	१	१	२
वार्षिक रुपमा स्वरोजगारमूलक तालिममा सहभागी हुने युवा	संख्या		०	३०	४०	६०
सहयोग वा अनुदानमा युवाद्धारा सञ्चालित उद्यम	संख्या		५०	६०	७०	८०
तालिम हासिल गरेपछि स्वरोजगारीमा लागेका युवा	संख्या		७	२०	४०	६६
खेल प्रशिक्षणमा सहभागी युवा	संख्या		०	१००	२००	३००
प्रदेशस्तरमा प्रतिनिधित्व गर्ने खेलाडी	संख्या		०	०	१	३

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
वार्षिक रुपमा गाउँपालिकास्तरमा आयोजना हुने खेलकुद	संख्या		१	२	३	५

४.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा सामाजिक विकास क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका १४ : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान (रु हजारमा)				बजेटको श्रोत (रु हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋृण तथा अन्य
२०७९/८०	४०९६७	२६३९५	१४५७२	०	१५००	५५००	६५००	२७४६७
२०८०/८१	५२९८७	३४१३९.५	१८८४७.५	०	१६५०	६०५०	७१५०	३८१३७
२०८१/८२	५३२८२	३४३२९.६	१८९५२.४	०	१८१५	६६५५	७८६५	३६९४७
जम्मा	१४७२३६	९४८६४	५२३७२	०	४९६५	१८२०५	२१५१५	१०२५५१

४.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य, अवधि, लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको सामाजिक विकास क्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।:

तालिका १५ : सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
शिक्षा,विज्ञान तथा प्रविधि						
१	विद्यालय पूर्वाधार सुधार कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	४०००	फोटो	सहज रुपमा शिक्षण सिकाइ क्रियकलाप सञ्चालन भएको हुने
२	विद्यालय सुविधा विस्तार कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	६०००	माईन्युट र फोटो	बालबालिकाहरु विद्यालयमा जानकोलागि इच्छुक भएको हुने ।
३	विद्यालय सूचना प्रविधि कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	८०००	फोटोहरु	विद्यालयमा सूचना प्रविधिको पहुँच पुगी प्रविधिमैत्री भएको हुने ।
४	आवासिय विद्यालय सञ्चालन	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	५०००	माईन्युट र फोटो	गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीलाई आवासिय विद्यालयको पहुँच पुगी विद्यालय छोड्ने दरमा कमी भएको हुने
५	विद्यालय संरचनागत सुधार कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	९००	फोटो	बालमैत्री,अपाङ्गमैत्री संरचना निर्माण भई सबैको विद्यालयमा पहुँच भएको हुने ।
६	प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	४५०	अवलोकन,फोटो	३ र ४ वर्षका बालबालिका अनिवार्य रुपमा बालविकास केन्द्रमा भर्ना भएको हुने ।
७	शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	४०००	माईन्युट र फोटो	विद्यार्थीको सिकाई उपलब्धिमा बृद्धि भएको हुने ।
८	विद्यालय जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	५६००	माइन्युट र फोटो	रिक्त दरवन्दी पुर्ति भई नियमित पठनपाठन भएको

क.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						हुने ।
९	जीवन उपयोगी शिक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	१२००	निर्णय माइन्युट,	बालबालिकाहरुले जीवन उपयोगी सिप सम्बन्धी ज्ञान हासिल गरी चरित्रवान् भएको हुने ।
१०	प्राविधिक शिक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	२०००	निर्णय माइन्युट,	५ वटै मा.वि.मा प्राविधिक धार तर्फको शिक्षण सिकाई क्रियाकलाप सञ्चालन भएको हुने ।
११	क्याम्पस सञ्चालन सहयोग कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२५०	निर्णय माइन्युट	क्याम्पस नियमित रुपमा सञ्चालन भई विद्यार्थीको संख्यामा बृद्धि भएको हुने ।
१२	विद्यालय पोषण सुधार कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	५०००	निर्णय माइन्युट,फोटो,	विद्यालयमा कुपोषित बालबालिकाको संख्या न्यून भएको हुने ।
१३	शैक्षिक अध्ययन अनुसन्धान कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	२०००	अनुसन्धान प्रतिवेदन	अनुसन्धानबाट पत्ता लागेका कुराहरु कार्यान्वयनमा आएको हुने
१४	शिक्षा शाखा व्यवस्थापन	शैक्षिक विकास	सालबसाली	२०००		
१५	गाउँ शिक्षा योजना तर्जुमा	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	४०००	योजनाको प्रति	शिक्षा क्षेत्रको विशिष्ट योजना बनेर कार्यान्वयन भएको हुने ।
१६	नियमित कार्यक्रम	शैक्षिक विकास	सालबसाली	४०६०		
१७	स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	५००	पाठ्यक्रमको प्रति	स्थानीय भाषामा पठनपाठन भएको हुने ।
१८	नेतृत्व तथा क्षमता विकास	शैक्षिक विकास	सालबसाली	३४००	माइन्युट र फोटो	गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्र अन्यन्त्रको लागि उदाहरणीय भएको हुने
	जम्मा			**५८३६०**		

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
स्वास्थ्य तथा पोषण						
१९	जनस्वास्थ्य संस्था पूर्वाधार कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	४०००	फोटो	स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक सम्पूर्ण पूर्वाधारको विकास भएको हुने ।
२०	स्वास्थ्य संस्थामा विद्युतीय सूचना प्रविधि विस्तार	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	१०००	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	स्वास्थ्य संस्थामा विद्युतीय सूचना प्रविधिको विकास भएको हुने ।
२१	स्वास्थ्य सेवा विस्तार	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	२८६५	माइन्युट र फोटो	स्वास्थ्य संस्थाको स्तरोन्नती भई सेवा विस्तार भएको हुने ।
२२	जनस्वास्थ्य सबलीकरण कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	१०८०	माइन्युट र फोटो	स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुधार भएको हुने ।
२३	जनस्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	५००	माइन्युट र फोटो	स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतनाको विकास भएको हुने ।
२४	पोषण सुधार कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	४९१०	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	समुदायमा कुपोषित व्यक्तिको संख्या घटेको हुने
२५	स्वास्थ्य संस्था जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	४०००	माइन्युट र फोटो	स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक जनशक्तिको पुर्ति भएको हुने ।
२६	जनस्वास्थ्य तथा पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	२०००	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	समुदायमा कुपोषित व्यक्तिको संख्या घटेको हुने
२७	मातृशिशु तथा गर्भवती स्याहार कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	८०००	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	मातृमृत्यु दरमा कमी आएको हुने ।
२८	स्वस्थ आचरण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	२५००	आयोजनाको फोटो र अवलोकन	समुदायमा स्वस्थ आचरण प्रवर्द्धन भएको हुने ।
२९	स्वास्थ्य बीमा प्रवर्द्धन	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	२५०००	माइन्युट र फोटो	स्वास्थ्य सम्बन्धी बीमाको विस्तार भएको हुने ।
३०	सालवसाली कार्यक्रम		२०७९/८०-२०८१/८२	११४००		
	जम्मा			६७२५५		

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
खानेपानी तथा सरसफाइ						
३१	एक घर एक धारा कार्यक्रम	पहुँचमा बृद्धि	सालबसाली	१६२५०	फोटो	स्वच्छ तथा सुरक्षित पानीमा सबैको पहुँच भएको हुने ।
३२	खानेपानी आयोजना मर्मत	जीवनस्तरमा सुधार	सालबसाली	३००००	आयोजना मर्मत गरेको फोटो	खानेपानी आयोजनाको मर्मत भई सफा र सुरक्षित पानीमा पहुँच बृद्धि भएको हुने ।
३३	शौचालय निर्माण	पहुँचमा बृद्धि	सालबसाली	२५०००	शौचालय निर्माण गरेको फोटो	वार्षिक रुपमा शौचालय निर्माण भई प्रयोग भएको हुने
३४	खानेपानी गुणस्तर परीक्षण तथा सुधार	जीवनस्तरमा सुधार	सालबसाली	४५३	माईन्युट र फोटो	खानेपानी आयोजनाको नियमित गुणस्तर परीक्षण भई सुधार भएको हुने ।
३५	सरसफाइ सचेतना कार्यक्रम	स्वच्छतामा बृद्धि	सालबसाली	४३०	अवलोकन र फोटो	समुदायको सरसफाइ सम्बन्धी चेतनाको विकास भएको हुने ।
३६	फोहोरमैला प्रशोधन स्थल (स्यानिटरी ल्याण्डफिल) निर्माण	स्वच्छतामा बृद्धि	२०७९/८०-२०८१/८२	४००००	माईन्युट र फोटो	स्यानिटरी ल्याण्डफिल साईटको स्थापना भई फोहोर प्रशोधन शुरु भएको हुने ।
३७	फोहोर व्यवस्थापन	स्वच्छतामा बृद्धि	सालबसाली	१००००	फोटो	घरायसी रुपमा फोहोरको बर्गीकरण भई व्यवस्थापन भएको हुने ।
३८	सालवसाली कार्यक्रम			५०००		
	जम्मा			१२७१३३		
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण						
३९	महिला स्वरोजगार कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	५००	अभिलेख,फोटो	विपन्न महिलाको पहिचान भई रोजगारका कार्यक्रम संचालन भएको हुने
४०	दलित स्वरोजगारी कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	५००	माईन्युट र फोटो	विपन्न दलितको पहिचान भई रोजगारका कार्यक्रम संचालन भएको हुने
४१	आदिवासी जनजाति तथा पिछडिएको	गरिबी निवारण	सालबसाली	५००	अभिलेख र फोटो	लक्षित समूहहरुको पहिचान

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	वर्ग रोजगार कार्यक्रम					गरी रोजगार कार्यक्रम संचालन भएको हुने ।
४२	अपांगता भएका व्यक्ति स्वरोजगारी तथा आत्मनिर्भरता कार्यक्रम	सिप विकास	सालबसाली	५००	माईन्युट र फोटो	अपांगता भएका व्यक्तिका लागि स्वरोजगारी तथा आत्मनिर्भरता कार्यक्रम संचालन भएको हुने ।
४३	हिंसा न्यूनिकरण कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	२५००	उपस्थिति माईन्युट र फोटो	हिंसाका घटनामा कमी आएको हुने ।
४४	सामाजिक विभेद तथा कुप्रथा निरुपण कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	२५००	माईन्युट र फोटो	सामाजिक विभेदका घटना कमी भएको हुने ।
४५	लक्षित वर्ग हित प्रवर्द्धन	क्षमता विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२५००	अवलोकन,फोटो	लक्षित बर्गलाई हित हुने खालका कार्यक्रम संचालन भएको हुने ।
४६	ज्येष्ठ नागरिक सुस्याहार कार्यक्रम	मानव अधिकारको सम्मान	सालबसाली	२५००	अवलोकन,फोटो	ज्येष्ठ नागरिक सुस्याहार कार्यक्रम संचालन भई सेवा प्राप्त गरेका हुने ।
४७	लक्षित वर्गको सञ्जाल गठन तथा परिचालन	नेतृत्व विकास	सालबसाली	१०००	माइन्युट,फोटो	लक्षित बर्गको सञ्जाल गठन तथा क्रियाशिल भएको हुने ।
४८	बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रम	बाल अधिकारको विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१६००	अवलोकन,फोटो	बालमैत्री स्थानीय शासनका ५१ वटा सूचकहरु पुरा भई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा भएको हुने ।
४९	बालिका बीमा कार्यक्रम	महिला सशक्तिकरण	२०७९/८०-२०८१/८२	२३००	अवलोकन,फोटो	बालिका बिमा कार्यक्रम संचालन भई लाभान्वित भएको हुने ।
५०	शिशुस्याहार केन्द्र स्थापना	बाल संरक्षण	२०७९/८०-२०८१/८२	४००	फोटो	शिशुस्याहार केन्द्र सञ्चालन भएको हुने ।
५१	सेफ हाउस स्थापना	महिला सशक्तिकरण	सालबसाली	२७५०	माइन्युट र फोटो	हिंसामा परेका महिलाहरुको सेफ हाउसमा संरक्षण भएको

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						हुने ।
५२	नियमित कार्यक्रम		सालबसाली	३२५		
	जम्मा			२०३७५		
			युवा,खेलकुद तथा नवप्रवर्तन			
५३	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	१८५०	फोटो	युवाहरु विदेशिने प्रचलनमा कमी आएर स्वदेशमै उद्यम गर्ने भावनाको विकास भएको हुने ।
५४	एक वडा एक खेल मैदान कार्यक्रम	व्यक्तित्व विकास	सालबसाली	१२०००	माइन्युट,फोटो	युवाहरुमा खेल प्रति अभिरुची जागी भातृत्वको भावना विकास भएको हुने ।
५५	खेलकुद प्रवर्द्धन कार्यक्रम	व्यक्तित्व विकास	सालबसाली	१२५०	कार्यक्रम संचालनको फोटो	युवाहरुमा खेल प्रति अभिरुची जागेर खेलकुदको प्रवर्द्धन भएको हुने ।
५६	युवा उत्प्रेरणा कार्यक्रम	व्यक्तित्व विकास	सालबसाली	१२५०	माइन्युट,फोटो	युवाहरुमा सकारात्मक सोचको विकास भएको हुने ।
५७	प्रतिभावान युवा प्रोत्साहन	व्यक्तित्व विकास	सालबसाली	१२५०	माइन्युट,फोटो	युवाहरु माझ सकारात्मक सन्देश पुग्न गई अन्य प्रतिभाहरुको पहिचान भएको हुने ।
५८	सालबसाली कार्यक्रम		सालबसाली	१२५०		
	जम्मा			१८८५०		

४.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान

गाउँपालिकाबाट शिक्षा ऐन तथा नियमावली जारी गरी समयानुकूल परिमार्जन भएको हुनेछ । शैक्षिक क्षेत्रमा पर्याप्त पूर्वाधार विकास, आवश्यक जनशक्ति व्यवस्था, क्षमता विकासका अवसर, नवीनतम प्रविधिको उपयोग भएको हुनेछ । शैक्षिक क्षेत्रमा लगानीको मात्रा प्रयाप्त बढाउनु पर्ने भएकोले राजनीतिक प्रतिवद्धता तथा यथेष्ट बजेट अभाव हुन सक्ने जोखिम देखिन्छ ।

त्यसै गरी स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन पुर्वाधार तथा भौतिक संरचना सवलीकरण भएको हुनेछ । दक्ष मानवीय श्रोत परिचालन भई सेवा विस्तार भएको हुनेछ । स्वास्थ्य पूर्वाधार, प्रयोगशाला, औषधि र खोप व्यवस्थापन जस्ता प्राविधिक पक्षमा सरोकारवाला वीच सहकार्य र साझेदारी हुन नसकेमा महामारीले जनस्वास्थ्य तथा गाउँपालिकाबासीको सामाजिक तथा आर्थिक स्थिति क्षय गर्न सक्ने जोखिम रहन सक्छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइको लागि मध्यमकालीन खर्च संरचनामा प्रस्ताव गरे अनुसार बजेट सुनिश्चितता भई आयोजना संचालन तथा मर्मतसंभार र स्तरोन्नति भएमा खानेपानीको सेवा प्रवाहमा विस्तार तथा गुणस्तरमा सुधार आउने देखिन्छ । सुख्खा खडेरी जस्ता जलवायु परिवर्तबाट खानेपानीको स्रोत सुक्न सक्ने तथा फोहारमैलाको उचित व्यवस्थापन, प्रदूषण आदिलाई खानेपानी तथा ससरफाइ सम्बन्धी अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न जोखिम पर्न सक्ने हुन्छ ।

महिला, बालबालिका तथा लक्षित बर्गका लागि प्राथमिकताका साथ बजेट विनियोजन गरी व्यवहारिक कार्यक्रम लागु भएको हुनेछ । लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यक्रम दीर्घकालीन रुपमा हरेक क्षेत्रसँग अन्तरसम्बन्धित रही कार्यान्वयन गर्नुपर्ने भएकोले सम्बन्धित निकाय तथा संरचनाको क्षमता विकास तथा प्रतिवद्धता नभएमा अपेक्षित नतिजा प्राप्त गर्न कठिन हुने जोखिम रहन सक्दछ ।

युवाहरुलाई प्राविधिक शिक्षा बारे जानकारी, खेलकुद तथा बौद्धिक कृयाकलाप सम्बन्धी कार्यक्रम मार्फत उनीहरुको श्रृजनशिलता तथा उद्यमशिलता प्रति आकर्षण बढेको हुनेछ । तर बजेटको यथोचित व्यवस्था, यससँग सम्बन्धित जनशक्ति व्यवस्थापन र युवाहरुलाई प्रोत्साहन नभएमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल हुन नसक्ने जोखिम रहन सक्छ ।

परिच्छेद ५
पूर्वाधार क्षेत्र

५.१ पृष्ठभूमि

सङ्घीयताको कार्यान्वयनसँगै भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र अर्थतन्त्रको थप महत्वपुर्ण मेरुदण्ड बनेको छ । गाउँपालिका भित्रका र विभिन्न स्थानीय तहहरु बिचको अन्तर सम्बन्धमा केन्द्रित हुने जलविद्युत तथा उर्जा, बैकल्पिक सडक संजाल बिस्तार, खानेपानी, सिंचाई, आबास तथा सहरी विकास, जलउत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन जस्ता पूर्वाधारहरुको निर्माण गर्नुका साथै सुबिधा सम्पन्न प्रशासनिक संरचनाहरु स्थापना गनुपर्ने भएको छ। यसको लागि पूर्वाधारमा ठुलो मात्रामा लगानि गरी योजनाबद्ध ढंगले कार्य गर्नु आवश्यक छ । साथै लगानिको उचित व्यवस्थापन गरी उच्चतम उपलब्धिको सुनिश्चितता गर्दै स्थानीय तहलाई आर्थिक क्रियाकलापमा अभिबृद्धि गर्न गाउँपालिका जोड्ने सबै गाउँ बस्तीमा खानेपानी र बिजुली सुबिधा उपलब्ध गराउने, कृषियोग्य भुमिमा सिंचाई सुबिधा पुऱ्याउने अत्याधुनिक भबन, खेल मैदान निर्माण गर्नु, बहुपहिचान संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न समुदायसँगको सहकार्यमा बहुसांस्कृतिक गाउँ निर्माण गर्नु आदिमा केन्द्रित हुदै आर्थिक गतिबिधि र रोजगार बृद्धि गर्नु उतिकै आवश्यक देखिन्छ । गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सेवालाई मजबतु बनाउन गाउँ विकास योजना र प्रशासनिक संरचनाका पूर्वाधारलाई व्यवस्थापन गर्दै नागरिकको प्रत्यक्ष र निर्णायक सहभागिताबाट विकास कार्यक्रमको छनौट एवम् संचालन गर्न तथा त्यसबाट प्राप्त उपलब्धिबाट आर्थिक सामाजिक रुपान्तरण गर्ने अवस्था सृजना गर्न साधन स्रोत र प्रयत्नको संयोजित प्रबन्ध गर्नु पनि उतिकै आवश्यक छ । पूर्वाधार विकास आयोजनाको समयमै लागत नबढ्ने गरेर निर्माण सम्पन्न गरी प्रक्षेपित गुणस्तरीय प्रतिफल दिने सुनिश्चित गर्न प्रभावकारी अनुगमन तथा मुल्याङ्कन प्रणालीको थालनी आवश्यक देखिन्छ ।

५.२ समस्या तथा चुनौती

सिमकोट गाउँपालिकामा अझै पनि पक्की सडकको पहुँच पुग्न सकेको छैन जसको फलस्वरुप बर्षात याममा यातायातका साधनहरु रोक्नु पर्ने वाध्यता रहेको छ । यो आर्थिक वर्षको अन्तसम्म ८ वटै वडामा कच्ची बाटो पुगे पनि सडक ग्राभेल हुन नसक्दा केहीवस्ती र वडामा बर्षातको समयमा यातायातका साधन नचल्ने देखिन्छ । भवन तथा अन्य पूर्वाधार निर्माणमा कमी र नियमित हुन सकेको छैन । उपलब्ध पूर्वाधारमा समेत सर्वसाधारणको पहुँच पुग्न सकेको छैन । जनतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन नहुनाले सेवा प्रवाहमा समस्या देखिएको छ । राष्ट्रिय भूउपयोग नीति २०७२ अनुसार भूउपयोग योजना र क्षेत्र निर्धारण गरी सोअनुसार बस्ती विकास र भवन तथा भौतिक विकास योजना तर्जुमा र पूर्वाधार विकास तथा संरचना निर्माण, औद्योगिक र ग्रिनबेल्टका लागि नीतिगत, कानुनी, प्रक्रियागत र प्राविधिक ढाँचा तयार हुन नसक्नु समस्याका रुपमा रहेका छन् ।

वित्तीय श्रोतको व्यवस्थापन प्रभावकारी वनाई पूर्वाधार विकासको बढ्दो माग र आवश्यकतालाई व्यवस्थापन गर्नु, पूर्वाधार कार्यक्रमलाई गुरुयोजना मार्फत प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयनमा लैजानु, आयोजना निर्माणलाई गुणस्तरीय बनाउनु, विभिन्न आयोजनालाई विभिन्न निकायबीच समन्वय गरी समयमा नै सम्पन्न गर्नु, निर्मित संरचनाहरुको मर्मत सम्भार र सम्पत्ति सुरक्षाका लागि श्रोत साधनको पर्याप्त व्यवस्था गर्नु, छरिएर रहेका बस्तीहरुमा सडक विस्तार गर्नु, निजी क्षेत्रको क्षमता,सम्भावना तथा लगानी आकर्षण गर्नु, सवारी साधनको वृद्धिसँगै यसको उचित व्यवस्थापन गर्नु,सवारी दुर्घटनालाई न्यूनीकरण गर्दै सडक सुरक्षा कायम गर्नु, राष्ट्रिय भवन सहिंताको पालना गरी सवै किसिमका भवन सुरक्षित तवरले निर्माण गर्नु, अव्यवस्थित सहरीकरण भएको स्थानमा आधारभूत सेवा पुऱ्याउनु प्रमुख चुनौती रहेका छन् ।

५.३ सोच

गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकास क्षेत्रको सोच देहायअनुसार रहेको छः

- योजनावद्ध, व्यवस्थित, वातावरणमैत्री पूर्वाधार र उत्थानशील गाउँपालिका

५.४ लक्ष्य

गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकास क्षेत्रको लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छ :

- बसोबास, बजार, भौतिक सुविधा तथा अन्तरआवद्धता सहज, व्यवस्थित मैत्री पुर्ण भौतिक पुर्वाधार र उत्थानशील बनाउने ।

५.५ उद्धेश्य

गाउँपालिकाका पूर्वाधार विकास क्षेत्रको उद्देश्यहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

- व्यवस्थित र उत्थानशील आवास, बजार, औद्योगिक तथा पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास गर्नु,
- सडक, यातायात र मैत्रीपूर्ण पूर्वाधार तथा सुविधाको विकास र विस्तार गर्नु,
- विद्युत् र बैकल्पीक तथा स्वच्छ ऊर्जाको उपलब्धता र उपभोगमा वृद्धि गर्नु, र
- सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित सेवाको उपलब्धता र उपभोगमा वृद्धि गर्नु ।

५.६ रणनीति

गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचतर्फ उन्मुख भई योजनाको समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा प्रतिफल हासिल गर्न देहायअनुसारका रणनीति रहेका छन् ।

भवन, आवास, बस्ती तथा शहरी विकास

- पूर्वाधार विकास आयोजनालाई योजनावद्ध, दिगो र सुव्यस्थित रुपमा सञ्चालन गर्ने ।
- वडा कार्यालयलाई सेवा प्रवाह केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने
- गाउँपालिकाको व्यवस्थित विकासको लागि भूउपयोग क्षेत्र निर्धारण गरी सो अनुसार आवास क्षेत्र, कृषि क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, संस्थागत, संरक्षण क्षेत्रको निर्धारण गर्ने ।
- भूउपयोग क्षेत्र र भौतिक विकास गुरुयोजनाको आधारमा सार्वजनिक निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- गाउँपालिकाको शहर एवम् बजार उन्मुख क्षेत्रमा भौतिक योजना सहित बजारको पूवार्धार विकास गर्ने ।

सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था

- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र यातायात तथा आवागमन भरपर्दो, सुरक्षित र बजार अनुकुल बनाउने ।
- सडक अधिकार क्षेत्र र मापदण्ड तयार गर्ने ।
- कृषि, उद्योग र पर्यटन तथा सामाजिक सेवा प्रवाहलाई सहज र सुलभ हुने गरी गुणस्तरीय र वातावरण मैत्री र उत्थानशिल पूर्वाधारको विकास र विस्तार गर्ने ।

जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा

- विद्युत् लाइन तथा क्षमता वृद्धि गर्ने ।
- नवीकरणीय ऊर्जा प्रविधिको विस्तार र प्रवर्द्धन गरी स्वच्छ ऊर्जाको पहुँच र उपयोग वृद्धि गर्ने ।

सूचना तथा सञ्चार

- विद्युतीय सुशासनको प्रवर्द्धन गर्ने ।
- गाउँबासीमा स्वास्थ्य, शिक्षा, सुरक्षा, रोजगारी, प्रकोप लगायतका विषयमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न स्थानीय सञ्चार तथा सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्ने ।

- सूचना तथा सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउने ।

५.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सिमकोट गाउँपालिकाको हाल तर्जुमा गरेको आवधिक योजनाको आधारमा पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तरगत आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १६ : पूर्वाधार विकास क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
पक्की/सुरक्षित घरमा बसोबास गर्ने परिवार	प्रतिशत		६०	६२	६५	७०
गाउँपालिका केन्द्रमा पुग्न लाग्ने औसत समय	मिनेट		१२०	११०	१००	९०
१२ है महिना यातायात सुचारु सडक लम्बाई	कि.मि.		२६	४०	६०	९०
आफ्नै यातायातको साधन भएका घरपरिवार	प्रतिशत		१०	१२	१५	१८
नविकरणीय ऊर्जाको प्रयोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत		३३	३५	३८	४२
कम्प्युटर, इन्टरनेट इमेल लगायत सुचना प्रविधिमा पहँच भएका जनसंख्या	प्रतिशत		४५	५०	५६	६२
भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि अनुसार निर्माण भएका आवासीय घर	प्रतिशत		६०	६५	७०	७५
मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका आवासीय घर	प्रतिशत		३०	३५	४०	४५
भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका सार्वजनिक भवन र संरचना	संख्या		४५	४७	४८	५०
चट्याङ रहित घर निर्माण	प्रतिशत		३	५	८	१०
भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण दक्ष व्यक्ति	जना		१२०	१५०	१८०	२१०
नियमित यातायात सञ्चालन हुने रुट	संख्या		५	६	७	८
पक्की सडक	कि.मि.		२२	३४	४६	५८
ग्राभेल सडक	कि.मि.		७८	९६	११४	१३२
पक्की पुल	संख्या		३	६	७	८
नियमित मर्मत संभार भएको सडकको लम्बाई	कि.मि.		७८	९०	१०२	११४
वायोइञ्जिनिरिङ्ग प्रविधी प्रयोग र सडक किनार वृक्षारोपण सडक लम्बाई	कि.मि.		०	०.५	१.०	१.५
जडान भएका सडक वत्ती	संख्या		२००	२५०	३००	३५०
धुवारहित चुल्हो जडान भएका परिवार	प्रतिशत		५	८	१२	१६
प्रति घरपरिवार वार्षिक विद्युत् खपत दर	प्रतिशत		३६०	३७०	३८०	३९०
टेलिभिजन र कम्प्युटर उपलब्ध परिवार	प्रतिशत		६५	६८	७२	७६

इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत		६०	६४	६८	७२
गाउँपालिकाबाट सञ्चालित मोवाइल एप्स, सफ्टवयर आदि	संख्या		८	९	१०	११
फ्रि वाइफाइ जोन (पर्यटकीय क्षेत्रमा)	संख्या		०	२	४	६
योजनावद्ध र भौतिक पूर्वाधारयुक्त सुरक्षित र व्यवस्थित वस्ती	संख्या		०	१	१	२
पोखरी, उद्यान र खुल्ला स्थान उपलब्ध वस्ती	संख्या		०	२	४	६
आधारभूत पूर्वाधारयुक्त व्यवस्थित बजार	स्थान		०	१	२	३
पक्की सडकमा पुग्न लाग्ने औषत समय	मिनेट		१०५	८०	७०	६०
१२ है महिना यातायात सुचारु सडक संजालमा जोडिएका वडा	संख्या		५	६	७	८
वडा केन्द्र पुग्न लाग्ने समय	मिनेट		६०	५०	४५	४०
सुधारिएको इन्धनमा पहुँच भएका घरपरिवार	प्रतिशत		६५	६६	६८	७२
कम्प्युटर, इन्टरनेट र इमेल लगायत सूचना प्रविधिमा पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत		४४	४८	५८	६५
विद्युतीय प्रणाली	संख्या		६	७	८	९
विद्युतीय प्रणालीबाट सेवा सुचारु विषय क्षेत्र	संख्या		१०	११	१२	१३

५.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा पूर्वाधार विकास क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका १७ : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान (रु हजारमा)				बजेटको श्रोत (रु हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०७९/८०	२३१२९०	१४९०२०	८२२७०	०	१५००	५५००	६५००	२१७७९०
२०८०/८१	२८०३९९	१८०६६१	९९७३८	०	१६५०	६०५०	७१५०	२६५५४९
२०८१/८२	३१७२४३	२०४४००	११२८४३	०	१८१५	६६५५	७८६५	३००९०८
जम्मा	८२८९३२	५३४०८०.८	२९४८५१	०	८४३०	३६९६०	३६५३०	१०५३९७०

५.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य,अवधि,लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको पूर्वाधार विकास क्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १८ : भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र अन्तर्गत कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
भवन, आवास, बस्ती तथा शहरी विकास						
१	एकीकृत वस्ती विकास आयोजना	बजेट खर्च न्यूनीकरण तथा शहरी विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	४९६५०	निर्णय माईन्युट,फोटो	छरिएका बस्तीहरुलाई एकीकृत गरी विकास क्रियाकलाप सञ्चालन भएको हुने
२	बसपार्क निर्माण र सञ्चालन	शहरी विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	२१०००	फोटो,अवलोकन	सुविधा सम्पन्न बसपार्क निर्माण भई सञ्चालन भएको हुने।
३	फोहोर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्र (Landfill) निर्माण र सञ्चालन	वातावरणीय विकास,आय आर्जन	सालबसाली	१०५००	फोटोहरु	फोहोर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्रको निर्माण भई फोहोर प्रशोधन भएको हुने।
४	गाउँपालिका कार्यालयको प्रशासकीय भवन (एकीकृत विषयगत सेवा सहिको भवन)	सेवाग्राहीहरुलाई एउटै छानामुनीबाट सेवा प्रवाह	२०७९/८०-२०८१/८२	६४५०	फोटो,अवलोकन	गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माण भई एउटै सुविधा सम्पन्न भवनबाट सेवा प्रवाह भएको हुने।
५	वडा कार्यालय भवन (विषयगत सेवा सहितका) निर्माण	सेवा प्रवाहमा सहजता	२०७९/८०-२०८१/८२	१०७५०	फोटो	प्रत्येक वडामा बालमैत्री, अपाङ्गमैत्री,लैङ्गिकमैत्री संरचना निर्माण भई सम्पूर्ण विषयगत शाखाहरुबाट सेवा प्रवाह भएको हुने।
६	आधारभूत पूर्वाधार सहित बजार विकास र व्यवस्थापन	शहरी विकास	सालबसाली	१३०३०	अवलोकन,फोटो	बजार क्षेत्रमा आवश्यक सम्पूर्ण पूर्वाधार निर्माण भई बजारको विकास र विस्तार भएको हुने।
७	भूकम्प प्रतिरोधी निर्माण प्रविधि, सामग्री,	उत्थानशिल संरचना	सालबसाली	१००५	तालिम माईन्युट र	उत्थानशिल संरचना निर्माण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	गुणस्तर सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	निर्माण			फोटो	भएको हुने
८	असुरक्षित बस्तीहरूको संरक्षणको लागि रिटेनिङ बाल, ग्याबिन वाल तथा बाँध निर्माण	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	सालबसाली	९७७२.५	माइन्युट र फोटो	असुरक्षित बस्तीहरुको संरक्षण भएको हुने ।
९	हरित उद्यान, पिकनिक स्थल निर्माण	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१०७५	निर्णय माइन्युट,फोटो	हरित उद्यान र पिकनिक स्थल निर्माण भई मनोरञ्जन क्षेत्रको रुपमा विकास भएको हुने ।
१०	सामुदायिक भवन निर्माण र स्तरोन्नति	सामाजिक विकास	सालबसाली	४३००	निर्णय माइन्युट,फोटो	सामाजिक भेला,बैठक र अन्य सामाजिक कार्यहरु सामुदायिक भवनमा सञ्चालन भएको हुने
११	ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र निर्माण र स्तरोन्नति	शैक्षिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	५०००	निर्णय माइन्युट	ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र निर्माण र सञ्चालन भई ज्येष्ठ नागरिकले सेवा प्राप्त गरेको हुने ।
१२	मठमन्दिर, पाटीपौवा र धर्मशाला, निर्माण, मर्मतसम्भार र संरक्षण	धार्मिक विकास	सालबसाली	०		
१३	मरानघाट तथा क्रियापुत्री भवन	सांस्कृतिक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	६४५०	निर्णय माइन्युट,फोटो,	दाहसंस्कार तथा काजक्रिया गर्न सहज भएको हुने ।
	जम्मा			**१३८९८३**		
			सडक, पुल तथा यातायात व्यवस्था			
१४	पक्की सडक निर्माण	आवत जावत तथा व्यापार व्यवसायमा सहज	सालबसाली	४२९९९०	अवलोकन,फोटो, सहज आवागमन	जिल्ला सदरमुकाम रहेको गाउँपालिका क्षेत्र र आसपासका बस्तीहरुको बाटो पक्की निर्माण भएको हुने ।
१५	संरचना समेत सडक ग्राभेल	आवत जावत तथा व्यापार व्यवसायमा	सालबसाली	१००००	अवलोकन,फोटो, सहज आवागमन	गाउँपालिका र ८ वटै वडामा सडकको पहुँच पुगेको र उक्त

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
		सहज				कच्ची सडक ग्राभेल भएको हुने
१६	सडक पक्की पूल निर्माण	दिगो विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	०	फोटो	
१७	झोलुङ्गे पुल	आवागमनमा छरितो	२०७९/८०-२०८१/८२	५३७५	फोटो	सडकको पहुँच नपुगेको बस्तीमा सहज र सरल आवागमनका लागि झोलुङ्गे पुलको निर्माण भई आवागमनमा सहज भएको हुने ।
	जम्मा			४४५३६५		
जलस्रोत, विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा						
१८	सडक वत्ती जडान र विस्तार	दुर्घटना एवं चोरी डकैती घटाउनु	सालबसाली	१३२४०	फोटो,अवलोकन	चोरी डकैतीका घटनामा कमी आएको हुने ।
१९	जीर्ण र काठे पोल प्रतिस्थापन कार्यक्रम	गुणस्तरमा बृद्धि	सालबसाली	२२०६७५	फोटो,अवलोकन	जीर्ण काठेपुलको ठाउँमा पक्की पुलको प्रतिस्थापन भएको हुने ।
२०	वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन (सोलार, वायोग्यास र सुधारिएको चुल्हो)	वातावरणीय विकास	सालबसाली	३७८३	फोटो	जलविद्युतलाई बिस्थापन गरी वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग बढेको हुने ।
२१	पावर व्याकअप प्रणाली जडान र मर्मत संभार	प्रविधि विकास	सालबसाली	६३०.५	फोटो	चौबिसै घण्टा विद्युत आपुर्ति हुदा निरन्तर कार्य सञ्चालन भएको हुने ।
	जम्मा			२३८३२९		
सूचना तथा सञ्चार						
२२	इन्टरनेट क्षमता विस्तार	प्रविधि विकास	सालबसाली	५००	फोटो	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा ईन्टरनेट क्षमतामा बृद्धि भएको हुने ।

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
२३	सेवा प्रवाह सम्बन्धी सफ्टवेयर प्रणाली सञ्चालन	विद्युतिय सुशासन	सालबसाली	५००	माईन्युट र फोटो	कागजी प्रक्रियाको प्रतिस्थापन भई विद्युतिय शासन लागु भएको हुनेछ ।
२४	सिमकोट विकास बुलेटिन प्रकाशन र प्रसारण	सञ्चार तथा पारदर्शिता	सालबसाली	५००	अभिलेख र फोटो	प्रत्येक चौमासिक अवधिको प्रगति गाउँपालिकाको विकास बुलेटिनबाट प्रकाशन र प्रसारण भएको हुने ।
२५	सिसिटिभि, डिजिटल डिस्प्ले वोर्ड, नेटवर्किङ, विद्युतीय हाजिरी, अडियो नोटिस वोर्ड स्थापना	विद्युतिय सुशासन	सालबसाली	५००	अवलोकन र फोटो	कागजी प्रक्रियाको प्रतिस्थापन भई विद्युतिय शासन लागु भएको हुनेछ ।
२६	इन्टरनेट क्षमता विस्तार	सञ्चार विकास	सालबसाली	२५००	अवलोकन	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा ईन्टरनेट क्षमता विस्तार भएको हुने ।
२७	वडाबाट सेवा प्रवाह सम्बन्धी सफ्टवेयर प्रणाली सञ्चालन	विद्युतिय सुशासन	सालबसाली	२५००	माईन्युट र फोटो	कागजी प्रक्रियाको प्रतिस्थापन भई विद्युतिय शासन लागु भएको हुनेछ ।
	जम्मा			६२५६		

५.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान

गाउँपालिकामा आवाशिय तथा व्यवसायिक भवनको मापदण्ड तयार हुनेछ । भूउपयोग, आवास, वस्ती विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्डको परिपालनामा अभिवृद्धि हुनेछ । शहरीकरणका कारण फोहोरमैलाको विसर्जन अव्यवस्थित हुने र वातावरणीय प्रदुषण वृद्धि हुने जोखिम हुन सक्छ ।

तीन तहको सरकारबीच नीति, कार्यक्रमको अन्तरसम्बन्ध, समन्वय र सहकार्यमा आयोजना कार्यक्रम छनौट र कार्यान्वयन हुनेछ । गाउँपालिकाले रुपान्तरणकारी तथा विस्तृत आयोजना प्रस्ताव तयार भएका, क्रमागत, वहुवर्षीय, कार्यान्वयनका लागि तयार भएका आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।

सडक पुर्वाधार विशिष्ट आयोजना हुने भएकोले दक्ष प्राविधिकबाट विस्तृत संभाव्यता तथा वातावरणीय अध्ययन हुन नसकेमा तथा आयोजना प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न नसकिने जोखिम रहन्छ ।

विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगबाट उद्यम, व्यवसायमा सहज वृद्धि गर्न सकिने छ । विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाको संरचनाबाट सावधानी अपनाउन नसकेमा दुर्घटनाको जोखिम रहन सक्छ ।

सुचना प्रविधिको उपयोगबाट सेवा प्रवाहमा थप प्रभावकारिता ल्याउन सकिनेछ । खर्चिलो प्रविधि र दक्ष मानविय श्रोतको आवश्यकता पर्ने भएको तथा साइवर सुरक्षाको दृष्टिकोणले गलत सुचनाहरु प्रसारण तथा सम्प्रेषण हुने जोखिम रहन सक्छ ।

परिच्छेद ६
वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

६.१ पृष्ठभूमि

सिमकोट गाउँपालिका भित्र रहेका प्राकृतिक स्रोतहरुको संरक्षण सम्वर्द्धन, विकास, विस्तार र सदुपयोग गर्दै उक्त स्रोतहरु मार्फत गाउँपालिकाको समृद्धि र विकास गर्ने उद्देश्यले गाउँपालिकाले वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरी सम्पर्क व्यक्ति समेत तोकिसकेको छ । नेपालको संविधानको अनसुची ८ र ९ मा व्यवस्था भए वमोजिम स्थानीय तहको एकल र साझा अधिकार सूचीमा पर्ने उद्योग, पर्यटन, आपूर्ति,वाणिज्य, विज्ञान प्रविधि,वन तथा वातावरणसँग सम्बन्धित विषय वमोजिम गाउँपालिकाले काम गरिरहेको छ। सङ्घीय सरकार,प्रदेश सरकार,दातृ निकाय र स्थानीय तहबीच समन्वय र सहकार्य गर्दै गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि व्यवसायीकरणमा जोड दिने,वनको दिगो व्यवस्थापन तथा तालतलैया र एकीकृत जलाधार व्यवस्थापन,जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र विपद् व्यवस्थापन जस्ता कार्यहरु गदै आएको छ ।

हाल वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गत वातावरण संरक्षणका क्षेत्रमा विभिन्न खालका जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ भने विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा नभए पनि खोजी,उद्धार,राहात एवं पुनर्लाभका क्षेत्रमा कार्यहरु गर्दै आइरहेको छ । यसका अतिरिक्त वन तथा वातावरण क्षेत्रमा जैविक विविधता, वातावरणीय सन्तुलन,जलवायु परिवर्तन जस्ता अन्तराष्ट्रिय मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका लागि तीन तहका सरकारका बीचमा सहकार्य, सहस्तित्व र साझेदारीको अवधारणालाई आत्मसाथ गर्दै निजीक्षेत्र,उपभोक्ता, नागरिक समाज र अन्य सरोकारवालासँग समेत हातेमालो गर्दै उद्देश्य प्राप्तिमा अघि बढ्नु आवश्यक छ ।

६.२ समस्या तथा चुनौती

वन तथा जैविक विविधता

- वनले ढाकेको क्षेत्र धेरै भए पनि घना वन क्षेत्र कम रहेको र सदरमुकाम सिमकोट क्षेत्रको वन ह्रासोन्मुख हुनु,
- संभावना अनुरुप वनमा आधारित उद्यम व्यवसायको विकास हुन नसक्नु र व्यावसायिक स्तरमा उत्पादन गर्न सकिने जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको उपलब्धता भए पनि संकलन, बिक्री, उत्पादनको अभ्यास नहुनु,
- वार्षिक वन विकास कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने सा.व. को हिस्सा न्यून रहनु,
- वन डढेलो हरेक वर्षको दोहोरिइरहनु, नियन्त्रणका लागि पर्याप्त साधन, स्रोत, बजेट र प्रयास नहुनु,
- जैविक विविधताको सर्भेक्षण अभिलेखन नहुनु,
- तोकिएको चरिचरन क्षेत्र नहुँदा चरिचरन अव्यवस्थित हुनु,काठ चोरी निकासी हुनु तथा खोरिया फडानी र वन अतिक्रमण धेरै हुनु,
- मृग, कालिज, बाघको छाला आदिका लागि चोरी शिकारी हुनु,
- मिचाहा प्रजाति खासगरी ठूलो वनमाराको प्रकोप रहनु र बाँज,कटुस जस्ता वनस्पतिहरू लोपोन्मुख अवस्थामा पुग्नु,
- सा.व.बाट नर्सरी स्थापना कम हुदा बिरुवा उत्पादन नहुनु,
- जनचेतना कम हुनु, चेतना भए पनि जिम्मेवारीबोध कम हुनु,
- गाउँपालिकाको कार्यालयमा वन सम्बन्धी कुनै तथ्यांक नहुनु ।

भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

- गाउँगाउँमा रहेका कुवा,पोखरीहरू सबै मासिदै जानु,
- कर्णाली नदीबाट जमिन कटान बढ्दै जानु,

- जलाधार क्षेत्र संरक्षणका लागि अध्ययन अनुसन्धानमा आधारित कुनै प्रयास नहुनु,
- विभिन्न क्षेत्रमा सडक निर्माणपश्चात् पहिरो जानु,
- रासायनिक मलको बढ्दो प्रयोगले माटोको गुणस्तर निरन्तर खस्कँदै जानु,
- साना सडक लगायत अन्य निर्माण कार्यमा वातावरणीय अध्ययन, प्रभाव मूल्यांकन नहुनु,
- भूउपयोग योजना तथा कार्यक्रम नहुनु ।

वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

- यातायातका साधनबाट निस्कने धुलो धुँवा, प्लाष्टिक जलाउने, ग्रामीण क्षेत्रमा खाना पकाउन बढी दाउराको प्रयोग, वन डढेलो आदि कारणबाट वायु प्रदूषण विद्यमान रहनु,
- बजार क्षेत्रका भान्साबाट निस्कने फोहोर पानी ढलमा मिसाउँदा खोला एवं वातावरण फोहोर हुँदै जानु,
- फोहोर वर्गीकरणको अभ्यास नहुनु,फोहोर उत्पादन हुने घरपविारको संख्या बढ्दै जानु र ल्यान्डफिल्ड साइटको व्यवस्था गर्न नसक्नु,
- फोहोरको स्रोतमै वर्गीकरण, प्रशोधन र पुनःप्रयोगलाई प्रोत्साहन गरी वैज्ञानिक फोहोर व्यवस्थापनलाई बढावा दिएर ल्यान्डफिल्ड साइटको प्रयोग न्यूनीकरण गर्दै लैजानु ।

विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता

- वन डढेलोको निरन्तरता, अव्यवस्थित सडकका कारण पहिरोको संख्या बढ्नु र वर्षेनी पहिरोको प्रकोप बढ्दै जानु,
- पहिरो, भूकम्प, वन डढेलो, आगलागी, चट्याङ, सुख्खा पहिरो, खडेरी, महामारी, हावाहुरीजस्ता प्रकोपहरू वार्षिक रुपमा दोहोरिइरहनु,
- विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनमा दक्ष जनशक्तिको कमी हुनु,
- समय अनुसार पानी नपर्नु- अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्ड वृष्टि हुनु,
- वर्षेनी गर्मी/तापक्रम बढ्दै जानु,
- जनचेतना र जिम्मेवारीबोध कम हुनु
- विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकुलनमा पर्याप्त बजेटको कमी हुनु ।

६.३ सोच

- दिगो वातावरणिय,सन्तुलित,पर्यावरणीय,हरियालीयुक्त ,विपद् प्रति संवेदनशिल र उत्थानशिल गाउँपालिका

६.४ लक्ष्य

- वनको दिगो व्यवस्थापन, गुणस्तर अभिवृद्धि र जैविक विविधता संरक्षण गर्ने ।
- दिगो फोहोरमैला व्यवस्थापन एवम् वातावरणीय स्वच्छताको अवस्था हासिल गर्ने
- समुदायलाई विपद् उत्थानशील र पूर्वाधारलाई विपद् प्रतिरोधी बनाउने
- गाउँपालिकाको जलवायु अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

६.५ उद्देश्य

१. वन क्षेत्रको उत्पादकत्व, दिगो उपयोग तथा पुनरुत्पादनमा वृद्धि र जैविक विविधताको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्ने, जलाधारको क्षेत्रको समुचित व्यवस्थापन र भिरालो जमिनको स्थिरता कायम गर्ने,
२. फोहोरमैला व्यवस्थापन एवम् वातावरणीय संरक्षण र स्वच्छतामा अभिवृद्धि गर्ने,
३. सबै प्रकारका प्राकृतिक एवम् मानवीय विपद् तथा महामारीहरूबाट हुनसक्ने आर्थिक, भौतिक, सामाजिक क्षति-नोक्सानी न्यूनीकरण गर्ने;

४. स्थानीय स्तरमा विपद्का घटनाहरू आइपर्दा तत्काल र प्रभावकारी प्रतिक्रिया जनाउन सक्ने क्षमता विकास गर्नु,
५. विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई गाउँपालिकाको समग्र विकास प्रक्रियामा मूल प्रवाहीकरण गर्नु,
६. स्थानीय परिवेश सुहाउँदो जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्नु ।

६.६ रणनीति

वन तथा जैविक विविधता

१. राष्ट्रिय तथा प्रदेशस्तरका नीति/कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहकार्य गरी वन व्यवस्थापनमा सुदृढीकरण गर्ने,
२. वन सम्पदाको संचिती र दिगो उपयोगमा वृद्धि गर्ने,
३. वन तथा जैविक विविधतालाई एकीकृत पद्धतिबाट संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्न पहल गर्ने ।

भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन

१. "स्वस्थ जलाधार, स्वस्थ समुदाय"को अवधारणालाई आत्मसात् गर्दै जलाधारको संरक्षण प्रवर्द्धनलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने ।
२. स्थानीय जलाधार क्षेत्रको व्यवस्थापनमा जल, जमिन र जंगलको एकीकृत व्यवस्थापन पद्धति अवलम्बन गर्न नेतृत्व र सहजीकरण गर्ने ।

वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

१. नागरिक सचेतना एवम् जिम्मेवारीबोधमा वृद्धि गरी दिगो स्वच्छता तथा सरसफाइको अवस्था कायम गर्ने,
२. आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्था लगायत संस्थागत प्रयासका माध्यमबाट फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरणीय स्वच्छतामा अभिवृद्धि गर्ने,
३. आवश्यक फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा वातावरणीय स्वच्छतामा अभिवृद्धि गर्ने विद्यालय स्तरबाट इको क्लब मार्फत अभियान चलाउने ।

विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता

१. गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी समन्वय, सहकार्यको सिद्धान्तमा आधारित रहि विपद्को प्रभावकारी पूर्वतयारी गर्ने,
२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन अवधारणाहरूलाई विकास व्यवस्थापन प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने,
३. सघन पूर्वतयारीको माध्यमले विपद्को समयमा आकस्मिक प्रतिक्रियाका लागि आवश्यक स्रोतसाधन, समन्वय/सहकार्य, सीप र सोचमा स्पष्टता र पर्याप्तता सुनिश्चित गर्ने,
४. पूर्वाधार र अन्य विकास निर्माणका कार्य गर्द संभाव्य विपद् जोखिम न्यूनीकरण, रोकथामका उपायहरूलाई योजना चक्रका सबै पक्षमा समावेश गर्ने,
५. जीवनशैली तथा विकास पद्धतिलाई जलवायु अनुकुलित बनाउँदै लैजाने,
६. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र वातावरण संरक्षणका क्रियाकलापहरूलाई एकीकृत रुपमा सञ्चालन गर्ने,
७. गाउँपालिकाको कार्बन पदचाप (carbon footprint) लाई क्रमशः न्यूनीकरण गर्दै जाने,
८. जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा गाउँपालिका/ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

६.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सिमकोट गाउँपालिकाको हाल तर्जुमा गरेको आवधिक योजनाको आधारमा वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तरगत आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका १९ : वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
कुल भूमिमा वन/हरियाली क्षेत्र	प्रतिशत		६०	६०	६०	६०.५
पुनर्स्थापित वनको क्षेत्रफल	हेक्टर		१२	-	२०	२५
वन उपभोक्ता समितिहरूको आम्दानीमा आएको वृद्धि	प्रतिशत		०	-	५	१०
वनमा आश्रित परिवार	परिवार		२०	२५	४०	६०
वनमा आधारित उद्यमबाट रोजगार जनसंख्या	जना		३०	-	५०	१००
वन क्षेत्रबाट पूँजीगत वा गैरपूँजीगत सहयोग प्राप्त गर्ने घरपरिवार	संख्या		१००	५०	५०	५०
वनबाट गाउँपालिकामा प्राप्त रोयल्टी	रु. हजारमा		-	५०	१००	४००
उत्पादित काठ (निजी र सा.व.)	घन फुट		२३०००	२४०००	२६०००	२८०००
नियमित रुपमा वन कार्ययोजना तयार गर्ने, पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गर्ने सा.व.को हिस्सा	प्रतिशत		४०	४५	५५	७५
गाउँपालिकासँग नियमित समन्वयमा रहने वन उपभोक्ता समितिहरूको हिस्सा	प्रतिशत		१०	३०	५०	७०
व्यावसायिक जडीबुटी खेतीमा संलग्न घरपरिवार	संख्या		-	-	५०	१००
पुनर्स्थापित भूमिको क्षेत्रफल	हेक्टर		१	-	२	४
पूर्ण स्वच्छता र सरसफाइ कार्यान्वयन गर्ने वस्ती	प्रतिशत		२०	३०	३५	४५
बजार केन्द्रहरूमा उत्पादन हुने कुल फोहोरमैलामध्ये नियमितरुपमा संकलन भई व्यवस्थित समेत गरिने परिमाण	हिस्सा		-	१५	३०	५०
सञ्चालित व्यवस्थित सार्वजनिक शौचालय	संख्या		-	-	४	४
कम्तीमा साप्ताहिक रुपमा सार्वजनिक क्षेत्रको फोहोर संकलन गरी व्यवस्थापन गर्ने वस्ती	संख्या		१५	२०	४०	६५
फोहोर पानी संकलन र व्यवस्थापनको पद्धति भएका वडा	संख्या		-	-	३	३
ठोस फोहोर व्यवस्थापनको उचित प्रबन्ध भएका विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्था	प्रतिशत		९०	-	९४	९७

स्वच्छ, सफा विद्यालय	प्रतिशत		६५	७०	७५	८५
संरक्षित खेतबारीको क्षेत्रफल	हेक्टर		१०	१२	१५	२५
व्यावसायिक जडिबुटी खेतीमा संलग्न घरपरिवार	संख्या		-	५०	१००	२००
उत्पादित गैह्रकाष्ठ वन पैदावर	के.जि.		-			
वनमा आधारित उद्योग व्यवसाय	संख्या		२०	२२	२५	३०
दर्ता निजी वन दर्ता गर्ने घरपरिवार	संख्या		-	-	१०	१५
जैविक प्रविधिबाट नियन्त्रित खोला किनार तथा सडक र नहरको लम्बाई	कि.मि.		१०	-	५	१०
नवनिर्मित उद्यान	संख्या		२	-	२	३
जैविक विविधतायुक्त संरक्षित क्षेत्र	संख्या		-	-	-	१
जैविक प्रविधिबाट नियन्त्रित खोला किनार, कृषि भूमि तथा सडकको लम्बाइ	कि.मि.		२०	५	१०	१८
पुनर्भरण पोखरी	संख्या		-	-	५	५
संरक्षित पानी मुहान	संख्या		२४	१०	२०	३०
व्यक्तिगत सरसफाइ/स्वच्छता कायम गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत		६०	७०	७४	८०
सफा पानी सफा भाँडोमा भण्डारण गरी उपभोग गर्ने घरपरिवार	प्रतिशत		७०	७३	८०	८७
सफा चर्पीको प्रयोग गर्ने परिवार (चर्पी सफा गर्ने ब्रस, कुचो, किटाणुनाशक पदार्थ आदि उपलब्ध भएको)	प्रतिशत		७०	७५	७९	८५
जोखिम अवस्थामा हात धुनका लागि तयारी हालतमा साबुन पानी उपलब्ध हुने घरपरिवार	प्रतिशत		६०	६६	७२	८३

६.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका २० : विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान (रु हजारमा)				बजेटको श्रोत (रु हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०७९/८०	१६०३१०	१०३२८७.७	५७०२२.३	०	१५००	५५००	६५००	१४६८१०
२०८०/८१	१७६७७१	११३८९३.६	६२८७७.४	०	१६५०	६०५०	७१५०	१६१९२१
२०८१/८२	१९४४४८	१२५२८२.९	६९१६५.२	०	१८१५	६६५५	७८६५	१७८११३
जम्मा	५३१५२९	३४२४६४.१	१८९०६५	०	४९६५	१८२०५	२१५१५	४८६८४४

६.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य,अवधि,लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१: वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
			वन तथा जैविक विविधता			
१	बिरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपणमा सहकार्य	वातावरणीय विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५.५	फोटो,अवलोकन	गाउँपालिकामा स्थानीय रैथाने जातिका बिरुवा उत्पादन भई बृक्षारोपण भएको हुने ।
२	वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१०५	फोटो	वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन भई वन डढेलो नियन्त्रण भएको हुने
३	दिगो वन व्यवस्थापनमा साझेदारी कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१०५	फोटोहरु	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थासंगको साझेदारीमा दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको हुने
४	वन उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धि एवम् सुशासन अभिवृद्धि कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	१०५	माईन्युट र फोटो	वन उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिबृद्धि भई प्रभावकारी वन व्यवस्थापन भएको हुने ।
५	व्यवसायिक जडिबुटी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	१०५	फोटो	व्यवसायिक जडिबुटी खेतीमा संलग्न कृषकहरुलाई सहुलियत र सुविधा प्रदान गरी जडिबुटी खेतीको प्रवर्द्धन भएको हुने ।
६	निजी वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१०५	अवलोकन,फोटो	निजी वनमा कृषकहरु आकर्षित

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						भई वन क्षेत्रको विस्तार भएको हुने ।
७	कबुलियती तथा निजी वनमा फलफूल तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	१०५	माईन्युट र फोटो	कबुलियती वन क्षेत्रमा फलफूल तथा जडिबुटी खेतीको शुरुवात भएको हुने ।
८	वनसँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वय, अन्तरक्रिया तथा कार्ययोजना तयारी	क्षमता विकास	सालबसाली	६३	अभिलेख,माइन्युट र फोटो	कार्ययोजना अनुरुप कार्यान्वयन भएको हुने
९	वन, जैविक विविधता स्थिति अध्ययन, अभिलेखीकरण	वातावरणीय विकास	सालबसाली	०	फोटो,अभिलेख	वन, जैविक विविधता सम्बन्धी अध्ययन भई यसको अभिलेखीकरण भएको हुने ।
१०	रैथाने बीउको संरक्षण प्रवर्द्धन	उत्पादन बृद्धि	सालबसाली	२१०	निर्णय माइन्युट,फोटो	स्थान सुहाउदो बाली,बिरुवाको विकास भएको हुने ।
११	वातावरणमैत्री सामग्री उत्पादनमा प्रोत्साहन तथा दिगो स्वच्छता अभियान	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१६५.५	निर्णय माइन्युट,फोटो	स्वच्छ तथा हरियाली वातावरण भएको हुने ।
१२	कृषि भूमिमा माटोको गुणस्तर परीक्षण तथा सुधारका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू	क्षमता विकास	सालबसाली	३३१	निर्णय माइन्युट,फोटो,	उत्पादनमा बृद्धि भएको हुने
	जम्मा			**१५६५**		
	भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन					
१३	बायोइञ्जिनियरिङ विधिमा पहिरो नियन्त्रण	विपद् व्यवस्थापन	सालबसाली	१६५५०	अवलोकन,फोटो	गाउँपालिका क्षेत्रमा भएका पहिरो नियन्त्रणका लागि बायोइञ्जिनियरिङ विधिको प्रयोग भएको
१४	कृषि भूमि संरक्षण	गरिबी निवारण	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५५०	माइन्युट र फोटो	कृषियोग्य भूमिको वर्गिकरण गरी कृषि कार्य गरेको हुने ।
१५	भूमिगत पानी पुनर्भरण पोखरीहरू निर्माण कार्यक्रम	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	सालबसाली	१६५५०	फोटो	पानीका श्रोतहरु सुख्खा हुनबाट जोगाउनका लागि

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						आवश्यक ठाउँमा पोखरीहरू निर्माण भएको हुने ।
१६	पानीका मुहान संरक्षण कार्यक्रम	सफा तथा सुरक्षित पानी	सालबसाली	१६५५०	फोटो	संकटग्रस्त खानेपानीका मुहानहरुको घेरबार,बृक्षारोपण,पर्खालले संरक्षण भएको हुने ।
१७	छनोट गरिएको उप/जलाधार क्षेत्रमा एकीकृत नमुना जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन	सालबसाली	१६५५०	फोटो,अवलोकन	जलाधार क्षेत्रको संरक्षण भएको हुने ।
१८	गल्छी, पहिरो, खोला, खोल्सा नियन्त्रण	विपद् व्यवस्थापन	सालबसाली	१६५५०	फोटो	पहिरो,खोल्सा,खोला नियन्त्रण सम्बन्धी कामहरु भएको हुने ।
	जम्मा			९९३००		
	वातावरण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन					
१९	सामुदायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	२६४८	फोटो	बजार क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि समिति चयन भई क्रियाशिल भएको
२०	फोहोर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्र (Landfill) निर्माण र सञ्चालन	वातावरणीय विकास	सालबसाली	३३१००	फोटो	ल्याण्ड फिल्ड साइडको छनोट भएर फोहोरको श्रोतबाट बर्गीकरण गरी व्यवस्थापन र प्रशोधन भएको ।
२१	बजार क्षेत्रमा निष्कासन हुने फोहोर पानी व्यवस्थापनका लागि जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१६५.५	कार्यक्रम सञ्चालनको माईन्युट र फोटो	टोल सफाइ समिति गठन र क्रियाशिल भएको ।
२२	सार्वजनिक शौचालय निर्माण (महिलामैत्री, बालमैत्री, अपांगमैत्री) कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	६६२०	माईन्युट र फोटो	अत्यावश्यक स्थानहरुमा प्रयोगकर्तामैत्री शौचालयहरु निर्माण र प्रयोगमा आएका हुने ।
२३	वातावरणीय स्वच्छता अभिवृद्धि सम्बन्धी	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१६५.५	कार्यक्रम	स्वच्छता अभिबृद्धिका लागि

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	जनचेतनामूलक कार्यक्रम				सञ्चालनको माईन्युट र फोटो	पूर्ण सरसफाइ अभियान सञ्चालन भएको हुने ।
	जम्मा			४२६९९		
विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता						
२४	जलवायुमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	६६२	फोटो	स्थान सुहाउदो कृषि प्रविधिको प्रयोग भएको हुने ।
२५	बजार क्षेत्रमा उद्यान/हरित क्षेत्र निर्माण कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	६६२०	फोटो,अवलोकन	हरित उद्यानको निर्माण भई मनोरञ्जन पार्कको रुपमा विकास भएको हुने ।
२६	विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थालगायत अन्य सार्वजनिक स्थलमा सौर्य ऊर्जा कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	४९६५	फोटो	सार्वजनिक स्थलहरुमा सौर्य उर्जाको प्रयोग भएको हुने ।
२७	जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी कार्यक्रम र साझेदारी	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१६५.५	माईन्युट र फोटो	स्थानीय जलवायु अनुकुलन कार्ययोजना तर्जुमा भई विभिन्न निकायहरुसंगको साझेदारीमा कार्यान्वयन भएको हुने ।
२८	सालबसाली कार्यक्रमहरू		सालबसाली	१६५.५		
२९	वडास्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति/कार्यदल गठन अभिमुखीकरण	क्षमता विकास	सालबसाली	९९.३	माईन्युट र फोटो	विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएर क्रियाशिल भएका हुने ।
३०	विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास पुनर्ताजगी/तालिम	क्षमता विकास	सालबसाली	१६५.५	माईन्युट र फोटो	विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि आवश्यक ज्ञान प्राप्त भएको ।
३१	जोखिम, क्षमता तथा संकटासन्नता लेखाजोखा	क्षमता विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५.५	माईन्युट र फोटो	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुने ।
३२	आपत्कालीन आश्रयस्थलहरू	विपद् व्यवस्थापन	२०७९/८०-२०८१/८२	३३१०	फोटो	सार्वजनिक स्थलहरु

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	निर्माण/स्तरोन्नती					आपतकालिन आश्रयस्थलको रुपमा तयारी अवस्थामा भएको हुने ।
३३	जोखिमयुक्त वस्ती संरक्षण	बस्ती विकास	सालबसाली	१६५५	अवलोकन,माईन्युट र फोटो	जोखिमयुक्त बस्ती संरक्षण भएको हुने ।
३४	विपद् व्यवस्थापन सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	३३.१	फोटो,माईन्युट	विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान प्राप्त गरी विपद्बाट हुने क्षतिलाई कम गर्ने उपायको बारेमा जानकार भएको हुने ।
३५	विपद् पूर्वतयारी कृत्रिम अभ्यास	सिप विकास	सालबसाली	३३१	फोटो,माईन्युट	गाउँपालिकाबासीले विपद् पूर्वतयारी कृत्रिम अभ्यास सम्बन्धी ज्ञान प्राप्त गरेको हुने
३६	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र अद्यावधिकरण	विपद् व्यवस्थापन	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५.५	योजना पुस्तिका	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आएको
३७	विपद् पूर्वसूचना प्रणाली निर्माण अध्ययन तथा स्थापना	विपद् व्यवस्थापन	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५५	अभिलेख,माईन्युट, फोटो	विपद् पूर्वसूचना प्रणाली जडान भएको हुने ।
३८	वडास्तरमा आपत्कालीन उद्दार सामग्री भण्डारण/स्तरवृद्धि	विपद् व्यवस्थापन	सालबसाली	६६२०	अभिलेख,माईन्युट, फोटो,भण्डारण	प्रत्येक वडामा आपतकालिन उद्धार सामाग्रीको भण्डार भएको ।
३९	वन्यजन्तुबाट बालीनाली सुरक्षा कार्यक्रम	विपद् व्यवस्थापन	सालबसाली	३३१	माईन्युट,फोटो	बालीनालीको सुरक्षा भएको हुने ।
४०	छिमेकी स्थानीय तहहरूसँगको सहकार्यमा वारुणयन्त्र व्यवस्थापन	विपद् व्यवस्थापन	२०७९/८०-२०८१/८२	२६४८००	माईन्युट,फोटो	आगलागीका घटनाहरु व्यवस्थापन भएको हुने
४१	जलवायुमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	गरिबी निवारण	सालबसाली	३३१०	फोटो	स्थान सुहाउदो कृषि प्रविधिको प्रयोग भएको हुने ।
४२	बजार क्षेत्रमा उद्यान/हरित क्षेत्र निर्माण कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	सालबसाली	६६२००	फोटो,अवलोकन	हरित उद्यानको निर्माण भई मनोरञ्जन पार्कको रुपमा

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
						विकास भएको हुने ।
४३	विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थालगायत अन्य सार्वजनिक स्थलमा सौर्य ऊर्जा कार्यक्रम	वातावरणीय विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	३३१००	फोटो	वैकल्पिक/नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धन भएको हुने ।
४४	कृषि तथा पशु बीमामा जलवायुजन्य जोखिम कभरेज	वातावरणीय विकास	सालबसाली	१६५५०	अभिलेख,माईन्युट	कृषि तथा पशु बिमाको सूचकमा जलवायुजन्य जोखिम समावेश भएको हुने ।
४५	वैकल्पिक/नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धन	वातावरणीय विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	६६.२	फोटो	वैकल्पिक/नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धन भएको हुने ।
४६	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	१६५.५	फोटो र माइन्युट	जलवायु परिवर्तनबाट पर्ने असरसंग अनुकूलन हुन सक्ने क्षमताको विकास भएको हुने ।
४७	सालबसाली कार्यक्रम			३३१		
	जम्मा			**५७७१३२**		

६.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान

सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रमा खुला स्थानमा बृक्षारोपण,नीजि एवं व्यवसायिक वागवानी विस्तार गरी वातावरणमा सुधार तथा आयआर्जन समेत बृद्धि गर्न सकिन्छ । सार्वजनिक स्थलमा गरिएका वातावरण संरक्षण सम्बन्धी कार्यको प्रभावकारी रेखदेख हुन सकेन भने लगानी तथा अभियान नष्ट हुन सक्ने जोखिम रहन्छ ।
फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था स्थापित गरी दक्ष मानव संशाधन परिचालन गरेमा फोहोरमैला व्यवस्थापन हुन सक्नेछ । फोहोरमैला जस्तो दैनिक जीवनमा विगत देखि चल्दै आएको आनीवानी तथा मानवीय व्यवहार परिवर्तनमा आउने जटिलताका कारण समयमै सरल ढंगले कार्यान्वयन हुन कठिन हुने जोखिम रहन सक्छ ।
गाउँपालिकाले विपद पुर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरेर आवश्यक मानवीय श्रोत परिचालन गरी विपद न्युनीकरणको लक्ष्य हासिल गर्न सक्ने अनुमान गरिएको छ । मानविय कारणले हुने विपद् बढ्दो अवस्थामा रहेकोले यसको प्रतिकार्य तथा पुनर्लाभमा श्रोत तथा समयको लगानी बढाउनु पर्ने हुन्छ । प्रकोपको वदलिदो रुप हुने हुनाले यसबाट जुनसुकै बेला जस्तो सुकै विपद् पर्न सक्ने जोखिम रहन्छ ।

परिच्छेद ७
संस्थागत विकास तथा सुशासन

७.१ पृष्ठभूमि

सिमकोट गाउँपालिकाले संविधानले प्रत्याभूत गरेका मौलिक अधिकारको संरक्षण सार्वजनिक सेवा सुविधा एवं अवसरको समानुपातिक र समन्यायिक वितरण तथा व्यवस्थापनद्धारा गर्दै आएको छ । सङ्घीय शासन व्यवस्थाको मर्म अनुरुप गाउँपालिकाले सार्वजनिक प्रशासनलाई निष्पक्ष, पारदर्शी, उत्तरदायी, नागरिकमैत्री र सहभागितामूलक बनाउदै सुशासन कायम गर्ने नीति लिएको छ साथै विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था, राष्ट्रसेवक कर्मचारीको कार्यविवरण र आचार संहिताको तर्जुमा, सार्वजनिक सूचनाको प्रवाह, जन गुनासो व्यवस्थापन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने लगायतका कार्य गदै आएको छ । गाउँपालिकाको बढ्दो जिम्मेवारीसँगै सार्वजनिक सेवालाई चुस्त, दुरुस्त,परिणाममुखी र नागरिकमैत्री बनाई सुशासनको प्रत्याभूति गर्न भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलताको नीति अबलम्वन, व्यवस्थापन परीक्षण, कार्य सम्पादन करार, सेवाग्राही सन्तुष्टि मापन, राष्ट्र सेवकको क्षमता विकास तथा कर्मचारी व्यक्तिगत सूचनाप्रणाली (Personnel Information System) स्थापना गर्ने कार्य गरिनेछ । गाउँपालिकाको "उच्च हिमाली,विविधतायुक्त,व्यापारिक र पर्यटकिय शहर : समद्ध हाम्रो सिमकोट नगर" भन्ने नारालाई साकार पार्नका लागि विकास आयोजनालाई समयमै गुणस्तरीय रूपमा सम्पन्न गर्न स्थानीय तहले आवश्यक नीति तथा कानूनको तर्जुमा, संस्थागत व्यवस्था, शासकीय सुधार, कानूनको शासनको अवलम्वन, विद्युतीय शासन प्रणालीको विकास गर्ने लगायतका कार्यहरू सम्पादन गर्नका लागि आगामी तीन वर्षको मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिएको छ ।

७.२ समस्या तथा चुनौती

नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन

- शिक्षा ऐन, कर्मचारी व्यवस्थापन नियमावली लगाएतका केहि ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि नहुदा काम गर्न कठिनाई हुनु,
- विषयगत समिति तथा उपसमितिहरुको नियमित बैठक बस्न नसक्नु र कम छलफल हुनु,
- सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रको गठन नहुदा गाउँपालिकामा आएका विवादहरुको समाधान गर्न मुश्किल हुनु,
- क्षतिपूर्तिसहितको नागरिक वडापत्र नहुनु,
- नागरिक सहायता कक्ष व्यवस्थित नहुनु र गुनासो सुनाई संयन्त्र निर्माण नहुनु,सेवाग्राहीमा लिखित उजुरी दिने वानीको विकास नहुनु तथा उजुरी दिएपछि सुनुवाई हुन्छ भन्ने विश्वास नहुनु,
- वालमैत्री,अपाङ्गमैत्री तथा वातावरणमैत्री नीति नबन्नु तथा कार्यान्वयन नहुनु,
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई सिपका आधारमा रोजगारी दिन नसक्नु,
- स्थानीय स्तरमा कार्यरत गैर सरकारी संस्थाहरूको विवरण नहुनु र कमजोर समन्वय हुनु,
- राम्रो काम गर्नेलाई पुरस्कृत र काम नगर्नेलाई दण्ड गर्ने संस्कृति नहुनु,
- गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादनका सुचकहरूको निर्माण र कार्य सम्पादन सम्झौता गर्न नसक्नु,
- गरिब घर परिचय पत्र वितरण गर्न नसकिनु तथा विपन्नता अभिलेखिकरण वस्तुनिष्ठ नहुनु,

सङ्गठनात्मक विकास, मानव संशाधन तथा सेवा प्रवाह

- गाउँपालिकाको आफ्नो प्रशासनिक भवन तथा केहि वडामा कार्यालय भवन नहुदा प्रभावकारी सेवा प्रवाहमा कठिनाई हुनु,
- स्वास्थ्य चौकी तथा स्वास्थ्य इकाईमा आवश्यक उपकरण नहुदा उपचारमा समस्या उत्पन्न हुनु,

- कतिपय स्वास्थ्य संस्थाको भवन नहुनु तथा भवन भएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा तारवार नहुनु,
- मागमा आधारित क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन नहुनु ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीलाई कार्य विवरण दिन नसक्नु र कार्य विवरण दिने कार्य संस्थागत नहुनु,
- संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण नहुदा दरवन्दी अनुसारको कर्मचारीको अभाव रहेनु,
- इन्टरनेट सेवामा समस्या आउदा अनलाईन सफ्टवेयर लगायत विद्युतिय हाजिरि पूर्ण प्रयोगमा नआउनु,
- बैठक कक्ष अभावका कारण गाउँसभा, गाउँकार्यपालिका र कर्मचारीहरुको नियमित बैठक बस्न नसक्नु ।

स्रोत परिचालन

- गाउँपालिकाको आन्तरिक आयको स्रोत कमी हुनु र राजस्व साक्षरता सम्बन्धी अभियान सञ्चालन नहुनु,
- गाउँपालिका तथा वडा केन्द्रमा राजस्व सफ्टवेयर जडान गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन नसक्नु,
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित समग्र व्यवसायहरूको नियमन गर्न नसक्नु तथा व्यवसाय कर संकलन नहुनु,
- सार्वजनिक निर्माणको खरिद प्रक्रिया लामो र दररेट निर्धारण अगावै ठेक्का खोल्नुपर्ने बाध्यता रहनु ।

तथ्याङ्क प्रणाली र योजना व्यवस्थापन

- योजना सञ्चालन सफ्टवेयर गाउँपालिकामा मात्र हुनु र वडासँग लिंकेज नहुनु,
- योजना तर्जुमा प्रक्रिया र कार्यान्वयन योजना तर्जुमा दिग्दर्शन अनुरुप नहुनु,
- LISA, GESI Plan को follow up र नियमित रुपमा समीक्षा गर्न नसक्नु,
- लैससास परीक्षण नियमित हुन नसक्नु,
- आवश्यकता अनुसार गुरुयोजना र रणनीतिक योजनाहरू तर्जुमा गर्न नसक्नु,
- योजनागत रुपमा गरिने सार्वजनिक परीक्षण, चौमासिक रुपमा गरिने सार्वजनिक सुनुवाई प्रक्रियाको रुपमा मात्र सञ्चालन हुनु,

७.३ सोच

गाउँपालिकाको संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको सोच देहायअनुसार रहेको छः

"सक्षम, जनमुखी, प्रविधी मैत्री पारदर्शी र जवाफदेही स्थानीय सरकारको स्थापना"

७.४ लक्ष्य

यस गाउँपालिकाको संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको लक्ष्य देहायअनुसार रहेको छः

- सेवा प्रवाह तथा विकास उपलब्धिलाई समावेशी, सहज, सुशासनमुलक र प्रभावकारी बनाउने ।

७.५ उद्देश्य

गाउँपालिकाको संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको उद्देश्यहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

- स्थानीय शासन तथा विकास नीति, कार्य सञ्चालन प्रणालीलाई सरल, स्पष्ट र पारदर्शी बनाउनु,
- स्थानीय सेवाको संगठन तथा व्यवस्थापन क्षमता, मानव संशाधन, कार्य दक्षतामा अभिवृद्धि गर्नु,
- आन्तरिक र वाह्य स्रोत परिचालन तथा राजस्व प्रणाली सुदृढ बनाउनु,
- योजना तथा विकास प्रणाली सूचना प्रविधिमा आधारित, समावेशी तथा नतिजामूलक बनाउनु ।
- प्रवधिमैत्री सेवा प्रवाहमा जोड दिनु ।

७.६ रणनीति

नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन

- स्थानीय शासन तथा नीति, कानून, निर्णय, कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही र प्रभावकारी बनाउने,
- गाउँपालिकाको नीति, कानून तथा निर्णय प्रक्रियामा लक्षित समुदाय र आम नागरिकको अपनत्व वृद्धि गर्ने ।

सङ्गठनात्मक विकास, मानव संशाधन तथा सेवा प्रवाह

- स्थानीय सेवा प्रवाहलाई सरल, सहज, सूचना प्रविधिमा आधारित र सेवाग्राहीमैत्री बनाउने,
- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको संगठन क्षमता सुदृढीकरण गर्ने,
- कार्यविधि निर्माण गरी सेवा प्रवाह तथा कार्य सम्पादनलाई व्यवस्थित गर्ने ।

स्रोत परिचालन

- आन्तरिक राजस्व वृद्धिमा जोड दिने ।
- राजस्वको स्रोत, आधार, दर र प्रशासनलाई सूचना प्रविधिमा आधारित गरी व्यवस्थित गर्ने ।
- सरकारी तथा सार्वजनिक सम्पत्तीको पहिचान तथा अभिलेख तयार गरी संरक्षण र उपयोग गर्ने ।
- स्रोत परिचालनका लागि गैसस, नीजि क्षेत्र, समुदाय, विकास साझेदार, प्रद्रेश र सङ्घीय सरकारका निकायहरूसँग साझेदारी विकास गर्ने ।

तथ्याङ्क प्रणाली र योजना व्यवस्थापन

- योजना व्यवस्थापन प्रक्रियालाई सरल, सूचना प्रविधि तथा नागरिकमैत्री र पारदर्शी बनाउने
- योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनलाई सूचनामा आधारित, सहभागितामूलक र नतिजामूलक बनाउने ।
- गैसस, निजी क्षेत्र, समुदायमा आधारित संस्थासँग समन्वय र साझेदारी अभिवृद्धि गर्ने ।

७.७ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सिमकोट गाउँपालिकाको हाल तर्जुमा गरेको आवधिक योजनाको आधारमा संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र अन्तरगत आगामी तीन आर्थिक वर्षको अपेक्षित नतिजा सूचक तथा मध्यमकालीन लक्ष्य देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका २२ :संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
गाउँपालिकाको नीति, कानून, निर्णय र सेवा प्रवाहबाट सन्तुष्ट सेवाग्राही	प्रतिशत		६०	६४	६८	७२
क्षमता विकास कार्यक्रमबाट लाभान्वित पदाधिकारी, कर्मचारी, नागरिक समाज र विपन्न/ पिछडिएको वर्ग	संख्या		५०	२२०	२४०	२७०
प्रतिव्यक्ति वार्षिक बजेट लगानी	रु.हजार		२४	२५	२७	३०
आन्तरिक आयको औषत वृद्धिदर	प्रतिशत		१५	१६	१७	१८
योजना कार्यान्वयन कार्ययोजनाको परिपालन अनुपात	प्रतिशत		७०	७०	८०	८०
कार्यान्वयन रहेका नीति, ऐन नियम, कार्यविधि र मापदण्ड	संख्या		२९	५०	१००	१३०

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				०७९/८०	०८०/८१	०८१/८२
कूल गुनासो मध्ये सुनुवाई भएका गुनासोको फछ्र्यौट अनुपात	प्रतिशत		७०	७५	७५	८०
अभ्यासमा रहेका सामाजिक जवाफदेहिताका औजारका प्रकार	प्रकार		३	४	४	५
सुचारु विषयगत सेवा/सुविधा को प्रकार (स्वास्थ्य, शिक्षा, कृषि, पशु सेवा, पूर्वाधार, महिला र बालबालिका, वातावरण तथा विपद्, आदी)	संख्या		५	८	९	९
कार्यपालिका, वडा कार्यालय र विषयगत शाखाको आफ्नो भवन	संख्या		१	५	२	१
कार्यालयमा कार्यरत प्राविधिक मानव संशाधन	संख्या		२१	२५	२८	३०
दरवन्दी अनुसारको नपुग जनशक्ति	संख्या		६	१	१	१
राजस्व शाखामा कार्यरत कर्मचारी	संख्या		१	२	२	३
आन्तरिक आयको अनुपात	प्रतिशत		२५	२६	२७	२८
राजस्व र लेखाको सफ्टवेयर	संख्या		२	२	२	२
राजस्व सुधार कार्यक्रम लगानी (दस्तावेजका आधारमा राख्ने)						
आय-व्यय सार्वजनिक गर्ने माध्ययम वा प्रकार	संख्या		१	२	३	३
राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकमको अनुपात	प्रतिशत		२०	२१	२१	२२
वित्तीय हस्तान्तरणबाट प्राप्त वार्षिक रकम	प्रतिशत		१४	१४	१५	१५
वार्षिक वास्तविक खर्च रकम	प्रतिशत		६४.७७	७०	७०	७५
लक्षित वर्गको लगानीको अंश	प्रतिशत					
सुचारु तथ्याङ्क तथा सूचना व्यवस्थापन प्रणाली	संख्या		१	२	३	४
आयोजना बैंकमा सूचीकृत आयोजना	संख्या		०	१०	१५	२०
समयमै सम्पन्न आयोजना संख्याको अनुपात	प्रतिशत		७०	७५	७८	८१
विषय क्षेत्रगत रणनीतिक/गुरु योजना	संख्या		०	१	२	३
आयोजना/कार्यक्रम अनुगमन प्रतिवेदन संख्या (पटके, मासिक, चौमासिक, बार्षिक)	पटक		१	२	३	३
उपभोक्ता समितिको योगदान	प्रतिशत		१०	१५	१५	१५
योजना कार्यान्वयन कार्ययोजना	भए/ नभएको		भएको	भएको	भएको	भएको

७.८ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

उपलब्ध बजेट सीमा तथा मार्गदर्शन, कार्यक्रम तथा आयोजनाको संक्षिप्त विवरण र मध्यमकालीन बजेट खाकाको आधारमा संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको खर्च र सोको स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका २३ :विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान (रु हजारमा)				बजेटको श्रोत (रु हजारमा)			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक श्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
२०७९/८०	११४१५	७३५४.६८	४०६०.३२	०	१०००	४५००	५०००	९१५
२०८०/८१	१०७४५	६९२३	३८२२	०	११००	६०५०	५५००	२४५
२०८१/८२	१२१६५	७८३७.९१	४३२७.०९	०	१२१०	६६५५	६०५०	१६६५
जम्मा	३४३२५	२२११५.६	१२२०९	०	३३१०	१७२०५	१६५५०	२८२५

७.९ कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

कार्यक्रम तथा आयोजनाको उद्देश्य,अवधि,लागत तथा तथा अपेक्षित उपलब्धि सहितको संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २४ : संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रको कार्यक्रम तथा आयोजनाको विवरण

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन						
१	नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका मापदण्ड निर्माण, संशोधन, प्रवोधीकरण, तथा प्रकाशन	संगठन विकास	सालबसाली	७५०	कानूनहरुको प्रति,निर्णय माईन्युट	गाउँपालिकामा एकल अधिकार सूची भित्रका सम्पूर्ण कानूनहरुको निर्माण भई कार्यान्वयन भएको हुने ।
२	सुशासन तथा स्थानीय जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम (सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन एकीकृत संयन्त्र विकास र अनुशरण)	सामाजिक जवाफदेहिताको विकास	सालबसाली	१०५०	माईन्युट र फोटो	गाउँपालिकामा मासिक, चौमासिक,अर्धवार्षिक र वार्षिक रुपमा सुशासन तथा जवाफदेहिता प्रवर्द्धनका क्रियाकलापहरु सञ्चालन भएको हुने ।
३	नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण तथा वहस कार्यक्रम	सामाजिक जवाफदेहिताको विकास	सालबसाली	४५०	फोटोहरु	नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण तथा वहस कार्यक्रम सञ्चालन भई कार्यव्यवहारमा सुधार भएको हुने ।
४	विद्युतीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	छरितो सेवा प्रवाह	२०७९/८०-२०८१/८२	१६५०	माईन्युट र फोटो	गाउँपालिकाबाट सम्पादन गरिने कामहरु कागज रहित भएको हुने ।
५	विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	वैकल्पिक विवाद निरुपण	सालबसाली	१६५०	फोटो	न्यायिक समिति सक्रिय भएर विवादहरुको निरुपण चुस्त हुने गरेको ।
६	स्थानीय नीति, योजना, सेवा प्रवाह र कार्यक्रम सम्बन्धी अध्ययन र सर्वेक्षण	संगठनात्मक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	७५०	अभिलेख,अवलोकन ,फोटो	संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण भई यसबाट आएको सुझावहरु कार्यान्वयन भएको

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	कार्यक्रम					हुने ।
	जम्मा			६३००		
सङ्गठनात्मक विकास, मानव संशाधन तथा सेवा प्रवाह						
७	कार्यालय भवन तथा भौतिक निर्माण र सुधार कार्यक्रम	प्रभावकारी सेवा प्रवाह	२०७९/८०-२०८१/८२	३७०	फोटो,अवलोकन	गाउँपालिकाले आफ्नै कार्यालय भवनबाट सेवा प्रवाह गरेको हुने ।
८	स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) प्रवर्द्धन कार्यक्रम	संगठनात्मक विकास	सालबसाली	१५०	अभिलेख	संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनमा असी भन्दा बढी प्राप्ताङ्क ल्याई उत्कृष्ठ स्थानीय तह घोषणा भएको हुने
९	जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक संस्था क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	१९५०	माइन्युट र फोटो	प्रभावकारी कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाह भएको हुने
१०	अन्तर स्थानीय तह परामर्श तथा अनुभव आदान-प्रदान कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	११०	माइन्युट र फोटो	अन्तर स्थानीय तहबिच समन्वयात्मक रुपमा कामहरु भएको हुने ।
११	कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	७०	माइन्युट र फोटो	राम्रो काम गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत एवं प्रोत्साहन गर्ने कार्यको थालनी भएको हुने ।
१२	संगठन विकास र सुदृढीकरण कार्यक्रम	संगठनात्मक विकास	सालबसाली	८५००	अभिलेख,दस्तावेज	संगठन तथा व्यवस्थापन सर्बेक्षण भई आवश्यक दरबन्दी सृजना र पदपुर्ति भएको हुने ।
१३	सेवाग्राही प्रतिक्षालय, सोधपुछ कक्ष, कार्यकक्ष, भौतिक सुविधा, सूचना प्रविधि र उपकरण व्यवस्थापन कार्यक्रम	प्रभावकारी सेवा प्रवाह	सालबसाली	५०००	अवलोकन,फोटो	गाउँपालिकामा आवश्यक पूर्वाधारहरुको निर्माण भएर सेवा प्रवाहमा सहजता भएको हुने ।

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	(कार्यपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा र वडा कार्यालय र सेवा केन्द्रहरू समेत)					
१४	न्यायिक समिति सञ्चालन, मेलमिलाप तथा न्याय सम्पादन कार्यक्रम	वैकल्पिक विवाद निरुपण	सालबसाली	३५००	फोटो	न्यायिक समिति सक्रिय भएर विवादहरुको निरुपण चुस्त हुने गरेको ।
१५	टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन कार्यक्रम	संगठनात्मक विकास	सालबसाली	३०	माईन्युट,फोटो	बस्ती तहको योजना तर्जुमा लगायत अन्य चेतनामूलक अभियानमा टोल विकास संस्था परिचालन भएको हुने ।
१६	लक्षित वर्ग संरचना सुदृढीकरण र क्षमता विकास कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	५०००	माईन्युट,फोटो	लक्षित वर्गको समिति, सञ्जालको क्षमता विकास भई आवाज बुलन्द गर्न सक्ने भएका हुने ।
१७	गै.स.स (NGO) समन्वय तथा सामाजिक परिचालन कार्यक्रम	एकीकृत विकास	सालबसाली	६०	माईन्युट,फोटो, अभिलेख	गै.स.स.मार्फत सामाजिक अभियानका कार्यक्रमहरु सञ्चालन भएको हुने ।
१८	कर्मचारी कार्य सम्पादन सम्झौता र कार्यसम्पादन मूल्याङकन	संगठनात्मक विकास	सालबसाली	९०	माईन्युट, दस्तावेज	कार्यालय प्रमुख र शाखा प्रमुखहरु बिच कार्य सम्पादन सम्झौता र सोही आधारमा कार्य सम्पादन मूल्याङकन भएको हुने ।
१९	क्षमता विकास समिति र क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वन	क्षमता विकास	सालबसाली	०		
	जम्मा			२४८३०		
			स्रोत परिचालन			
२०	आन्तरिक आयको संभाव्यता विश्लेषण	आय बृद्धि	सालबसाली	२५०	कार्ययोजना दस्तावेज	राजश्व सुधार योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन भई

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	तथा प्रक्षेपण (राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन)कार्ययोजना परिमार्जन)					गाउँपालिकाको आन्तरिक आयमा बृद्धि भएको हुने ।
२१	राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण र सञ्चालन कार्यक्रम	राजश्व बृद्धि	सालबसाली	२५०	फोटो,अभिलेख	राजश्व संकलनमा बृद्धि भएको हुने ।
२२	राजस्व परामर्श समिति तथा शाखा सुदृढीकरण कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	०		
२३	करदाता शिक्षा कार्यक्रम (वडा स्तरमा वार्षिक)	क्षमता विकास	सालबसाली	१५	माईन्युट र फोटो	कर रकमा बृद्धि भई कर संकलनमा सहजता आएको हुने
२४	करदाता प्रोत्साहन कार्यक्रम	आन्तरिक आयमा बृद्धि	सालबसाली	०	माईन्युट र फोटो	
२५	राजस्व परिचालन र अनुगमन कार्यक्रम	सामाजिक जवाफदेहिता	सालबसाली	६०	फोटो,निर्णय माईन्युट	आन्तरिक रुपमा संकलन गरेको कर र राजश्वको प्रभावकारी परिचालन भएको हुने ।
२६	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढीकरण	संगठनात्मक विकास	सालबसाली	०	माईन्युट र फोटो	
२७	अन्तर स्थानीय तह, सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार, निजि क्षेत्र र विकास साझेदार समन्वय तथा अन्तरसम्बाद कार्यक्रम	संगठनात्मक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२	६०	अवलोकन,फोटो	तीन वटै तहका साझा सवालहरु समन्वय र सहकार्यमा कार्यान्वयन भएको हुने ।
२८	राजस्व शाखा स्थापना	संगठनात्मक विकास	२०७९/८०-२०८१/८२			राजश्व शाखाको छुट्टै स्थापना र उक्त शाखा हेर्ने कर्मचारी खटिनुका साथै राजश्व संकलनमा बृद्धि भएको हुने ।

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
	जम्मा			६३५		
	तथ्याङ्क प्रणाली र योजना व्यवस्थापन					
२९	स्थानीय आयोजना बैंक तर्जुमा	सिमित श्रोतका कारण समुदायबाट माग भएका योजना कार्यान्वयनका लागि अन्य निकायसंग सहकार्य गर्ने	सालबसाली	०	अभिलेख,दस्तावेज	
३०	योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन अनुगमन, मूल्याङ्कन र सिकाई प्रणाली सञ्चालन	सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन	सालबसाली	३००	माईन्युट र फोटो	प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि सहभागितामूलक योजना तर्जुमा,कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन भएको हुने
३१	विषयगत गुरुयोजना तर्जुमा र अद्यावधिक कार्यक्रम (कृषि, पर्यटन, यातायात, भूउपयोग, जलवायु अनुकुलन तथा विपद व्यवस्थापन)	क्षेत्रगत विकास	सालबसाली	५००	गुरुयोजनाको दस्तावेज	विषय क्षेत्रगत गुरु योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुने ।
३२	मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी तथा आवधिक योजनाको मद्यावधी समीक्षा र अद्यावधिक	प्रस्तावित कार्यक्रमलाई बजेट अभाव हुन नदिनु	सालबसाली	५०	मध्यमकालीन खर्च संरचना दस्तावेज	प्रत्येक तीन वर्षको बजेट प्रक्षेपणलाई आधार मानेर मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा भई कार्यान्वयन भएको हुने ।
३३	तेस्रो पक्षवाट प्राविधिक परीक्षण तथा आयोजनाको मूल्याङ्कन (रु. २५ लाखभन्दा बढी लागतका बार्षिक ३ वटा)	सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन	सालबसाली	३००	अवलोकन र फोटो	तेस्रो पक्षबाट गरिने प्राविधिक परीक्षणबाट आएका सुझावहरुको कार्यान्वयन भएको हुने

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम/आयोजना	उद्धेश्य	अवधि (शुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
३४	उपभोक्ता समिति क्षमता विकास कार्यक्रम	क्षमता विकास	सालबसाली	८१०	माईन्युट र फोटो	उपभोक्ता समितिले लेखा र समग्र समिति व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्राप्त गरी समिति प्रभावकारी रुपमा परिचालन भएको हुने ।
३५	वस्तुस्थिति विवरण तयारी र अद्यावधिक	नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा	सालबसाली	४५०	बस्तुगत विवरण दस्तावेज	गाउँ वस्तुगत विवरणको तयारी,वार्षिक रुपमा अद्यावधिक भई योजना तर्जुमा भएको हुने ।
३६	नतिजामा आधारित वार्षिक योजना तर्जुमा	समावेशी विकास	सालबसाली	१५०	वार्षिक विकास योजना दस्तावेज	समग्र वर्ग,क्षेत्र र जातजातिलाई समेटेर योजना तर्जुमा भएको हुने ।
	जम्मा			२५६०		

७.१० जोखिम पक्ष तथा अनुमान

न्यायिक समितिको कार्यबोझ र विवादको जटिलताको कारण समयमा मेलमिलाप वा निरुपणबाट विवाद समाधान हुन जोखिम रहन सक्छ। न्यायिक समिति तथा मेलमिलाप केन्द्रको माध्यमबाट साना विवादहरु सजिलै छोटो समयमा कम खर्चिलो तरिकाबाट समाधान भएको हुनेछ । विवाद निरुपणको वैकल्पिक समाधानको उपायलाई नागरिकले रोजेर छरितो रुपमा सेवा प्राप्त गर्नेछन् ।

गाउँपालिकाले प्रदेश, संघ तथा सरोकारवालाहरुको सहकार्यमा स्थानीय नीति र कानून तर्जुमा, दक्ष मानव संशाधनको सीप र दक्षतामा अभिबृद्धि गरी अपेक्षित नतिजा हासिल भएको हुनेछ।

प्रचलित कानुन तथा स्थानीय आवश्यकताको आधारमा प्रगतिशिल करको दायरा तय गरी राजस्व संकनल बृद्धि गर्न सकिने। स्थानीयवासीहरुमा कर तथा शुल्क वाध्यकारी अवस्थामा बाहेक अरु बेला सालवसाली कर शुल्क तिर्ने वानी नभएकोले लक्ष्य अनुसारको राजश्व संकलन गर्न नसकिने जोखिम रहन सक्छ।

स्थानीय तहलाई प्रदेश, संघ तथा अन्य गैसस, समुदाय, सहकारी र नीजि क्षेत्रको समेत समन्वय सहकार्यमा तथ्यांक व्यवस्थापन, दीर्घकालीन तथा अल्पकालीन योजना निर्माण र त्यसको उचित व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम, अभिमुखिकरण तथा विज्ञता सहयोग प्राप्त हुन सक्नेछ।

स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र तथा काम कर्तब्य अधिकारका क्षेत्र असिमित भएकाले तथ्यांक व्यवस्थापन, दीर्घकालीन तथा अल्पकालीन योजनाहरुलाई संस्थागत गर्न समय लाग्ने हुन सक्छ । निरन्तर नौलो अभ्यासहरु गर्दा त्रुटी हुन सक्ने जोखिम रहन सक्नेछ।

गाउँपालिकाबाट प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि पर्याप्त स्रोत र साधन, प्रविधि तथा दक्ष जनशक्तिको कमी जोखिमको रूपमा रहेका छन् । तालिम, दक्षता तथा उत्प्रेरणाको कमीका कारण कर्मचारीबाट लक्ष्य अनुसारको अपेक्षित नतिजा आउन नसक्ने पनि जोखिम रहन सक्छ। स्रोत र साधन, प्रविधि र दक्ष जनशक्तिको उत्पादन तथा विकास हुने, दक्ष तथा प्रविधिमैत्री व्यवस्थापनबाट सेवा प्रवाह र विकास निर्माणका कार्य छिटो, छरितो, पारदर्शी, मितव्ययी तथा गुणस्तरीय हुने अनुमान रहेको छ।

अनुसुचीहरु

अनुसूची १ : मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यदल

क्र.सं.	समितिका पदाधिकारी	जिम्मेवारी
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	संयोजक
२	प्रमुख, शिक्षा,युवा तथा खेलकुद शाखा	सदस्य
३	प्रमुख, स्वास्थ्य शाखा	सदस्य
४	प्रमुख, लेखा मशाखा	सदस्य
५	प्रमुख, प्रशासन शाखा	सदस्य
६	प्रमुख, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा	सदस्य
७	प्रमुख, कृषि विकास शाखा	सदस्य
८	प्रमुख, पशु सेवा शाखा	सदस्य
९	प्रमुख, पूर्वाधार शाखा	सदस्य
१०	प्रमुख, योजना तथा अनुगमन शाखा	सदस्य सचिव

अनुसूची २ : मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा सम्बन्धी मार्गदर्शन

पृष्ठभूमि

नेपालमा सङ्घीय शासन व्यवस्थाको अभ्याससँगै स्थानीय सरकार संचालनका लागि संरचनागत एवम् व्यवस्थापकीय क्षेत्रमा उपलब्धिमूलक कार्यहरू भएका छन् । जसबाट स्थानीय शासन सञ्चालन, सेवा प्रवाह र विकास उपलब्धि हासिल गर्ने गति तिब्र बनाउँदै जनअपेक्षालाई सम्बोधनका लागि अनुकूल वातावरण बन्दै गएको छ । स्थानीय सरकारहरूले अन्तर सरकार, नीजि क्षेत्र, सहकारी र समुदाय तथा नागरिक बीचको समन्वय, साझेदारी र सहकार्यलाई प्रभाबकारी बनाउँदै लगेका छन् ।

जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारका रूपमा स्थानीय सरकारले दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिलाई मध्यनजर गर्दै नागरिकको जीवनस्तरमा गुणस्तरीय परिवर्तन ल्याउन वस्तुपरक ढंगले विकासको मार्गचित्र तयार गर्नु जरुरी देखिन्छ । सङ्घीय संरचनामा आधारित संवैधानिक, नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्था अनुसार स्थानीय सरकारहरूले स्थानीय धरातलिय विशिष्टता तथा नागरिकको वास्तविक आवश्यकता र चाहाना प्रतिविम्बित हुने गरी आफ्ना प्रयासहरू अगाडि बढाउनु आवश्यक छ । यसका लागि स्थानीय सरकारले हालको राजनीतिक, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा प्राविधिक परिस्थितिले सिर्जना गरेको अवसरहरूको पूर्ण सदुपयोग हुने गरी योजना तथा बजेट तर्जुमालाई योजनाबद्ध, व्यवस्थित र नतिजामूलक बनाउन आवश्यक छ । स्थानीय सरकारले विकास प्रक्रियालाई निर्दिष्ट गन्तब्यतर्फ उन्मुख गराइ अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न सरोकारवाला पक्ष समेतको सहभागितामा सहभागितामूलक तथा समावेशी विकासको अवधारणा बमोजिम योजना तथा बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अबलम्बन गर्न आवश्यक छ । दीर्घकालीन, आवधिक तथा विषयगत रणनीतिक/गुरुयोजनाले दिशानिर्देश गरे बमोजिमको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकताको आधारमा वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी स्थानीय समस्याको सम्बोधन गर्ने, जनताको मनोभावना बुझ्ने र चाहना सम्बोधन गर्ने गर्नुपर्दछ । योजनाले उपलब्ध हुने सक्ने सम्भाव्य श्रोत साधन परिचालन गरी अनुमानित र विनियोजन बजेटको विचमा रहने खाडलको पूर्तिलाई सुनिश्चित गर्न सक्नु पर्दछ ।

कानूनी रूपमा हेर्दा अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा (२१) को उपदफा (३) बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्षको असार १० गते भित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित स्थानीय सभामा पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यसै गरी उपदफा (५) ले राजस्व र व्यवको अनुमान नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार हुनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । तसर्थ नेपाल सरकारबाट स्वीकृत आय र व्ययका शिर्षकहरूको वर्गीकरण र एकीकृत आर्थिक संकेत तथा वर्गीकरण र व्याख्या, २०७४ अनुसार बजेट तर्जुमा गर्न अधिकतम प्रयास गर्ने समेत यस मार्गदर्शनको उद्देश्य रहेको छ । दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिलाई केन्द्र विन्दुमा राखी व्यवस्थित, प्रभावकारी र नतिजामूलक रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचना समेत आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियामा स्थानीय विषयगत समिति पदाधिकारी, विषयगत महाशाखा/शाखा, वडा समिति र स्थानीय सरोकारवालाई उपलब्ध गराउन यो मार्गदर्शन तयार गरिएको छ । कार्यपालिकाबाट प्राप्त बजेट सीमा तथा प्राथमिकता निर्धारणको आधार तथा प्रक्रिया बमोजिम यस मार्गदर्शन अनुसार आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम समेत मध्यमकालीन खर्च संरचना प्रस्ताव तयार गर्नुपर्नेछ ।

कार्यक्रम तथा उपलब्धिको संक्षिप्त समीक्षा

सिमकोट गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम कोभिड १९ को अवरोध एवम् विश्वव्यापी रूपमा देखापरेको अस्वाभाविक मूल्यवृद्धिका बावजुद प्रदेश तथा सङ्घीय सरकार र विकास साझेदार निकायसँग समन्वय, साझेदारी र सहकार्य गरी लक्ष्य अनुसार कार्यान्वयन तर्फ उन्मुख रहेको छ । स्वीकृत भएका केही आयोजना तथा कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन् भने बाँकी सम्पन्न हुने अवस्थामा रहेका छन् । बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको समय तालिका पालना, प्रक्रिया तथा नतिजा अनुगमन गरी कार्यतालिका र निर्धारित मापदण्ड र अपेक्षित नतिजा अनुसार कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित गर्न कार्यानुभव, सीप तथा क्षमता र कार्यविधिको कमी महशुस गरिएको छ । आगामी वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा देखि नै कार्यान्वयन कार्ययोजना, खरिद योजना र

अनुगमन योजना बनाई यसलाई व्यवस्थित गर्नु पर्ने सिकाई समेत भएको छ । आवधिक योजनाको लक्ष्य तथा प्रगति र चालु आर्थिक वर्षको प्रमुख आयोजना तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको अवस्था र हालसम्मको उपलब्धि समेतलाई मध्यनजर गरी आगामी तीन आर्थिक वर्षका लागि यथासम्भव आयोजना र कार्यक्रमगत रूपमा नभएमा उप-क्षेत्रगत रूपमा मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा गर्नुपर्नेछ ।

योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधारहरू

नेपालको संविधानले तिनै तहका सरकारले सरकारी कोषबाट वार्षिक बजेट अनुरूप बजेटको उपयोग गर्ने व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकारको सन्दर्भमा बजेट राजनीतिक, कानूनी र प्राविधिक विषय पनि हो । सङ्घीय शासन व्यवस्था संचालन र उपरोक्त सन्दर्भमा बजेट तर्जुमाको अभ्यास अत्यन्त गहन र महत्वपूर्ण विषय हो । तसर्थ बजेट तर्जुमाको अभ्यासमा संलग्न गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमासँग सम्बन्धित समिति तथा विषयगत निकाय/शाखाका कर्मचारी, संलग्न सरोकार पक्ष र व्यक्तिहरू बजेट तर्जुमाको नीतिगत र कानूनी व्यवस्थाको बारेमा जानकार हुन जरुरी छ । मध्यमकालीन खर्च संरचनामा समेत आगामी आर्थिक वर्षको बजेट तर्जुमा गर्दा देहायअनुसारका सान्दर्भिक नीतिगत तथा कानूनी व्यवस्थालाई आधार लिइनेछः

१. नेपालको संविधानका सान्दर्भिक धाराहरू (भाग ३: मौलिक हक र कर्तव्य, भाग ४: राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति र दायित्व, भाग ५: राज्यको संरचना र राज्यशक्तिको बाँडफाँड, भाग १७: धारा २१४ देखी २३०)
२. गाउँपालिकाको कार्य सम्पादन तथा कार्य विभाजन नियमावली
३. प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४ का सान्दर्भिक दफाहरू (परिच्छेद ४: प्राकृतिक श्रोतको परिचालन, राजस्व बाँडफाँट र अनुदान)
४. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को सान्दर्भिक दफाहरू (परिच्छेद ६: दफा २४ र २५, परिच्छेद ९: दफा ५४ देखी ६८ र परिच्छेद १०: दफा ६९ देखी ८०)
५. अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ का सान्दर्भिक दफाहरू (परिच्छेद २: राजस्वको अधिकार, परिच्छेद ३: राजस्वको बाँडफाँड, परिच्छेद ४: अनुदानको अवस्था, परिच्छेदः वैदेशिक सहायता र आन्तरिक ऋण, परिच्छेद ६: सार्वजनिक खर्च व्यवस्था, परिच्छेद ७: राजस्व र व्ययको अनुमान, परिच्छेद ८: वित्तिय अनुशासन)
६. आर्थिक कार्यविधि वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ का सान्दर्भिक दफा तथा नियमहरू (बजेट निर्माण, निकासा, खर्च, रकमान्तर र नियन्त्रण, बजेट र कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यक्रम स्वीकृती र संशोधन, प्रगति समीक्षा)
७. सावर्जनक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावलीका सान्दर्भिक दफाहरू (ऐनको परिच्छेद २: खरिद कार्यको जिम्मेवारी र खरिद विधिसम्बन्धी व्यवस्था, नियमको परिच्छेद २: खरिद कारवाहीको तयारी, खरिद योजना र लागत अनुमान)
८. दिगो विकास लक्ष्य (लक्ष्य १, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १५, १६ तथा १७)
९. दीर्घकालीन सोच तथा पन्ध्रौ योजनाको सान्र्दभिक बुँदाहरू
१०. गाउँपालिकाको दीर्घकालीन नीति तथा कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता र विषयगत लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति र रणनीतिक कार्यक्रम तथा आयोजना
११. समपुरक तथा विशेष अनुदानसम्बन्धी कार्यविधि, २०७६

बजेट सीमा

बजेट वर्ष आ.व.२०७९/८० समेत आगामी ३ आर्थिक वर्षको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाको लागि आयोजना तथा उपक्षेत्रगत रूपमा बजेट सीमा निर्धारण गरिएको छ। बजेट सीमा आयोजना तथा कार्यक्रम एवम् उपक्षेत्रको कुल खर्च, चालु खर्च, पुँजीगत खर्च र वित्तिय व्यवस्था तथा सोको स्रोत समेत समावेश गरिएको छ, जुन देहायअनुसार रहेको छ :

क्र.सं.	विषय क्षेत्र/उपक्षेत्र	आर्थिक वर्ष	बजेट सीमा (रु.)				बजेटको श्रोत (रु.)			
			कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
१.	आर्थिक विकास	२०७९/८०	२००४५	१२९१५	७१३०.०१	०	०	५५००	०	१४५४५
		२०८०/८१	७६११५	४९०४०.९	२७०७४.१	०	१२५०	६०५०	१५००	६७३१५
		२०८१/८२	७६७७५	४९४६६.१	२७३०८.९	०	१३७५	६६५५	१६५०	६७०९५
२.	सामाजिक विकास	२०७९/८०	४०९६७	२६३९५.०४	१४५७१.९६	०	१५००	५५००	६५००	२७४६७
		२०८०/८१	५२९८७	३४१३९.५२	१८८४७.४८	०	१६५०	६०५०	७१५०	३८१३७
		२०८१/८२	५३२८२	३४३२९.५९	१८९५२.४१	०	१८१५	६६५५	७८६५	३६९४७
३.	पूर्वाधार विकास क्षेत्र	२०७९/८०	२३१२९०	१४९०२०	८२२७०	०	१५००	५५००	६५००	२१७७९०
		२०८०/८१	२८०३९९	१८०६६१	९९७३८	०	१६५०	६०५०	७१५०	२६५५४९
		२०८१/८२	३१७२४३	२०४४००	११२८४३	०	१८१५	६६५५	७८६५	३००९०८
४.	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र	२०७९/८०	१६०३१०	१०३२८७.७	५७०२२.३	०	१५००	५५००	६५००	१४६८१०
		२०८०/८१	१७६७७१	११३८९३.६	६२८७७.४	०	१६५०	६०५०	७१५०	१६१९२१
		२०८१/८२	१९४४४८	१२५२८२.९	६९१६५.२	०	१८१५	६६५५	७८६५	१७८११३
५.	संस्थागत विकास क्षेत्र	२०७९/८०	११४१५	७३५४.६८	४०६०.३२	०	१०००	४५००	५०००	९१५
		२०८०/८१	१०७४५	६९२३	३८२२	०	११००	६०५०	५५००	२४५
		२०८१/८२	१२१६५	७८३७.९१	४३२७.०९	०	१२१०	६६५५	६०५०	१६६५
	जम्मा	**२०७९/८०**	४६४०२७	२९८९७२	१६५०५५	०	५५००	२६५००	२४५००	४०७५२७
		२०८०/८१	५९७०१७	३८४६५८	२१२३५९	०	७३००	३०२५०	२८४५०	५३३१६७
		२०८१/८२	६५३९१३	४२१३१७	२३२५९७	०	८०३०	३३२७५	३१२९५	५८४७२८
			१७१४९५७	११०४९४७	६१००१०	०	२०८३०	९००२५	८४२४५	१५२५४२२

बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन

आगामी आर्थिक वर्ष र त्यसपछिका थप दुई आर्थिक वर्षको लागि उपलब्ध बजेट सीमा भित्र रही गाउँपालिकाको नीति, विषयगत क्षेत्र रणनीतिक तथा गुरुयोजना, आगामी वर्षको लागि प्रस्तुत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको

आधारमा देहायमा उल्लिखित विषयहरूलाई मध्यनजर गरी आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको छनौट, प्राथमिकता निर्धारण, बजेट अनुमान तथा सांकेतीकरण र आयोजना तथा कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण समेत तयार गरी तोकिएको समय सीमाभित्र पेश गर्नु हुन अनुरोध छ :

१. नेपालको संविधानको मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व र अनुसुची ८ र ९ मा उल्लेखित अधिकारहरूसँग तालमेल हुने आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्नुपर्नेछ ।
२. मध्यमकालीन खर्च संरचना तथा सार्वजनिक खर्च विवरणमा उल्लिखित खर्चलाई ध्यान दिई आयोजना तथा कार्यक्रमको प्राथमिकता निर्धारण र छनौट गर्नुपर्नेछ ।
३. आवधिक योजना तथा विषयक्षेत्र रणनीतिक/गुरुयोजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा प्राथमिकता, विषयगत लक्ष्य तथा उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति तथा प्रमुख कार्यक्रम अनुसार आयोजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्नेछ ।
४. चालु आर्थिक बर्षमा संचालित स्थानीय गौरव, रूपान्तरणकारी, क्रमागत, बहुवर्षीय र अधुरा आयोजना तथा कार्यक्रमलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी बजेट अनुमान गर्नुपर्नेछ ।
५. आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्दा साना, टुक्रे र संख्यात्मक रूपमा धेरै आयोजना छनौट भन्दा ठोस, उपलब्धिमूलक र कार्यान्वयनयोग्य आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको छनौट गर्नु पर्नेछ ।
६. गाउँपालिका स्तरीय योजना छनौट गर्दा आयोजना बैंक तथा मध्यमकालीन खर्च संरचना समावेश भएका वा कानून अनुसार वातावरण प्रभाव अध्ययन लगायत सम्भाव्यता अध्ययन भई डिजाईन, लागत अनुमान तथा विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएका आयोजना तथा कार्यक्रमलाई छनौट गर्नुपर्नेछ ।
७. आम नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसरफाइ, सशक्तीकरण, रोजगारी र उद्यमशिलता विकास हुने तथा सामाजिक आर्थिक पुनर्लाभका कार्यक्रमलाई समावेश गर्नु पर्नेछ ।
८. स्थानीय तहमा राजस्व अभिवृद्धि गर्ने र आयमूलक आयोजना तथा कार्यक्रमलाई अनिवार्य रूपमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
९. कृषि, खाद्यान्न, पशुपंक्षी तथा पर्यटन उपजको उत्पादन, व्यवसायीकरण, विविधिकरण र औद्योगीकरणलाई सहयोग पुऱ्याउने कार्यक्रमहरू छनौट गर्नु पर्नेछ ।
१०. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा स्थानीय तहको नीति तथा कानूनले निर्धारण गरेका दायित्वलाई अनिवार्य रूपमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।
११. विज्ञान, प्रविधि तथा खेलकुद लगायत युवाको सिर्जनशिलता, नवप्रर्वतनशिलता र उद्यमशिलता विकासमा सघाउ पुग्ने आयोजना तथा कार्यक्रमहरू छनौट गर्नु पर्नेछ ।
१३. योग, ज्ञान तथा सीप विकास, अध्ययन, खोज, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनसँग सम्बन्धित आयोजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी समावेश गर्नु पर्नेछ ।
१२. भूउपयोग योजना र क्षेत्र, वस्ती विकास तथा भौतिक विकास योजना तर्जुमा लगायत यस्ता योजनामा प्रस्तावित आयोजना तथा कार्यक्रममा कार्यान्वयन गर्ने योजना छनौट गर्नु पर्नेछ ।
१३. बालबालिकालाई केन्द्रविन्दुमा राखी उनीहरूको बचाउ, संरक्षण, विकास र सहभागिता सम्बन्धी आयोजना तथा कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।
१४. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणजस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयहरूलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।
१५. विकास निर्माण आयोजनाको हकमा ठोस तथा उपलब्धिमूलक आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्नुपर्नेछ । महिला, पिछडिएको वर्ग, विस्थापित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति लक्षित कार्यक्रम महत्व र प्राथमिकता साथ छनौट गर्नुपर्नेछ ।
१६. आयोजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा वातावरणीय प्रभाव अध्ययन र सम्भाव्यता अध्ययन, सर्वेक्षण, ड्रोइङ्ग तथा डिजाइन समेत लागत अनुमान तयार भएका प्राविधिक, वातावरणीय, सामाजिक र सांस्कृतिक रूपमा सम्भाव्य देखिएका आयोजना तथा कार्यक्रम छनौट गर्नुपर्नेछ । आयोजना तथा कार्यक्रमको छनौट गर्दा बजेटको स्रोत

समेत खुलाइ प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ । यसबाट आयोजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा समयमा संचालन गर्न र बजेट अपुग हुन पाउँदैन ।

१७. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा चालु आर्थिक वर्षको खरिद योजनालाई समेत ध्यान दिनु पर्नेछ ।

१८. आयोजना तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गर्नु अगावै सो आयोजना तथा कार्यक्रमबाट लाभान्वित तथा प्रभावित वर्ग तथा समुदाय, साझेदार तथा सहयोगी निकायसंग राय परामर्श गरी सहमती भएको अवस्थामा मात्र आयोजना तथा कार्यक्रम प्रस्ताव तथा छनौट गर्नु पर्नेछ ।

१९. बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा उपलब्ध बजेट सीमा र मार्गदर्शन अनुसार आयोजना तथा कार्यक्रमगत र विषयगत उपक्षेत्र अनुसार छुट्टाछुट्टै रूपमा तर्जुमा गर्नु पर्नेछ ।

२०. उपभोक्ता समिति, नागरिक तथा सामुदायिक संस्था, गैससँग साझेदारी गर्न र सो मार्फत कार्यान्वयन गर्न सकिने आयोजना तथा कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

२१. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को व्यवस्था अनुसार बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी दिगो विकासका लक्ष्य लगायत वातावरण, सुशासन, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् जोखिम व्यवस्थापन, लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणजस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

२२. स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शनमा उल्लेखित ढाँचा तथा फाराममा आयोजना र कार्यक्रम विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

२३. योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा गाउँपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण (प्रोफाइल) ले लक्षित गरे अनुसारका क्षेत्र तथा सबाललाई सम्बोधन गर्नु पर्नेछ ।

आज्ञाले,
उजीर रोकाया
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसूची ३ : तीन आर्थिक वर्षको कार्यक्रम तथा आयोजनागत बजेट, प्राथमिकीकरण र सांकेतीकरण

आर्थिक विकास क्षेत्र

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाइ	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो	दोस्रो	तेश्रो	जम्मा					
उद्देश्य १ : व्यवसायिक कृषि तथा पशुपंछीजन्य उत्पादन र औद्योगीकरणमा वृद्धि गर्नु	१.१. उत्पादन पकेट विकास कार्यक्रम (कृषि फार्म स्थापना समेत)	संख्या	१५	४५	२५००	२५००	२५००	७५००		२	२	२	P2
	१.२. जैविक मल तथा विषादी प्रयोग प्रवर्द्धन कार्यक्रम (भकारो सुधार कार्यक्रम समेत	पटक	१००	३००	०	३००	३००	६००		३	२	२	P1
	१.३. बहुउद्देश्यीय कृषि नर्सरी स्थापना र सञ्चालन गर्ने	संख्या	५	१५	७५०	१०००	१०००	२७५०		२	२	२	p1
	१.४. फलफूल तथा उच्च मूल्ययुक्त बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम	रोपनी	५००	१०००	८००	१५००	१६००	३९००		२	२	२	p1
	१.५. संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्ने	स्थान	०	१	०	५०००	५०००	१००००		३	२	२	p1
	१.६. कृषि यान्त्रिकीकरण	संख्या	५	३०	०	१०००	१०००	२०००		२	२	२	p1
	१.७. कृषि सम्बन्धी सालबसाली कार्यक्रम	पटक	५	१०	१५००	१८००	१८००	५१००		३	२	२	
	कृषि जम्मा		**६३०**	**१४०१**	**५५५०**	**१३१००**	**१३२००**	**३१८५०**					
	१.८. ठेहे सिंचाई आयोजना	किमि	०	५	०	१५०००	१५०००	३००००		२	२	२	p1
	१.९. खोल्सी सिंचाइ	किमि	०					०					p1
	१.१०. स्याँडा सिंचाइ आयोजना	संख्या	०	२	२०००	२०००	२०००	६०००		२	२	२	p1
	१.११. सिंचाइ सम्बन्धी सालवसाली कार्यक्रम	संख्या	०	५	५००	५००	५००	१५००		२	२	२	
	सिचाई जम्मा			**१२**	**२५००**	**१७५००**	**१७५००**	**३७५००**					
	१.१२. नश्ल सुधार तथा पशु उपचार केन्द्र स्थापना	संख्या	०	६०	३००	५००	५००	१३००		३	२	२	p1
	१.१३. उन्नत घाँसेबाली विस्तार कार्यक्रम	रोपनी	०	२५०	०	१००	१००	२००		२	१	२	p2
	१.१४. व्यवसायिक पशु तथा पन्छीपालन कार्यक्रम	संख्या	२	१०	२२००	२५००	२५००	७२००		३	२	२	p1
	१.१५. उन्नत जातको माउवाखा स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने	संख्या	१	५	०	१५००	१५००	३०००		३	२	२	p2

	१.१६. दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना	संख्या	०	०	०	०	०	०		३		२	p1
	१.१७. पशु बधशाला तथा मासु बजार विकास कार्यक्रम	संख्या	०	४	०	१५००	१५००	३०००		३	२	२	p2
	१.१८. पशुसेवा सम्बन्धी सालवसाली कार्यक्रम	पटक	२	८	१०००	१५००	१५००	४०००		३	२	२	
	१.१९. पशु विमा सहजीकरण कार्यक्रम	पटक	०	५	०	१००	१००	२००		३	२	२	p2
	१.२०. घाँस स्रोत केन्द्र विकास कार्यकम	वटा	०	१	०	१००	१००	२००		२	२	२	p2
	पशु विकास जम्मा			३४३	३५००	७८००	७८००	१९१००					
	उद्योग, व्यापार तथा पर्यटन												
उद्देश्य २ : स्थानीय सीप एवम् कच्चा पदार्थमा आधारित लघु, साना तथा घरेलु उद्योगको विकास एवम् विस्तार गर्नु	२.१. व्यापार-व्यवसाय क्षेत्रमा संलग्न भएका लक्ष्यित समूहहरूको खण्डीकृत तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण तथा अद्यावधिक गर्ने	पटक	०	१५	१२०	१२०	१२०	३६०		३	२	१	p2
	२.२. बैंक, वित्तीय संस्था तथा अति विपन्न उद्यमीहरूबीच सहुलियत व्याजदरमा आधारित कर्जा सम्वन्धि कार्यशाला गोष्ठी	पटक	०	१५	०	१००	१००	२००		३	२	८	p1
	२.३. कृषि तथा अन्य उद्यमीहरूले उत्पादन गरेको विकी सामाग्रीको परिमाणमा आधारित अनुदान कार्यक्रम	वटा	०	१००	०	७००	७००	१४००		३	२	१	p1
	२.४. स्थानीय उद्यमीहरूले उत्पादन गरेको सामाग्रीहरूको वजारिकरण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	०	५	०	१००	१००	२००		३	२	१	p1
	२.५. परम्परागत ज्ञान तथा सीप युवापुस्तालाई हस्तान्तरण गर्ने कार्यक्रम	वटा	०	१०	०	५००	६००	११००		३	२	१	p1
	२.६. युवाहरूका लागि लघु उद्यमशीलता सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	५०	२००	१७००	२०००	२५००	६२००		३	२	१	p1
	२.७. एक स्थानीय तह एक उद्योगग्राम कार्यक्रम	वटा	०	१	०	५०००	५०००	१००००		३	२	१	p2
	२.८. कृषि तथा उद्योग मेला तथा प्रदर्शनी	पटक	१	५	०	१००	१३०	२३०		३	२	१	p1
	२.९. पालिकास्तरीय उद्यमी तथा व्यवसायीहरूको सञ्जाल स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन	वटा	०	४	०	५००	५००	१०००		३	२	१	p2
	२.१०. उद्योगको संभाव्यता अध्ययन	पटक	०	४	०	२००	२००	४००		३	२	१	p2
	२.११. कृषि र पशुपंक्षीजन्य उपजको प्रशोधन	संख्या	०	१	०	५०००	५०००	१००००		३	२	१	p1

	उद्योग स्थापना												
	२.१२. दक्ष जनशक्ति उत्पादन कार्यक्रम	संख्या	०	५	०	१००	१००	२००		३	२	१	p2
	२.१३. बजार अनुगमन	संख्या	३	१५	५०	७०	८०	२००		३	२	१	p2
	२.१४.व्यवसाय अुनगमन कार्यक्रम		०	१५	७५	१००	१००	२७५		३	२	१	p2
	उद्देश्य २ को जम्मा			**३९५**	**१९४५**	**१४५९०**	**१५२३०**	**३१७६५**					
उद्देश्य ३ : बैंक तथा वित्तीय सेवामा स्थानीयको सहज पहुँच कायम गर्नु	**बैंक, सहकारी तथा वित्तीय सेवा**												
	३.१. उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरणका लागि सहकारी विकास कार्यक्रम	वटा	०	४	०	२००	३००	५००		३	२	८	p1
	३.२. बैंकिङ सेवा विस्तार कार्यक्रम	संख्या						०		३	२	८	p1
	३.३. विप्रेषण पूँजी परिचालन कार्यक्रम	जना	०	१०	०	२००	२००	४००		३	२	१	p1
	३.४. कृषि, पशुपालन, उद्योग, पर्यटन, निर्माण व्यवसाय बेरोजगार उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम	जना	०	५०	०	३००	४००	७००		२	२	१	p1
	उद्देश्य ३ को जम्मा		**०**	**६४**	**०**	**७००**	**९००**	**१६००**					
उद्देश्य ४: स्थानीय युवा रोजगारी अभिवृद्धि गर्नु	**रोजगार प्रवर्द्धन**		०	४	०	२००	३००	५००		३	२	१	p2
	४.१. गाउँपालिकाभित्र रहेका शैक्षिक वेरोजगारहरूको प्रोफाइल तयार तथा अद्यावधिकीकरण	पटक	०	५	०	१००	१२०	२२०		३	२	१	p2
	४.२. गाउँपालिकाभित्र भएका वैदेशिक रोजगारवाट फर्की उद्यम व्यवसायमा लगानी गर्न इच्छुक व्यक्तिहरूको प्रोफाइल तयारी तथा अद्यावधिक	पटक	०	५	०	७५	७५	१५०		३	२	१	p2
	४.३. शैक्षिक वेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारवाट फर्केकाहरूलाई उद्यशीलता सम्वन्धि तालिम	ज्ना	०	१०	०	१५०	१५०	३००		३	२	१	p1
	४.४. बेरोजगारहरूको सूचनाका लागि वडास्तरीय अभियान सञ्चालन गरी सूचिकृत गर्ने व्यवस्था गर्ने	पटक	०	४	०	५०	५०	१००		३	२	१	p2
	४.५. विप्रेषण आयको उत्पादनमूलक कार्यमा उपयोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण तथा कार्यशाला गोष्ठी सञ्चालन गर्ने	पटक	०	४	०	५०	५०	१००		३	२	१	p2
	४.६. विप्रेषण आयको उत्पादनमूलक कार्यमा	पटक	०	०	०	०	०	०		३	२	१	p2

	उपयोग सम्वन्धि नीति तथा कार्यक्रम निर्माण												
	४.७. ज्याला दर रेट सम्वन्धि नीति निर्माणका लागि कार्यशाला गोष्ठी गरी ज्याला दर रेट निर्धारण गर्ने	पटक	०	४	०	१००	१००	२००		३	२	१	p2
	४.८. विप्रेषणको स्रोतवाट उत्पादनमूलक कार्यमा संलग्न युवा उद्यम व्यवसायीहरूलाई पुरस्कृत गर्ने	ज्ना	०	५	०	१००	१००	२००		३	२	१	p2
	४.९. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर स्वदेशमा केही गर्न चाहने युवाहरूलाई सहुलियत कर्जा कार्यक्रम	ज्ना	०	१५	०	५००	५००	१०००		३	२	१	p1
	४.१०. जैविक विषादी, जैविक मलमा आधारित कृषि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	जना	१०	५०	२००	३००	४००	९००		२	२	२	p1
	४.११. निःशुल्क माटो परीक्षण तथा उपचार	जना	१	३	२००	०	५००	७००		३	३	२	p1
	उद्देश्य ४ को जम्मा			**१०५**	**४००**	**१६२५**	**२३४५**	**४३७०**					
५ पर्यटकीय पूर्वाधार, सेवा र सुविधा	५.१ पर्यटन गुरुयोजना तयारी	संख्या	०	१	०	१०००	०	१०००		३	३	१	p1
	५.२ गाउँपालिका/ वडास्तरमा पर्यटन विकास सम्बन्धी नीति, समिति निर्माण तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ।	स्थान	०	४	०	१००	१००	२००		३	३	१	p1
	५.३ पर्यटन सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने	स्थान	०	८	०	४००	४००	८००		३	३	१	p2
	५.४ संस्कृति सम्पदा सम्वन्धी डकुमेन्ट्री तयार गर्ने ।	पटक	०	१	०	५००	०	५००		३	२	१	p2
	५.५ होमस्टे तालिम	ज्ना	०	१००	०	१५०	१५०	३००		३	२	१	p1
	५.६ समुदायस्तरमा होमस्टे प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	०	४	०	१०००	१०००	२०००		३	२	१	p1
	५.७ ट्रेकिङ्ग गाईड तालिम	जना	०	५०	०	३००	३००	६००		३	२	१	p1
	५.८ स्थानीयस्तरमा सांस्कृतिक महोत्सवको आयोजना गर्ने ।	वटा	०	४	०	२००	२००	४००		३	२	१	p2
	५.९ पर्यटकीय पदमार्ग विकास (महाभारत श्रृंखला)	कि.मि.	५	३०	०	३०००	३०००	६०००		३	३	१	p1
	५.१० पर्यटकीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	संख्या	०	२	०	५०००	५०००	१००००		३	२	१	p1
	५.११ पर्यटन पूर्वाधार, सुविधा सम्बन्धी	पटक	०	१	०	२०००	२०००	४०००		३	२	१	

	सालबसाली कार्यक्रम												
	उद्देश्य ५ को जम्मा		५	२०५	०	१३६५०	१२१५०	२५८००					
६. साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षण र प्रवर्द्धन	६.१ स्थानीयस्तरमा सांस्कृतिक महोत्सवको आयोजना गर्ने ।	वटा		२५०	२५०	२५०	२५०	७५०		३	२	१	p2
	६.२ सम्पदा अध्ययन तथा वृतचित्र	वटा		१	५००		५००	१०००		३	२	१	p2
	६.३ स्थानीय सम्पदा संरक्षण	वटा		४	३००	३००	३००	९००		३	२	१	p2
	६.४ सँस्कृति सम्बन्धी सालबसाली कार्यक्रम	पटक		५	६००	६००	६००	१८००		३	२	१	
	६.५ स्थानीय सम्पदा तथा संस्कृति अध्ययन	पटक	०	१	१५००	१५००	१५००	४५००		३	२	१	p1
	६.६ मौलिक कला गीत तथा नृत्य प्रशिक्षण	पटक	०	१	५००	१५००	१५००	३५००		३	२	१	p2
	६.७ स्थानीय सांस्कृतिक संग्राहलय स्थापना	संख्या	०	१	१५००	१५००	१५००	४५००		३	२	१	p1
	६.८ मौलिक गीत तथा कला प्रतियोगिता	पटक	०	१	१०००	१५००	१५००	४०००		३	२	१	p2
				२६४	६१५०	७१५०	७६५०	२०९५०					
	कुल जम्मा				२००४५	७६११५	७६७७५	३४५०५५					

सामाजिक विकास क्षेत्र

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतक स्तम्भ संकेत	जलवायु	लैङ्गिक	दिगो विकास लक्ष्य	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	शिक्षा,विज्ञान तथा नवप्रवर्तन												
उद्देश्य १ : गुणस्तरीय शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु	१.१ विद्यालय पूर्वाधार सुधार कार्यक्रम	पटक	१	५	०	१०००	१०००	४०००		३	२	४	p1
	१.२ विद्यालय सुविधा विस्तार कार्यक्रम	पटक	१	५	०	१५००	१५००	६०००		३	२	४	p2
	१.३ विद्यालय सूचना प्रविधि कार्यक्रम	पटक	१	५	०	२०००	२०००	८०००		३	२	४	p1
	१.४ आवासिय विद्यालय सञ्चालन	संख्या	२	१०	१०००	१०००	१०००	५०००		३	२	४	p1
	१.५ विद्यालय संरचनागत सुधार कार्यक्रम	पटक	१	३	३००	३००	३००	९००		३	२	४	p2

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतक स्तम्भ संकेत	जलवायु	लैङ्गिक	दिगो विकास लक्ष्य	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	१.६ प्रारम्भिक बाल विकास कार्यक्रम	पटक	१	५	५०	१००	१००	४५०		३	२	४	p1
	१.७ शैक्षिक गुणस्तर सुधार कार्यक्रम	पटक	१	१०	०	१०००	१०००	४०००		३	२	४	p1
	१.८ विद्यालय जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	१	५	१४००	१४००	१४००	५६००		३	२	४	p2
	१.९ जीवनउपयोगी शिक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	२	१०	३००	३००	३००	१२००		३	२	४	p1
	१.१० प्राविधिक शिक्षा प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	५	०	५००	५००	२०००		३	२	४	p1
	१.११ क्याम्पस सञ्चालन सहयोग कार्यक्रम		१	५	५०	५०	५०	२५०		३	२	४	p1
	१.१२ विद्यालय पोषण सुधार कार्यक्रम	पटक	१	५	१०००	१०००	१०००	५०००		३	२	४	p2
	१.१३ शैक्षिक अध्ययन अनुसन्धान कार्यक्रम	पटक	१	५	०	५००	५००	२०००		३	२	४	p2
	१.१५ शिक्षा शाखा व्यवस्थापन	पटक	१	५	०	५००	५००	२०००		३	२	४	p2
	१.१६ गाउँ शिक्षा योजना तर्जुमा	पटक	१	५	०	१०००	१०००	४०००		३	३	४	p1
	१.१७ नियमित कार्यक्रम	पटक	१	५	५००	५६०	१०००	४०६०		३	२	४	p2
	१.१८ स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण	पटक	१	५	०	५००	०	५००		३	२	४	p1
	१.१९ नेतृत्व तथा क्षमता विकास	पटक	१	५	५००	६००	७००	३४००		३	२	४	p1
	उद्देश्य १ जम्मा				५१००	१३८१०	१३८५०	५८३६०					
	स्वास्थ्य तथा पोषण												
उद्देश्य २ : स्वास्थ्य तथा पोषणको	२.१ जनस्वास्थ्य संस्था पूर्वाधार कार्यक्रम	पटक	१	५	०	१०००	१०००	४०००		३	२	३	p1
	२.२ स्वास्थ्य संस्थामा विद्युतीय सूचना	पटक	१	५	०	५००	५००	१०००		३	२	३	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतक स्तम्भ संकेत	जलवायु	लैङ्गिक	दिगो विकास लक्ष्य	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
अवस्थामा गुणात्मक सुधार गर्नु	प्रविधि विस्तार												
	२.३ स्वास्थ्य सेवा विस्तार	पटक	१	५	५००	५५०	६०५	२८६५		३	२	३	p1
	२.४ जनस्वास्थ्य सबलीकरण कार्यक्रम	पटक	१	३	२००	२२०	२२०	१०८०		३	२	३	p1
	२.५ जनस्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम	पटक	१	५	१००	१००	१००	५००		३	२	३	p1
	२.६ पोषण सुधार कार्यक्रम	पटक	१	५	९८२	९८२	९८२	४९१०		३	२	२	p1
	२.७ स्वास्थ्य संस्था जनशक्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम	पटक	१	५	०	१०००	१०००	४०००		३	२	३	p2
	२.८ जनस्वास्थ्य तथा पोषण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	५	०	५००	५००	२०००		३	२	२	p1
	२.९ मातृशिशु तथा गर्भवती स्याहार कार्यक्रम	पटक	१	५	१६००	१६००	१६००	८०००		३	१	३	p1
	२.१० स्वस्थ आचरण प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	५	५००	५००	५००	२५००		३	२	३	p2
	२.११ स्वास्थ्य बीमा प्रवर्द्धन	पटक	१	५	५०००	५०००	५०००	२५०००		३	२	३	p1
	२.१२ सालवसाली कार्यक्रम	पटक	१	५	२२८०	२२८०	२२८०	११४००		३	२	३	
	उद्धेश्य २ जम्मा				**१११६२**	**१४२३२**	**१४२८७**	**६७२५५**					
	खानेपानी तथा सरसफाइ												
उद्देश्य ३: स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच तथा सरसफाइ क्षेत्रको प्रवर्द्धन गर्नु	३.१ एक घर एक धारा कार्यक्रम	घरपरिवार संख्या	६२	७००	३२५०	३२५०	३२५०	१६२५०		२	२	६	p1
	३.२ खानेपानी आयोजना मर्मत	आयोजना	२	४०	६०००	६०००	६०००	३००००		२	२	६	p1
	३.३ शौचालय निर्माण	संख्या	०	२५	५०००	५०००	५०००	२५०००		३	२	६	p1
	३.४ खानेपानी गुणस्तर परीक्षण तथा सुधार	पटक	३	४५०	६०	१००	१५०	४५३		३	२	६	p1
	३.५ सरसफाइ सचेतना कार्यक्रम	पटक	३	५०	८०	८०	८०	४३०		३	२	६	p1
	३.६ फोहोरमैला प्रशोधन स्थल (स्यानिटरी ल्याण्डफिल) निर्माण	संख्या	१	१	०	०	०	४००००		३	२	६	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतक स्तम्भ संकेत	जलवायु	लैङ्गिक	दिगो विकास लक्ष्य	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	३.७ फोहोर व्यवस्थापन	पटक	४८	२५०	२०००	२०००	२०००	१००००		३	२	६	p1
	३.८ सालवसाली कार्यक्रम	पटक	०	५	१०००	१०००	१०००	५०००		३	२	६	
	उद्धेश्य ३: जम्मा				१७३९०	१७४३०	१७४८०	१२७१३३					
	लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण												
उद्देश्य ४: लक्षित वर्गको क्षमता, आत्मसम्मान तथा आत्मनिर्भरता मा अभिवृद्धि गर्नु	४.१ महिला स्वरोजगार कार्यक्रम	पटक	०	५	१००	१००	१००	५००		३	१	५	p1
	४.२ दलित स्वरोजगारी कार्यक्रम	पटक	०	५	१००	१००	१००	५००		३	२	१०	p1
	४.३ आदिवासी जनजाति तथा पिछडिएको वर्ग रोजगार कार्यक्रम	पटक	०	५	१००	१००	१००	५००		३	२	१०	p1
	४.४ अपांगता भएका व्यक्ति स्वरोजगारी तथा आत्मनिर्भरता कार्यक्रम	जना	०	५	१००	१००	१००	५००		३	२	१०	p1
	४.५ हिंसा न्यूनिकरण कार्यक्रम	पटक	१	७	५००	५००	५००	२५००		३	१	१०	p1
	४.६ सामाजिक विभेद तथा कुप्रथा निरुपण कार्यक्रम	पटक	१	७	५००	५००	५००	२५००		३	२	१०	p1
	४.७ लक्षित वर्ग हित प्रवर्द्धन	पटक	२	१०	५००	५००	५००	२५००		३	२	१०	p2
	४.८ ज्येष्ठ नागरिक सुस्याहार कार्यक्रम	पटक	१	५	५००	५००	५००	२५००		३	२	१०	p2
	४.९ लक्षित वर्गको सञ्जाल गठन तथा परिचालन	पटक	१	५	२००	२००	२००	१०००		३	२		p2
	४.१० बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रम	पटक	०	१	१५०	१५०	१५०	१६००		३	२	१०	p1

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतक स्तम्भ संकेत	जलवायु	लैङ्गिक	दिगो विकास लक्ष्य	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	४.११ बालिका बीमा कार्यक्रम	पटक	१	५	३५०	४००	५००	२३००		३	१	५	p1
	४.११ शिशुस्याहार केन्द्र स्थापना	स्थान	०	३	०	१००	१००	४००		३	२	५	p1
	४.१२ सेफ हाउस स्थापना	स्थान	०	१	५५०	५५०	५५०	२७५०		३	१	५	p1
	४.१३ नियमित कार्यक्रम	पटक	५	४	६५	६५	६५	३२५		३	२	१०	
	उद्देश्य ४: जम्मा				३७१५	३८६५	३९६५	२०३७५					
	युवा तथा खेलकुद												
उद्देश्य ५: युवा स्वरोजगारी तथा खेलकुदको प्रवर्द्धन गर्नु	५.१. युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	जना	०	१००	२००	२५०	३००	१८५०		३	२	१०	p1
	५.२ एक वडा एक खेल मैदान कार्यक्रम	पटक	०	८	२४००	२४००	२४००	१२०००		३	२	१०	p1
	५.३ खेलकुद प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	०	५	२५०	२५०	२५०	१२५०		३	२	१०	p1
	५.५ युवा उत्प्रेरणा कार्यक्रम	पटक	०	५	२५०	२५०	२५०	१२५०		३	२	१०	p2
	५.६ प्रतिभावान युवा प्रोत्साहन	पटक	०	५	२५०	२५०	२५०	१२५०		३	२	१०	p2
	५.७ सालबसाली कार्यक्रम	पटक	०	५	२५०	२५०	२५०	१२५०		३	२	१०	
	उद्देश्य ५ : जम्मा				३६००	३६५०	३७००	१८८५०					
	सामाजिक विकासको कुल जम्मा				४०९६७	५२९८७	५३२८२	२९१९७३					

भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	जम्मा					
उद्देश्य १:	एकीकृत वस्ती विकास आयोजना	संख्या	१	५	१५०००	१६५००	१८१५०	९१५७६.५		११	२	२	p1

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	जम्मा					
आवास, बस्ती र शहरी विकास	बसपार्क निर्माण र सञ्चालन	संख्या	०	१		१००००	११०००	४६४१०		११	३	२	p2
	फोहोर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्र (Landfill) निर्माण र सञ्चालन	स्थान	०	१		५०००	५५००	२३२०५		११	३	२	p1
	गाउँपालिका कार्यालयको प्रशासकीय भवन (एकीकृत विषयगत सेवा सहिको भवन)	स्थान	०	१		३०००	३४५०	१३५९३.२		११	३	२	p1
	वडा कार्यालय भवन (विषयगत सेवा सहितका) निर्माण	संख्या	०	८		५०००	५७५०	२२६५५.४		११	३	२	p1
	आधारभूत पूर्वाधार सहित बजार विकास र व्यवस्थापन	संख्या	१		४०००	४२००	४८३०	२३०३०.५		११	३	२	p1
	भूकम्प प्रतिरोधी निर्माण प्रविधि, सामग्री, गुणस्तर सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम तथा सचेतना कार्यक्रम	पटक	०	६		५००	५०५	२०३०.२		९	३	२	p2
	असुरक्षित बस्तीहरूको संरक्षणको लागि रिटेनिङ बाल, ग्याबिन वाल तथा बाँध निर्माण	मिटर	१०००	५०००	३०००	३१५०	३६२२.५	१७२७२.९		९	२	२	p1
	हरित उद्यान, पिकनिक स्थल निर्माण	स्थान	०	८	०	५००	५७५	२२६५.५४		११	१	२	p1
	सामुदायिक भवन निर्माण र स्तरोन्नति	संख्या	०	१५		२०००	२३००	९०६२.१५		११	३	२	p1
	ज्येष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्र निर्माण र स्तरोन्नति	संख्या		१		५०००		५०००		१०	३	२	p2

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा) पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	जम्मा	रणनीतिक स्तम्भ संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	प्राथमिकता क्रम
	मठमन्दिर, पाटीपौवा र धर्मशाला, निर्माण, मर्मतसम्भार र संरक्षण	संख्या				०	०	०		९	३		
	मरानघाट तथा क्रियापुत्री भवन	संख्या		३०		३०००	३४५०	१३५९३.२		९	३	२	p2
	उद्देश्य १ को जम्मा			५०७६	२२०००	५७८५०	५९१३२.५	२६९६९५					
उद्देश्य २: सडक, पुल तथा यातायात	पक्की सडक निर्माण	कि.मि	५	२०	१३२०००	१३८६००	१५९३९०	७६०००७		९	३	३	p1
	संरचना समेत सडक ग्राभेल कि.मि.	कि.मि .	०	५	०	०	१००००	३०७०५		९	३	३	p1
	सडक पक्की पूल निर्माण	संख्या	०	४		०	०	३०७५		९		३	
	झोलुङ्गे पुल	स्थान	०	४		२५००	२८७५	११३२७.७		९	३	३	p1
	उद्देश्य २ को जम्मा			३३	१३२०००	१४११००	१७२२६५	८०५११५					
उद्देश्य ३: विद्युत् तथा वैकल्पिक ऊर्जा	सडक वत्ती जडान र विस्तार	संख्या	२२	१५००	४०००	४४००	४८४०	२४४२०.४		९	३	२	p1
	जीर्ण र काठे पोल प्रतिस्थापन कार्यक्रम	संख्या	१	५	७००००	७३५००	७७१७५	३८६७९४		९	३	३	p1
	वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन (सोलार, वायोग्यास र सुधारिएको चुल्हो)	पटक	१	५	१२००	१२६०	१३२३	६६३०.७६		७	२	२	p1
	पावर व्याकअप प्रणाली जडान र मर्मत संभार	संख्या	०	५	२००	२१०	२२०.५	११०५.१३		७	२	२	p1
	उद्देश्य ३ को जम्मा				७५४००	७९३७०	८३५५८.५	४१८९५०					
उद्देश्य ४: सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	इन्टरनेट क्षमता विस्तार	पटक	१		१०००	११००	१२१०	६१०५.१		१७	३	२	p1
	सेवा प्रवाह सम्बन्धी सफ्टवेयर प्रणाली सञ्चालन	पटक	६	७	५००	५५०	६०५	३०५२.५५		१७	३	३	p1
	सिमकोट विकास बुलेटिन प्रकाशन र प्रसारण	चौमासिक	०	१६	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		१७	३	३	p2
	सिसिटिभि, डिजिटल डिस्प्ले वोर्ड, नेटवर्किङ, विद्युतीय हाजिरी, अडियो	संस्था	७	२५	३००	३३०	३६३	१८३१.५३		१७	३	३	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	जम्मा					
	नोटिस वोर्ड स्थापना												
	स्थानीय मिडिया परिचालन कार्यक्रम	पटक				०	०	०			३	३	
	जनप्रतिनिधि सेवाग्राही अन्तरसम्वाद कार्यक्रम	त्रैमासिक	४	१६	४०	४४	४८.४	२४४.२०४		१७	३	२	p2
	उद्देश्य ४ को जम्मा				१८९०	२०७९	२२८६।९	११५३८.६					
	पूर्वाधार क्षेत्रको जम्मा				२३१२९०	२८०३९९	३१७२४३	३०१०५९७					

वन,वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
उद्देश्य १ : वन क्षेत्रको उत्पादकत्व, दीगो उपयोग तथा पुनरुत्पादनमा वृद्धि र जैविक	१.१. बिरुवा उत्पादन तथा वृक्षारोपणमा सहकार्य	हेक्टर	२०	१५०	५०	५५	६०.५	३०५.२५		१	३	१५	p1
	१.२. वन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम	सा.व.संख्या	०	१५	०	५०	५५	२३२.०५		२	३	१५	p1
	१.३. दीगो वन व्यवस्थापनमा साझेदारी कार्यक्रम	वडा	०	८	०	५०	५५	२३२.०५		२	३	१५	p1
	१.४. वन उपभोक्ता समितिहरूको क्षमता अभिवृद्धि एवम् सुशासन अभिवृद्धि कार्यक्रम	संख्या	०	१५	०	५०	५५	२३२.०५		२	२	१५	p2

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
विविधताको संरक्षण, प्रवर्द्धन गर्ने	१.५. व्यावसायिक जडिबुटी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	परिवार	०	१५०	०	५०	५५	२३२.०५		२	२	१५	p1
	१.६. निजी वन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरपरिवार		५०	०	५०	५५	२३२.०५		१	२	१५	p1
	१.७. कबुलियती तथा निजी वनमा फलफूल तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	हेक्टर		५००	०	५०	५५	२३२.०५		१	२	१५	p1
	१.८. वनसँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग समन्वय, अन्तरक्रिया तथा कार्ययोजना तयारी	पटक	०	४	०	३०	३३	१३९.२३		२	२	१५	p2
	१.९. वन, जैविक विविधता स्थिति अध्ययन, अभिलेखीकरण	पटक		१		०	०	१००		२	३	१५	p1
	१.१०. रैथाने बीउको संरक्षण प्रवर्द्धन	परिवार प्रतिशत	५	२०		१००	११०	४६४.१		१	२	१५	p1
	१.११. वातावरणमैत्री सामग्री उत्पादनमा प्रोत्साहन तथा दीगो स्वच्छता अभियान	व्यवसायी	०	०	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		२	२	१५	p1
	१.१२. कृषि भूमिमा माटोको गुणस्तर परीक्षण तथा सुधारका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू	वडा	१	४	१००	११०	१२१	६१०.५१		२	२	१५	p1
	उद्देश्य १ को जम्मा		२६	९१७	२००	६५०	७१५	३३१६.६५					
उद्धेश्य २ : जलाधारको क्षेत्रको समुचित	२.१. बायोइञ्जिनियरिङ विधिमा भूसंरक्षण कार्यक्रम					०	०	०					
	पहिरो नियन्त्रण	हेक्टर	२०	१५०	५०००	५५००	६०५०	३०५२५.५		२	३	१५	p1
	कृषि भूमि संरक्षण	हेक्टर	२०	१००	१०००	११००	१२१०	६१०५.१		२	२	१५	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
व्यवस्थापन र भिरालो जमिनको स्थिरता कायम गर्ने	२.२. भूमिगत पानी पुनर्भरण पोखरीहरू निर्माण कार्यक्रम	वटा	०	५	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		२	३	१५	p1
	२.३. पानीका मुहान संरक्षण कार्यक्रम	वटा	२०	१००	८००	८८०	९६८	४८८४.०८		२	३	१५	p1
	२.४. छनोट गरिएको उप/जलाधार क्षेत्रमा एकीकृत नमुना जलाधार व्यवस्थापन कार्यक्रम	क्षेत्र	०	५	१०००	११००	१२१०	६१०५.१		२	३	१५	p1
	२.५. गल्छी, पहिरो, खोला, खोल्सा नियन्त्रण	वटा	१०	८०	१५०००	१६५००	१८१५०	९१५७६.५		२	३	१५	p1
	उद्देश्य २ को जम्मा		७०	४४०	२२८५०	२५१३५	२७६४९	१३९५०२					
उद्देश्य ३ : फोहोरमैला व्यवस्थापन एवम् वातावरणीय संरक्षण र स्वच्छतामा अभिवृद्धि गर्ने	३.१. सामुदायिक फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यक्रम	वडा	२	८	८००	८८०	९६८	४८८४.०८		३	२	११	p1
	३.२. फोहोर व्यवस्थापन तथा प्रशोधन केन्द्र (Landfill) निर्माण र सञ्चालन	वटा	१	१	१००००	११०००	१२१००	६१०५१		३	२	११	p1
	३.३. बजार क्षेत्रमा निष्कासन हुने फोहोरपानी व्यवस्थापनका लागि जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम	वडा	०	५	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		३	३	११	p2
	३.४. सार्वजनिक शौचालय निर्माण (महिलामैत्री, बालमैत्री, अपांगमैत्री) कार्यक्रम	वटा		२	२०००	२२००	२४२०	१२२१०.२		३	२	११	p1
	३.५. वातावरणीय स्वच्छता अभिवृद्धि सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वटा	८	४०	५०	५५	६०.५	३०५.२५		२	३	११	p1
	उद्देश्य ३ को जम्मा		११	५६	१२९००	१४१९०	१५६०९	७८७५५.८					
उद्देश्य ४ : स्थानीय	४.१. जलवायुमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वडा	१	८	२००	२२०	२४२	१२२१.०२		१	२	१३	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
परिवेश सुहाउँदो जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्ने	४.२. बजार क्षेत्रमा उद्यान/हरित क्षेत्र निर्माण कार्यक्रम	स्थान	०	१	२०००	२२००	२४२०	१२२१०.२		१	२	१३	p1
	४.३. विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थालगायत अन्य सार्वजनिक स्थलमा सौर्य ऊर्जा कार्यक्रम	संख्या	१	१५	१५००	१६५०	१८१५	९१५७.६५		२	२	७	p1
	४.४. जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी कार्यक्रम र साझेदारी	संख्या	१५	७५	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		१	२	१३	p1
	४.५. सालबसाली कार्यक्रमहरू	वडा	०	८	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		१	२	१३	
	उद्देश्य ४ को जम्मा		१७	१०७	३८००	४१८०	४५९८	२३१९९.४					
उद्देश्य ५ : सबै प्रकारका प्राकृतिक एवम् मानवीय विपद् तथा महामारीहरूबाट हुनसक्ने आर्थिक, भौतिक, सामाजिक क्षति-नोक्सानी न्यूनीकरण गर्नु	५.१ वडास्तरमा विपद् व्यवस्थापन समिति/कार्यदल गठन अभिमुखीकरण	संख्या	०	८	३०	३३	३६.३	१८३.१५३		३	२	१३	p1
	५.२ विपद् जोखिम व्यवस्थापन क्षमता विकास पुनर्ताजगी/तालिम	संख्या	०	३२	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		३	२	१३	p1
	५.३ जोखिम, क्षमता तथा संकटासन्नता लेखाजोखा	वडा	१	८	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		३	२	१३	p1
	५.४ आपत्कालीन आश्रयस्थलहरू निर्माण/स्तरोन्नती	स्थान	०	८	१०००	११००	१२१०	६१०५.१		३	२	१३	p1
	५.५ जोखिमयुक्त वस्ती संरक्षण	परिवार संख्या	५०	२००	५००	५५०	६०५	३०५२.५५		३	२	१३	p1
	५.६ विपद् व्यवस्थापन सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम	घरपरिवार	१	४००	१०	११	१२.१	६१.०५१		३	२	१३	p1
	उद्देश्य ५ को जम्मा		५२	६५६	१६४०	१८०४	१९८४.४	१००१२.४					
उद्देश्य ६ : स्थानीय स्तरमा	६.१ विपद् पूर्वतयारी कृत्रिम अभ्यास	वडा	०	८	१००	११०	१२१	६१०.५१		३	२	१३	p1
	६.२ विपद् प्रतिकार्ययोजना तर्जुमा तथा अद्यावधिकरण	वटा	०	८	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		३	२	१३	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
विपद्का घटनाहरू आइपर्दा तत्काल र प्रभावकारी प्रतिक्रिया जनाउन सक्ने क्षमता विकास गर्ने	६.३ विपद् पूर्वसूचना प्रणाली निर्माण अध्ययन तथा स्थापना	पटक	०	१	५००	५५०	६०५	३०५२.५५		३	२	१३	p1
	६.४ वडास्तरमा आपत्कालीन उद्दार सामग्री भण्डारण/स्तरवृद्धि	वडा	०	८	२०००	२२००	२४२०	१२२१०.२		३	२	१३	p1
	६.५ वन्यजन्तुबाट बालीनाली सुरक्षा कार्यक्रम	वडा	०	८	१००	११०	१२१	६१०.५१		३	२	१३	p2
	६.७ छिमेकी स्थानीय तहहरूसँगको सहकार्यमा वारुणयन्त्र व्यवस्थापन	वटा	०		८००००	८८०००	९६८००	४८८४०८		३	३	१३	p2
	उद्देश्य ६ को जम्मा		५०००००	३३	१३२७५०	१४६०२५	१६०६२८	८१०४५२					
उद्देश्य ७: स्थानीय परिवेश सुहाउँदो जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्नु	७.१ जलवायुमैत्री कृषि प्रविधि प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वडा	१	८	१०००	११००	१२१०	६१०५.१		१	२	१३	p1
	७.२ बजार क्षेत्रमा उद्यान/हरित क्षेत्र निर्माण कार्यक्रम	स्थान	०	१	२००००	२२०००	२४२००	१२२१०२		१	२	१३	p1
	७.३ विद्यालय, स्वास्थ्य संस्थालगायत अन्य सार्वजनिक स्थलमा सौर्य ऊर्जा कार्यक्रम	संख्या	०	५	१००००	११०००	१२१००	६१०५१		१	२	७	p1
	७.४ कृषि तथा पशु बीमामा जलवायुजन्य जोखिम कभरेज	पटक	१	३५	५०००	५५००	६०५०	३०५२५.५		१	२	१३	p1
	७.५ वैकल्पिक/नवीकरणीय ऊर्जा प्रवर्द्धन	घरपरिवार	५०	४०००	२०	२२	२४.२	१२२.१०२		१	२	७	p1
	७.६ जलवायु परिवर्तन अनुकूलक सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम	वडा	८	४०	५०	५५	६०.५	३०५.२५५		१	२	१३	p2
	७.७ सालबसाली कार्यक्रम	वडा	०	८	१००	११०	१२१	६१०.५१		१	२	१३	
	उद्देश्य ७ को जम्मा		६०	४०९७	३६१७०	३९७८७	४३७६६	२२०८२२					
	वन,वतावरण तथा विपद् व्यवस्थापनको जम्मा		५००२३६	६३०६	२१०३१०	२३१७७१	२५४९४८	१२८६०५९					

संस्थागत विकास तथा सुशासन

उद्देश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
उद्देश्य १ : स्थानीय शासन तथा विकास नीति, कार्य सञ्चालन प्रणालीलाई सरल, स्पष्ट र पारदर्शी बनाउनु,	१.१. नीति, ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिका मापदण्ड निर्माण, संशोधन, प्रवोधीकरण, तथा प्रकाशन	विषय संख्या	३०	५०	२००	२५०	३००	१५००		३	३	१६	p1
	१.२. सुशासन तथा स्थानीय जबाफदेहिता प्रवर्द्धन कार्यक्रम (सामाजिक जवाफदेहिता प्रवर्द्धन एकीकृत संयन्त्र विकास र अनुशरण)	पटक	२	२०	३००	३५०	४००	२०००		३	३	१६	p1
	१.३. नागरिक सन्तुष्टी सर्वेक्षण तथा वहस कार्यक्रम	पटक	०	५	१००	१५०	२००	१०००		३	३	१६	p2
	१.४. विद्युतीय शासन प्रवर्द्धन कार्यक्रम	संख्या		१	५००	५५०	६००	२९००		३	३	१६	p1
	१.५. विवाद मध्यस्थता, कानूनी साक्षरता तथा मेलमिलाप कार्यक्रम	पटक		१	५००	५५०	६००	३०००		३	२	१६	p1
	१.६. स्थानीय नीति, योजना, सेवा प्रवाह र कार्यक्रम सम्बन्धी अध्ययन र सर्वेक्षण कार्यक्रम	पटक		१	२००	२५०	३००	१५००		३	३	१६	p2
	नीति, नियम र सुशासन जम्मा				१८००	२१००	२४००	११९००					
२.१ उद्देश्य २: स्थानीय सेवाको संगठन तथा व्यवस्थापन क्षमता,	२.२ कार्यालय भवन तथा भौतिक निर्माण र सुधार कार्यक्रम	संख्या	२	२०	१००	१२०	१५०	८२०		३	३	११	p1
	२.३ स्थानीय सरकारको कार्य सम्पादन तथा संस्थागत स्वमूल्याङ्कन (LISA) प्रवर्द्धन कार्यक्रम	पटक	१	१०	४०	५०	६०	३००		३	३	१६	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
मानव संशाधन र कार्य दक्षतामा अभिवृद्धि गर्नु	२.४ जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, नागरिक संस्था क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	विषय	२	१०	६००	६५०	७००	३५००		३	२	११	p1
	२.५ अन्तर स्थानीय तह परामर्श तथा अनुभव आदान-प्रदान कार्यक्रम	पटक	०	५	३०	३०	५०			३	३	१६	p1
	२.६ कर्मचारी प्रोत्साहन कार्यक्रम	ज्ना	०	५	२०	२०	३०			३	२	१६	
	२.७ संगठन विकास र सुदृढीकरण कार्यक्रम	पटक	४	२०	२५००	३०००	३०००			३	३	१६	p1
	२.८ सेवाग्राही प्रतिक्षालय, सोधपुछ कक्ष, कार्यकक्ष, भौतिक सुविधा, सूचना प्रविधि र उपकरण व्यवस्थापन कार्यक्रम (कार्यपालिका कार्यालय, विषयगत शाखा र वडा कार्यालय र सेवा केन्द्रहरू समेत)	एकाई	१०	३०	१५००	१५००	२०००	९०००		३	३	१६	p1
	२.९ न्यायिक समिति सञ्चालन, मेलमिलाप तथा न्याय सम्पादन कार्यक्रम	पटक	२	१०	१५००	१०००	१०००	६०००		३	२	१६	p1
	२.१० टोल विकास संस्था गठन तथा परिचालन कार्यक्रम	संख्या	०	३०	१०	१०	१०	५०		३	३	१६	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	२.११ लक्षित वर्ग संरचना सुदृढीकरण र क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	५	२५	१५००	१५००	२०००	९०००		३	२	१०	p1
	२.१२ गै.स.स (NGO) समन्वय तथा सामाजिक परिचालन कार्यक्रम	पटक	१	१०	२०	२०	२०	१००		३	२	१२	p1
	२.१३ कर्मचारी कार्य सम्पादन सम्झौता र कार्यसम्पादन मूल्याङकन	पटक	१	५	३०	३०	३०	१५०		३	३	१६	p1
	२.१४ क्षमता विकास समिति र क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वन	पटक	१		०	०	०	०		३	२	१६	p1
	संस्थागत विकास जम्मा				७८५०	७९३०	९०५०	४३८१०					
३.१ उद्देश्य ३: आन्तरिक र बाह्य स्रोत परिचालन तथा राजस्व प्रणाली सुदृढ बनाउनु,	३.२ आन्तरिक आयको संभाव्यता विश्लेषण तथा प्रक्षेपण (राजस्व सुधार कार्ययोजना तर्जुमा र परिमार्जन)कार्ययोजना परिमार्जन)	पटक	०	१	१५०	५०	५०	३५०		३	३	१६	p1
	३.३ राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली निर्माण र सञ्चालन कार्यक्रम	पटक	१	५	१५०	५०	५०	३५०		३	३	१६	p1
	३.४ राजस्व परामर्श समिति तथा शाखा सुदृढीकरण कार्यक्रम	पटक	३	१५						३	३	१६	p1
	३.५ करदाता शिक्षा कार्यक्रम (वडा स्तरमा वार्षिक)	पटक	०	५	५	५	५	२५		३	३	१६	p2
	३.६ करदाता प्रोत्साहन कार्यक्रम	पटक	०	५	०			०		३	३	१६	p2
	३.७ राजस्व परिचालन र अनुगमन कार्यक्रम	पटक	३	१५	२०	२०	२०	१००		३	३	१६	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	३.८ आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सुदृढीकरण	पटक	०	१				०		३	३	१६	p1
	३.९ अन्तर स्थानीय तह, सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार, निजि क्षेत्र र विकास साझेदार समन्वय तथा अन्तरसम्बाद कार्यक्रम	पटक	१	१०	२०	२०	२०	१००		३	३	१६	p1
	३.१० राजस्व साखा स्थापना	इकाई	१	१						३	३		
	स्रोत परिचालन जम्मा				**३४५**	**१४५**	**१४५**	**९२५**					
४.१ उद्देश्य ४: योजना तथा विकास प्रणालीलाई सूचना प्रविधिमा आधारित, समावेशी र नतिजामूलक बनाउनु	४.२ स्थानीय आयोजना बैंक तर्जुमा	पटक	१	१						३	३	१६	p1
	४.३ योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन अनुगमन, मूल्याङ्कन र सिकाई प्रणाली सञ्चालन	पटक	१	१	१००	१००	१००	५००		३	२	१६	p1
	४.४ विषयगत गुरुयोजना तर्जुमा र अद्यावधिक कार्यक्रम (कृषि, पर्यटन, यातायात, भूउपयोग, जलवायु अनुकुलन तथा विपद व्यवस्थापन)	विषय	१	२	५००			५००		३	२	१६	p1
	४.५ मध्यमकालीन खर्च संरचना तयारी तथा आवधिक योजनाको मद्यावधी समीक्षा र अद्यावधिक	पटक	०	१	५०			५०		३	३	१६	p1

उद्धेश्य नम्बर	कार्यक्रम तथा आयोजना	एकाई	आधार वर्षको अवस्था	योजनाको कुल लक्ष्य	अनुमानित श्रोत र वार्षिक लक्ष्य (रु. हजारमा)				रणनीतिक स्तम्भ संकेत	जलवायु संकेत	लैङ्गिगक संकेत	दिगो विकास लक्ष्य संकेत	प्राथमिकता क्रम
					पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	जम्मा					
	४.६ तेस्रो पक्षवाट प्राविधिक परीक्षण तथा आयोजनाको मूल्याङ्कन (रु. २५ लाखभन्दा बढी लागतका बार्षिक ३ वटा)	आयोजना	०	१५	१००	१००	१००	५००		३	३	१६	p2
	४.७ उपभोक्ता समिति क्षमता विकास कार्यक्रम	पटक	०	५००	२७०	२७०	२७०	१३५०		३	२	१६	p1
	४.८ वस्तुस्थिति विवरण तयारी/अद्यावधिक	पटक	०	१	३५०	५०	५०	५५०		३	३	१६	p1
	४.९ नतिजामा आधारित वार्षिक योजना तर्जुमा	पटक	१	५	५०	५०	५०	२५०		३	३	१६	p1
	विकास व्यवस्थापन जम्मा				१४२०	५७०	५७०	३७००					
	संस्थागत विकास कुल जम्मा				११४१५	१०७४५	१२१६५	६०३३५					